

RIIHIMÄEN VIHERALUEOHJELMA 2015-2035

Riihimäen kaupunki

Tekniikan ja ympäristön toimiala

Eteläinen asemakatu 2

11130 Riihimäki

p. 019 758 4000

25.6.2015

ESIPUHE

Riihimäellä alkutahdit viheralueohjelman laatimiseen syntyivät jo 1980-luvun puolivälissä, jolloin kaupungilla ei kuitenkaan vielä ollut riittävää valmiutta viedä hanketta eteenpäin.

Sittemmin hanketta on yritetty käynnistää useaan otteeseen kaupungin omin henkilökunnan voimin, mutta voimavarat eivät ole työn toteuttamiseen riittäneet. Riihimäen yleiskaava 2035 työn yhteydessä koettiin mielekkääksi käynnistää myös viheralueohjelman laatiminen yleiskaavan viheralueita käsittelevänä osana. Työhön kiinnitettiin konsulttitoimisto FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, mikä mahdollisti viheralueohjelman suunnitelmallisen etenemisen. Maisema-arkkitehti Taina Tuominen toimi hankkeen projektipäällikkönä ja Mika Riekkö (mais. arkkit. yo) laati diplomityönsä hankkeen ohessa liittyen Vantaanjoen kehittämiseen.

Viheralueohjelma on yleispiirteinen linjaus viher- ja virkistysalueiden palveluiden kehittämiseksi. Pää tavoitteita on luonnon monimuotoisuuden ja arvokkaiden luontokohteiden säilyttäminen, toimivat viherverkostot sekä ilmastomuutokseen varautuminen.

Laadintaprosessiin on osallistunut kaupungin eri hallintokuntia, yhdistyksiä sekä asukkaita.

Kiitän kaikkia osapuolia mukanaolosta, hyvistä ideoista ja huomattavasta työpanoksesta Riihimäen viheralueiden hyväksi.

Viheralueohjelman ohjausryhmän jäsenet:

Jouko Lehtonen, tekninen johtaja

Raija Niemi, kaavoituspäällikkö

Elina Mäenpää, ympäristöjohtaja

Toni Haapakoski, katupäällikkö

Pasi Koistinen, vt. kulttuuri ja vapaa-aikajohtaja

Seppo Itkonen, yleiskaava-arkkitehti

Niina Matkala, yleiskaavasuunnittelija

Tero Westerlund, kaupunginpuutarhuri

Lasse Heikkinen, puistopuutarhuri

Veera Valkama, suunnittelija

Annina Mellais, vs. ympäristöasiantuntija

Eeva Saarinen, vs. liikuntapäällikkö

Riihimäellä toukokuussa 2015

Tero Westerlund

kaupunginpuutarhuri

Kuva: Anja Koivunummi.Niemelä

Sisällysluettelo

ESIPUHE.....	2
TIIVISTELMÄ.....	4
1 JOHDANTO.....	5
1.1 Viheralueohjelman sisältö ja merkitys.....	5
1.2 Vuorovaikutus ja tiedotus.....	5
2 LÄHTÖKOHDAT.....	6
2.1 Kaupungin hallinnon asettamat lähtökohdat.....	6
2.2 Viherverkon nykytila.....	6
2.2.1 Maiseman ominaispiirteet	6
2.2.2 Viheralueet osana kaupunkirakennetta	9
2.2.3 Kaupungin viheraluepalvelut	11
2.3 Ekosysteemipalvelut.....	13
2.3.1 Tuotantopalvelut.....	14
2.3.2 Kulttuuri- ja virkistyspalvelut.....	14
2.3.3 Säätelypalvelut.....	14
2.3.4 Tukipalvelut eli ylläpitävät palvelut.....	15
3 VIHERALUEVERKOSTON TULEVAISUUS: TAVOITTEET JA TOIMENPITEET.....	15
3.1 Viheralueohjelman päättavoitteet.....	15
3.2 Viheralueverkostoa koskevat tavoitteet ja toimenpiteet.....	16
3.2.1 Viheralueverkoston parantaminen.....	16
3.2.2 Hulevesien luonnonmukainen hallinta viheralueilla.....	17
3.3 Viheralueverkoston kehittäminen osa-alueittain.....	17
3.3.1 Taajaman viheralueet	17
3.3.2 Ulkoilun ydinalueet	18
3.3.3 Retkeilykohteet	19
4 JATKOSUOSITUKSET.....	19
4.1 Tarvittavat selvitykset ja suunnitelmat.....	19
4.2 Toimenpidesuosituksset.....	19
4.2.1 Nykyisten viherpalvelujen arviointi	19
4.2.2 Hoitoluokituksen tarkistaminen	19
4.2.3 Viher- ja virkistysalueiden riittävyys	19
4.2.4 Puistojen ja viheralueiden luokittelu	20
4.2.5 Toimenpideohjelmat ja kustannusarviot hankkeille.....	20
5 VIHERALUEOHJELMAN TOTEUTTAMINEN.....	21
6 SEURANTA.....	21
LÄHTEET.....	23
LIITTEET.....	25

TIIVISTELMÄ

Viheralueohjelma on pitkän aikavälin suunnitelma, jolla ohjataan asema-kaavoittamattomien alueiden ja asemakaavoitettujen viheralueiden suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa. Riihimäen viheralueohjelmalla 2015 - 2035 on kaksi roolia: ensimmäisenä toimia yleiskaavan viher- ja virkistys-alueita koskevana osana (maankäytön suunnittelun näkökulma), ja toisena ohjata Riihimäen viheralueiden tarkempaa suunnittelua, rakentamista ja ylläpitoa. Viheralueohjelma koskee rakennettuja puistoja, puistometsiä ja virkistysmetsiä, maatalousalueita, niittyjä sekä muita avoimia alueita.

Viheralueohjelman laatiminen käynnistettiin kesällä 2014, kun yleiskaava-työn myötä oli syntynyt tarve ohjelmalle, jossa määritellään tavoitteellinen viheralueverkko ja otetaan huomioon maankäytön muutokset ja visiot. Kyseessä on Riihimäen kaupungin ensimmäinen viheralueohjelma. Työ kytkettiin osaksi yleiskaavaprosessia ja sitä ohjasi monialainen työryhmä.

Viheralueiden nykytila

Asemakaava-alueilla sijaitsevien rakennettujen puistojen lisäksi taajamien ulkopuolella suurin osa kaupungin viheralueista on metsiä, niittyjä ja peltoja. Viheralueohjelma painottuu asemakaavoitetuilla alueilla kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen sekä kaupunkirakenteen tiivistämistarpeeseen luontoarvot säilyttäen, ja niiden ulkopuolella luonnon monimuotoisuuteen, maiseman arvoihin, sekä ekologisiin ja toiminnallisiin yhteystarpeisiin.

Keskustan rakennetut puistot ovat pääosin melko hyvässä kunnossa. Niiden lisäksi sekä taajama-alueilla että niiden ulkopuolella on erilaisten teemojen ympärille rakennettuja viheralueita ja ulkoilureittejä.

Vuorovaikutus viheralueohjelmatyön aikana

Viheralueohjelmatyön käynnistämisestä kerrottiin paikallislehdessä ja kaupungin internet –sivuilla.

Suunnittelutyön alkuvaiheessa pidettiin kolme erillistä asukastilaisuutta, joiden tarkoitus oli palvella eri alueiden asukkaita ja käyttäjiä. Tilaisuutta varten kaupunki oli jaettuna kolmeen eri osa-alueeseen.

Lisäksi järjestettiin erillinen nettikysely, joka toteutettiin Mapita –karttakyselynä. Kysely ajoittui samaan ajankohtaan asukastilaisuuksien kanssa.

Viheralueohjelmaraaportti pidettiin julkisesti nähtävillä 11.-25.5.2015 kahden viikon ajan, jolloin raporttiluonnoksesta sai antaa mielipiteitä.

Nähtävillä olon yhteydessä pidettiin raportin esittelytilaisuus asukkaille ja viranomaisille. Raportista pyydettiin lausunnot toukokuun 2015 loppuun mennessä ympäristölautakunnalta, tekniseltä lautakunnalta ja kulttuuri- ja vapaa-aikajaostolta. Lopullista raporttia täydennettiin saatujen aiheelliseksi katsottujen mielipiteiden ja lausuntojen perusteella.

Päätavoitteet

Viheralueohjelman tavoitteet tukeutuvat käynnissä olevan yleiskaavan tavoitteisiin, minkä lisäksi ne on johdettu valtakunnallisista alueiden käyttötavoitteista:

- Kulttuuriympäristöjen ja luonnon arvot säilytetään.
- Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät yhtenäiset luonto-alueet ja yhteydet säilytetään pirstoutumattomina ja niitä kehitetään.
- Arvokkaiden ja herkkien luontoalueiden monimuotoisuuden säilymistä edistetään.
- Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä kohteiden arvoa ja suojelutavoitteita vaarantamatta.
- Vetovoimaisista alueista muodostetaan laaja ja monipuolinen viherverkko. Viheralueverkkoa kehitetään ja sen jatkuvuus turvataan.
- Ulkoilureittiverkon toimivuutta, reittien jatkuvuutta ja ulkoiluolosuhteita parannetaan edelleen.
- Monipuoliset ja helposti saavutettavat toimintamahdollisuudet turvataan kaiken ikäisille.
- Ekosysteemipalvelunäkökulma huomioidaan kaikilla suunnittelun tasoilla.
- Ilmastonmuutokseen varaudutaan ja sen vaikutuksia pyritään ennakoimaan ja lieventämään.

Suunnitelma

Jatkosuunnittelua varten kartoitettiin koko kaupunkia koskevien selvitysten ja yleispiirteisten suunnitelmien tarve.

Tulevia investointeja, sekä suunnittelua, rakentamista että kunnossapitoa varten ovat toimenpidesuosituksukset seuraavat:

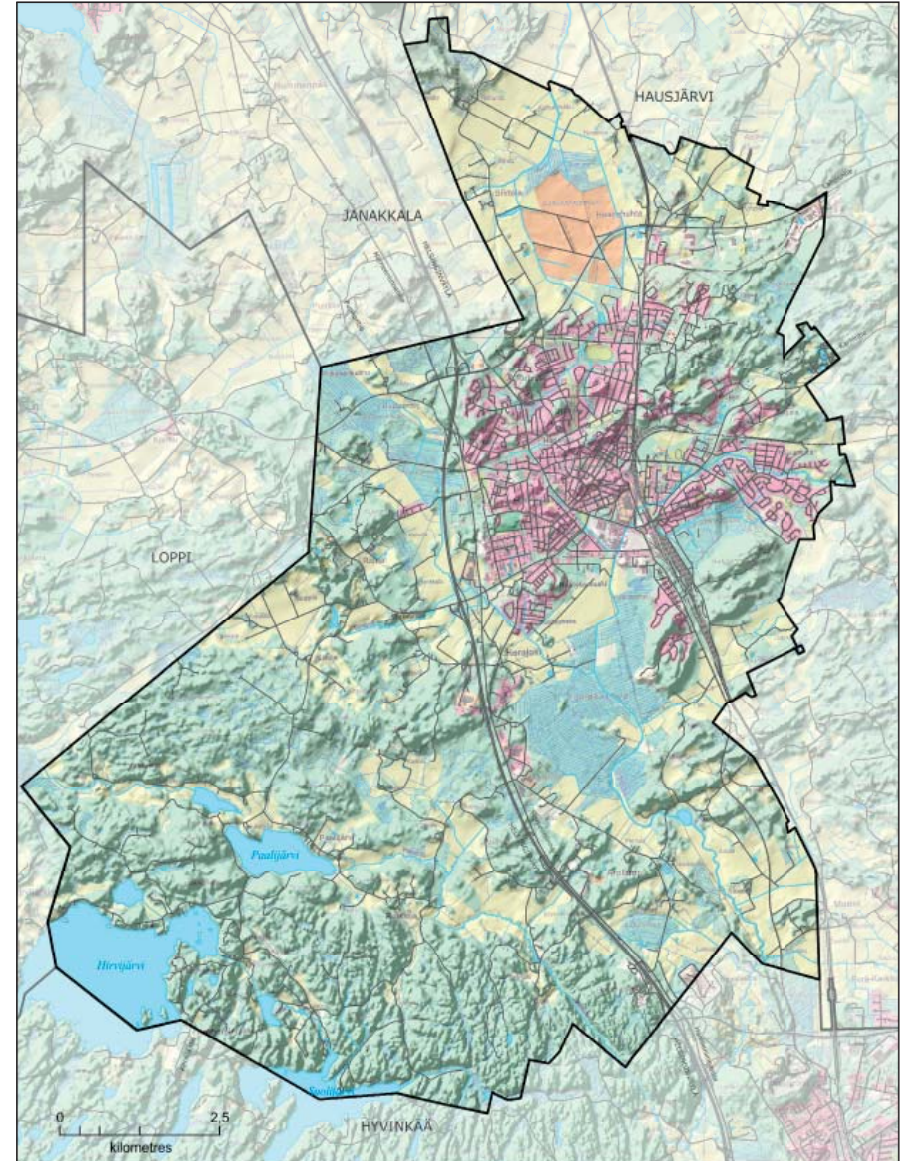
- Nykyisten viherpalvelujen arviointi tulevien vuosien toimenpiteitä varten.
- Hoitoluokituksen tarkistaminen nykytilannetta vastaavaksi.
- Viher- ja virkistysalueiden riittävyden arviointia varten riittävyystarkastelun laatiminen palvelemaan suunnittelua kaikilla tasoilla.
- Virkistysaluejärjestelmän luominen, jossa puistot ja viheralueet luokitellaan toiminnallisen, kaupunkikuvallisen ja historiallisen merkityksen perusteella.

Viheralueohjelma otetaan käyttöön vuoden 2015 aikana kaikilla suunnittelun tasoilla. Viheralueohjelma on ohjeellinen pitkántähtäimen suunnitelma ja tehtävät selvitykset sekä toteuttaminen tehdään osana vuosittaista kaupungin normaalia toimintaa.

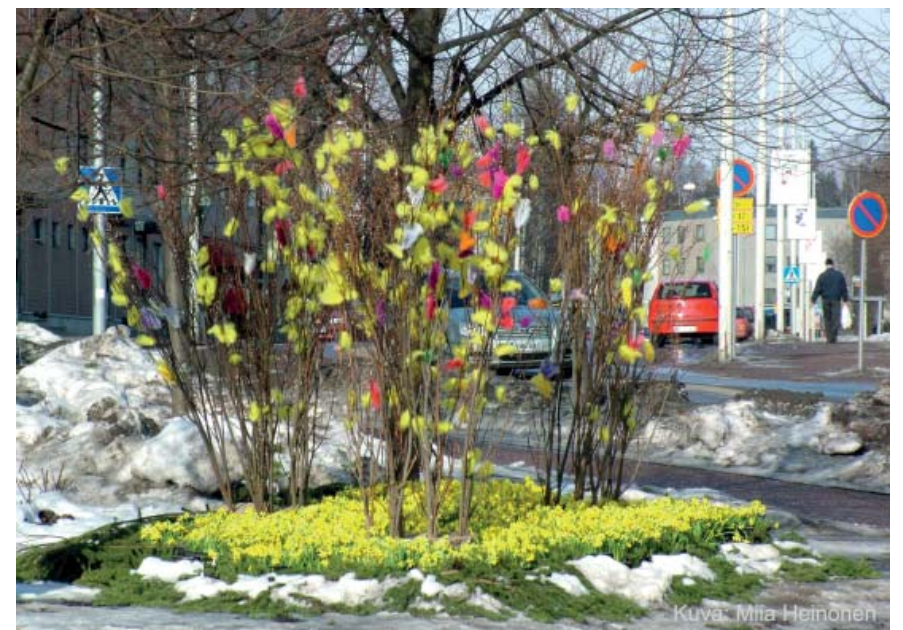
Viheralueohjelmassa esitetyt hankkeet ovat vielä strategisella tasolla. Siinä vaiheessa kun talousarvioon varataan hankkeiden toteuttamista varten resursseja, sitoutuvat myös hallintokunnat hankkeisiin. Kustannusarviot laaditaan vasta tarkemman suunnittelun yhteydessä.

Seuranta

Viheralueohjelman toteutumista seurataan vuosittain erikseen perustetun seurantaryhmän toimesta. Tavoitteiden tarkistus ja viheralueohjelman toteutumisen tarkistus toteutetaan 4 vuoden välein.

Riihimäen keskustan sijoittuminen alueen maisemarakenteessa. (karttalähde: Peruskarttarasteri © Maanmittauslaitos 11/2014.)

Riihimäki on tunnettu Suomen pääsiäispääkaupunkina jo vuodesta 1997. Kaupungin koristelu on osa viheralueiden ylläpitoa. (kuva Miia Heinonen)

1 JOHDANTO

1.1 Viheralueohjelman sisältö ja merkitys

Riihimäen viheralueohjelma 2015 - 2035 on pitkän aikavälin yleispiirteinen linjaus viher- ja virkistysalueiden palveluiden kehittämiseksi. Sen tarkoituksena on ohjata viheralueiden suunnittelua, suunnitteluttamista, rakennuttamista, ylläpidon teettämistä ja omaa tuotantoa, sekä metsä- ja maatalousalueiden suunnittelua ja hoitoa. Lisäksi viheralueohjelman avulla on tarkoitus vahvistaa viheralueverkostoa, viheralueiden määrää, laatua, mitoitusta ja määrittää niiden saavutettavuutta. Työn kuluessa tehtiin katsaus viheralueiden merkityksiin, tehtäviin, sekä Riihimäen kaupungin viheralueiden nykytilaan. Työn alkuvaiheessa koottiin lisäksi tehtyjen tutkimusten ja kyselyjen, sekä asukastilaisuuksien perusteella asukkaiden esittämät kehittämis- ja muutostarpeet.

Viheralueohjelman laatiminen käynnistettiin vuoden 2014 alkukesällä. Sitä tehtiin rinnan samanaikaisesti käynnissä olleen oikeusvaikutteisen yleiskaavan kanssa niin, että viheralueohjelma toimii myös laadittavana olevan yleiskaavan 2035 viher- ja virkistysalueita koskevana osana. Yleiskaava 2035:lle asetetut tavoitteet toimivat myös tämän viheralueohjelman lähtökohtana. Yleiskaavassa määritellään strategiset linjaukset kaavoitukselle sekä muulle maankäytön suunnittelulle. Sen avulla pyritään mm. varmistamaan, että Riihimäellä on kattava viheralue- ja ulkoilureittiverkosto, sekä riittävästi viheralueita ja viherpalveluja.

Viheralueverkostoon vaikuttavat nykytilanteen lisäksi mm. laadittavana oleva yleiskaava 2035, asemakaavoitus, kaupungin tiivistyminen, hulevesien hallinnan tarpeet, sekä viheralueiden suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon käytettävissä olevat resurssit.

Viheralueohjelma on tavoitteellinen, ohjaava dokumentti. Siinä esitettyihin toimenpide-ehdotuksiin sitoutuminen tapahtuu hallintokuntien talousarvioiden laatimisen yhteydessä. Viheralueohjelman toteutumista seurataan valtuustotokausittain; neljän vuoden välein työlle asetetut tavoitteet tarkistetaan ja tehdään tarvittaessa päivityksiä.

Viheralueohjelma koskee Riihimäen viheralueita, joita ovat rakennetut puistot ja virkistysalueet, liikuntapaikat, katuvihreä, koirapuistot, puistometsät, metsät, pienvedet ja muut vedet, niityt ja muut avoimet viheralueet, maatalousalueet, palstaviljelyalueet, tulevat yleis- ja asemakaavan mukaiset viheralueet, ulkoilureitit, sekä lähiluonto- ja opetuskohteet. Edellä mainittujen lisäksi mukaan kuuluvat kaupungin julkisten kiinteistöjen piha-alueet (pitää sisällään päiväkotien, koulujen ja museoiden piha-alueet) sekä arvokkaat luontokohteet. Puistotoimisto hoitaa lisäksi useiden julkisten kiinteistöjen piha-alueita sopimuksiin perustuen. Arvokkaiden luontokohteiden viheralueita hoitaa yksityisillä alueilla maanomistaja ja valtion mailla Metsähallitus (Hatlamminsuu). Puistotoimisto hoitaa lähes kaikkia kaupungin omistamilla mailla, myös asemakaavan ulkopuolella, sijaitsevia kohteita. Riuttan ulkoilualue on liikuntapalveluiden vastuulla.

Viheralueohjelman avulla voidaan nostaa esiin viherympäristön ja siihen liittyvien palvelujen merkitystä ihmisille ja kaupunkirakenteelle sekä kaupunkikivulle.

Koko kunnan väestömäärän on arvioitu kasvavan vuosittain 0,7 prosenttia vuoteen 2035 asti. Asemakaavoitetuilla alueilla kaupunkirakenteen tiivistämistarpeet muuttavat ympäristön olosuhteita. Näillä alueilla viheralueohjelma painottuu muutoksiin sopeutumiseen ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen. Asemakaavoitetun alueen ulkopuolella viheralueohjelma painottuu luonnon monimuotoisuuden, maiseman arvojen, sekä ekologisten ja toiminnallisten yhteyksien ja yhteystarpeiden vaalimiseen ja parantamiseen.

Viheralueohjelma laaditaan pitkän aikavälin toimintakausille. Riihimäelle ei ollut olemassa aiempaa viheralueohjelmaa, joten tämä viheralueohjelma linjaa Riihimäellä vihervetkon kehittämistä tulevaisuudessa. Yleiskaavatyön käynnistymisen kautta muuttuneet lähtökohdat puoltavat myös viheralueohjelman laatimisen tarvetta.

Viheralueohjelmatyön avulla haluttiin löytää käyttäjien ja kaupungin eri tahojen yhteinen näkemys siitä, mitkä ovat keskeisimpiä viheralueita, joiden kehittämiseen resursseja tulee erityisesti kohdentaa.

Työ on laadittu tukemaan kaupungin visiota tiivistyvistä kaupunkikeskustasta ja sitä ympäröivästä luonnosta, jossa eri-ikäisten ihmisten on hyvä elää.

Työ oli nähtävillä toukokuussa 2015 kahden viikon ajan. Viheralueohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa (10.8.2015), jonka jälkeen se vietiin kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi (31.8.2015).

1.2 Vuorovaikutus ja tiedotus

Viheralueohjelma laadittiin vuorovaikutteisen suunnitteluperiaatteen mukaisesti yhteistyössä asukkaiden, eri sidosryhmien ja kaupungin eri hallintokuntien kanssa. Prosessi oli avoin ja ohjelman laatimiseen saivat osallistua kaikki siitä kiinnostuneet tahot.

Asukkaiden viheralueita koskevia tarpeita kartoitettiin nettikyselyn ja asukastilaisuuksien avulla syksyn 2014 aikana. Palautteen perusteella tarkennettiin kehittämistavoitteita ja -toimenpiteitä. Lisäksi työtä esiteltiin yhteisessä, asukkaille ja viranomaisille suunnatussa esittelytilaisuudessa toukokuussa 2015.

Asukastilaisuuksia järjestettiin kolmena peräkkäisen iltana - osallistujamäärä tilaisuuksissa oli melko vähäinen, yhteensä 30 henkilöä.

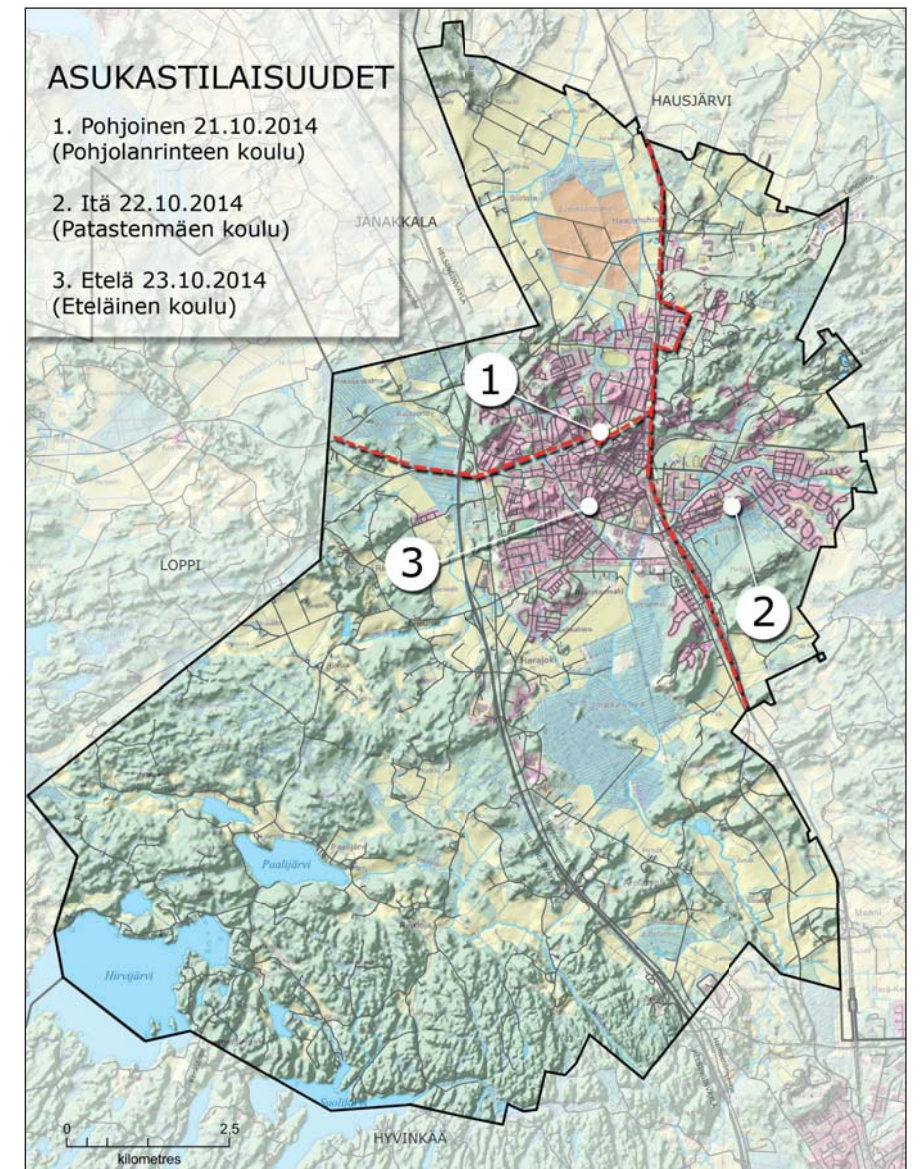
Viheralueohjelman laatimisesta ja siihen liittyvistä tilaisuuksista on kerrottu kaupungin nettisivuilla, sosiaalisessa mediassa sekä paikallislehdissä. Nuorisovaltuustoa, vanhusneuvostoa, vammaisneuvostoa on tiedotettu erikseen viheralueohjelman käynnistymisestä ja järjestettävistä asukastilaisuuksista.

Asukastilaisuuksissa keskeisiä esiin nousseita kuntalaisten toiveita ja huomioita olivat:

- Virkistysalueiden osalta pidetään hyvinä erityisesti kaupungin laajoja viheraluekokonaisuuksia; mm. Vahteriston, Varuskunnan ja Riuttan alueita.
- Junaradan ja Hämeenlinnanväylän estevaikutus vaikuttaa viheralueiden käyttöön ohjaten sitä omalta asuinalueelta helposti saavutettaviin kohteisiin.
- Veden ääreen pääsyä toivotaan – Vantaanjoki jää piiloon ja on nykyisin hankalasti saavutettavissa.
- Viheralueiden välisiä reitti yhteyksiä toivotaan sekä kaupungin keskustan puistojen välille että laajempien viheralueiden suuntaan ja niiden välille.
- Ulkoilualueille toivotaan lisää palveluita ja reittien kuntoa parannettavan.

Nettikyselyn yhteenveto

Internetissä suoritettuun karttakyselyyn vastanneita oli yhteensä 223 henkilöä ja merkintöjä kartalle tehtiin 1 736 kappaletta. Kartalle pyydettiin merkittämään parhaiksi koetut viheralueet, kohteet ja reitit, sekä parannusehdotuksia liittyen kohteiden turvallisuuteen ja käyttöön.

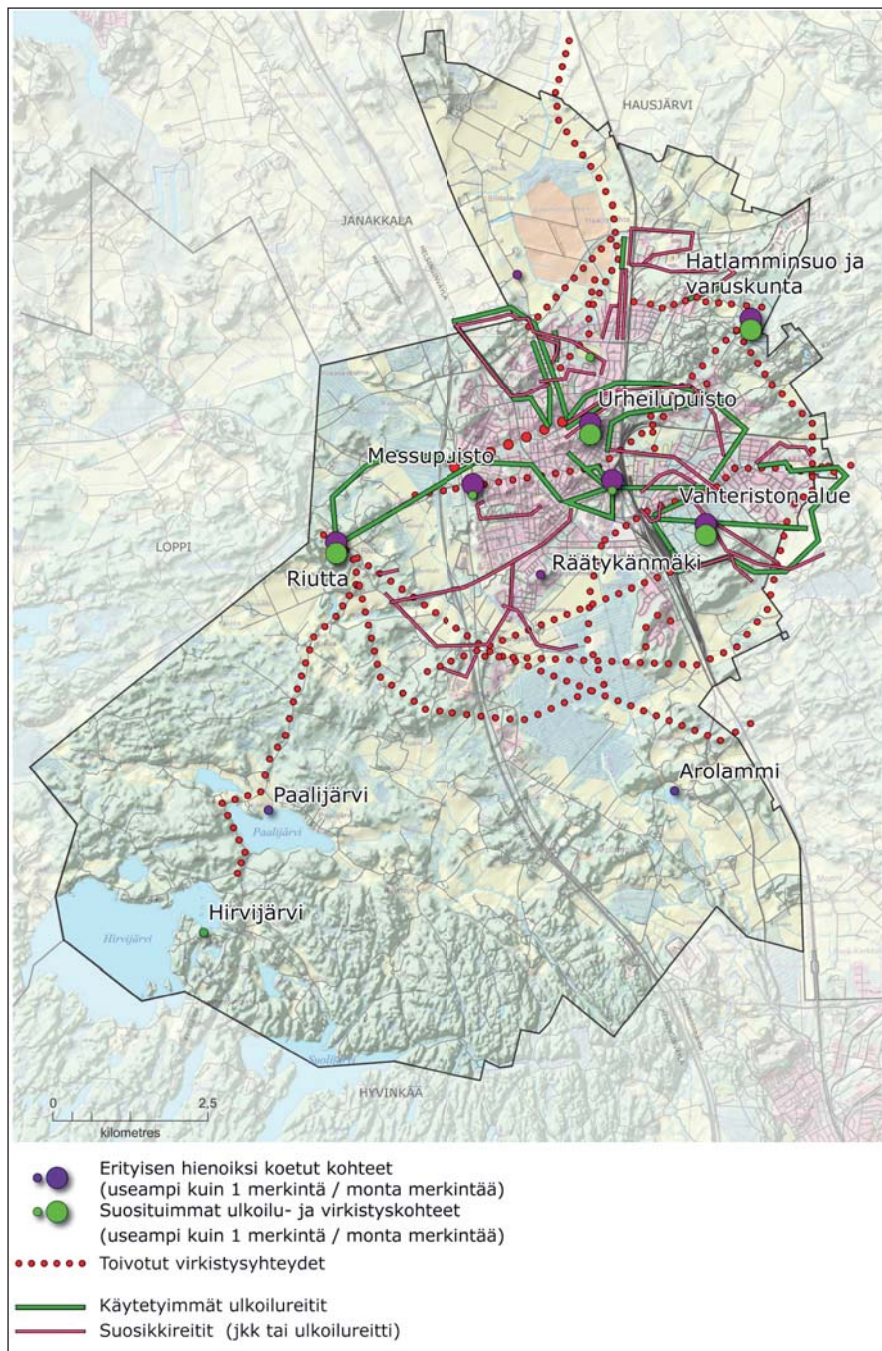
Asukastilaisuuksia varten kaupunki oli jaettu kolmeen eri osa-alueeseen. (karttalähde: Peruskarttarasteri © Maanmittauslaitos 11/2014.)

Toivotut uudet urheilu- ja virkistyskäyttöä palvelevat reittiyhteydet sijoittuivat saaduissa vastauksissa pääasiassa 4 kilometrin säteelle keskustasta, määränpäänä lännessä esim. Riutta ja kaakossa Vahteristo. Etelään suuntautuvia reittiyhteystarpeita ei tullut esille. Suosituimmat reitit olivat osittain samoja kuin urheilu- ja virkistyskäyttöä palvelevat yhteydet, mutta suuntautuvat myös etelään ja pohjoiseen - tasaisemmin koko kaupungin alueella. Yhteydet sijoittuvat nykyisin monin paikoin kevyen liikenteen väylille.

Virkistysalueiden käyttöä helpottavien yhteyksien suhteen nettikyselyn palaute oli samoilla linjoilla asukastilaisuuksien palautteen kanssa. Esiin nousivat erityisesti yhteys Urheilupuistolta länteen Lasitehtaan ja Riihimäen (Tehtaankadun) tapahtumapuiston suuntaan, sekä keskustan eteläpuolelle sijoittuvien, itä-länsi suuntaisten yhteyksien tarve ja radan ylitysmahdollisuudet. Myös yhteyttä keskustasta Hatlamminsuon suuntaan esitettiin parannettavaksi.

Erityisen hienoja kohteita, sekä ulkoilun ja virkistykseen kannalta tärkeiksi koettuja kohteita merkittiin karttaan useita. Suosikeiksi nousivat Rautatienpuisto ja Riihimäen (Tehtaankadun) tapahtumapuisto, jotka nousivat myös reittikyselyssä esiin. Urheilupuisto, Riutta, Hatlamminsuu ja Vahteristo olivat kärkipäässä sekä erityisen hienoina kohteina että ulkoilukäytön kannalta. Vesistöjen yhteydessä, kuten Paalijärvellä ja Hirvijärvellä, sekä Arolammilla oli myös joitakin karttamerkintöjä.

Nettikyselyn palautteesta laadittu karttakooste; suosikkipaikat ja kehittämiskohteet. Virkistysreittien osalta Riihimäellä käytetään myös paljon reittejä yli kuntarajojen. (karttalähde: Peruskarttarasteri © Maanmittauslaitos 11/2014.)

Asukastilaisuuksien ja nettikyselyn lisäksi kaupunki järjesti 6.-19.2.2015 riihimäkeläisille urheiluseuroille erillisen liikuntapaikkakyselyn. Kysely lähetettiin yhteensä 54 riihimäkeläiselle urheiluseuralle ja vastauksia saatiin 28 seuralta. Kyselystä kävi ilmi mm. että Riuttan alue on useiden eri yhdistysten käytössä. Suunnistajat käyttävät jopa 10-15 eri aluetta toiminnassaan. Tulevaisuudessa tarpeita on nähtävissä mm. yleisurheilun, salibandyn ja ammunnan palvelujen kehittämisessä. Urheiluhallit eivät ole varsinaisia viheralueasioita, mutta viheralueisiin voi liittyä ulkoiluun ja virkistykseen liittyvää rakentamista. Tulevaisuuden tarpeita on runsaasti, ja osa toiminnoista edellyttää suuria tilavaroja, joten liikuntapaikkojen maankäytön yleissuunnitelmalle on selvä tarve.

2 LÄHTÖKOHDAT

Kaupungin toimintaa ohjaavat mm. erilaiset ympäristöä koskevat kansalliset ja kansainväliset lait, sopimukset ja muut sitoumukset, jotka vaikuttavat myös viheralueiden kehittämiseen. Lisäksi paikalliset lähtökohdat, kuten kulttuurihistorialliset tekijät ohjaavat erityyppisille viher- ja virkistysalueille asetettavia tavoitteita ja vaatimuksia.

Viheralueohjelmatyössä on ollut mukana tekniikan ja ympäristön toimialalta katu- ja puistoyksikkö, kaavoitusyksikkö, ympäristönsuojeluyksikkö ja tilayksikkö sekä sivistystoimen osalta liikuntapalvelut.

2.1 Kaupungin hallinnon asettamat lähtökohdat

Kaupungin hallinnon asettamia lähtökohtia työlle olivat:

- Riihimäen kaupungin strategia.
- Vuonna 2013 käynnistetty Riihimäen yleiskaava 2035.
- Muut kaupungin strategiat, ohjelmat, selvitykset ja suunnitelmat, joista osa liittyy kiinteästi käynnissä olevaan yleiskaavatyöhön. (Löytyvät viheralueohjelman nettisivuilta www.riihimaki.fi)

Kaupunkistrategian yhtenä päämääränä on viheralueiden turvaaminen ja ekologisen kestävyuden huomioiminen kaupungin toiminnan kehittämisessä. Toisena päämääränä on kaupunkirakenteen tiivistäminen niin, että luonnon arvot säilyvät.

2.2 Viherverkon nykytila

2.2.1 Maiseman ominaispiirteet

Riihimäen asutus on keskittynyt noin 3 kilometrin säteelle rautatieasemasta. Keskustaajama on varsin tiiviisti rakennettu ja Riihimäki on pinta-alaltaan suhteellisen pieni. Sitä ympäröivät viljelyalueet ja taajamametsät ja sen reuna-alueiden halki kulkevat suuret tielinjat. Haja-asutus on sijoittunut lähinnä peltojen reunoille. Rakennetun alueen ulkopuolelle jäävät luonnon-tilaiset tai lähes luonnon-tilaiset alueet muodostavat kuitenkin kaupungin alasta suuren osuuden.

Riihimäen eteläosissa metsäiset kallio- ja moreeniselänteet hallitsevat maisemaa, mutta pohjoiseen päin mentäessä savi- ja turvetasankojen osuus kasvaa. Luode-kaakkoissuuntainen harju ja Vantaanjoki halkovat Riihimäkeä - pitkittäisharjulle sijoittuu myös kaupungin tärkein pohjavesialue, Herajoen I-luokan pohjavesialue. Vantaanjoen ympäristö on pääasiassa tasaista ja tulvaherkkää aluetta.

Viheralueet

Riihimäen keskustaajaman viheralueet ovat pääosin rakennettuja ja avoimia viheralueita sekä pienialaisia taajamametsiä, joista osa, esimerkiksi Ilvespuisto, Otsolanmäki ja Perhospuisto ovat arvokkaita luonto- ja lähiopetuskohteita. Laajat yhtenäiset ulkoilualueet sijoittuvat keskustaajaman reunoille ja erämaatyypiset luontoalueet kaupungin reuna-alueille, lähinnä eteläosiin. Kaupungin eteläosa on maakunnallisesti tärkeää luonnon ydin- aluetta, jonne ei kohdistu rakentamispaineita. Maakunnallisella tasolla alue toimii osana eläinten reittiä taajamien kiertämiseen.

Riihimäen arvokkaat kallioalueet sijoittuvat kaupungin eteläosaan. Eri-tyyppisyytensä kallioperässä ovat gabron laajat esiintymisalueet, mikä lisää lehtokasvillisuuden esiintymistä alueella. Riihimäen poikki koillis-lounais-suunnassa sijoittuu I, II ja III Salpausselkään liittyviä reunamuodostumia. Reunamuodostuma on havaittavissa maisemassa.

Riihimäen luontokohteet ovat enimmäkseen pienialaisia ja luonnonsuojelu-alueita on vähän. Vahteriston luonnonsuojelualue on pinta-alaltaan Riihimäen suurin rauhoitettu luonnonsuojelualue. Yksittäisistä luontokohteista arvokkain on Hatlamminsuu, joka sijaitsee kaupungin koillisreunalla. Kohde on säilynyt kaupungin soista kaikkein luonnontilaisimpana ja sen alueella esiintyy 40 eri suotyyppiä. Hatlamminsuu on suurimmaksi osaksi lunastettu valtiolle, mutta rauhoitusta ei ole vielä toteutettu. Luonnonsuojelualueet ja luonnon arvokohteet on luetteloitu tarkemmin kappaleessa 2.2.3 Viheralueiden palvelut.

Natura-alueita Riihimäen kaupungin alueella ei ole. Hyvinkään pohjoisosien Natura-alue ulottuu kuitenkin aivan kaupungin etelärajan tuntumaan.

Riihimäen viherrakenne on esitetty kartalla raportin lopussa (liite 2).

Vesistöt

Kunnan pohjoisosa kuuluu Kokemäenjoen ja eteläosa Vantaanjoen vesistöalueeseen. Vesistöalueet jakautuvat useisiin valuma-alueisiin, joista Vantaan-Herajoen, Paalijoen, Punkajoen ja Suolijärven-Hirvijärven valuma-alueet kattavat yhdessä lähes koko kunnan.

Riihimäelle ominaista on vesistöjen pieni määrä, vesipinta-alaa on yhteensä noin 5 neliökilometriä eli 4 prosenttia pinta-alasta. Virkistyskäytön kannalta merkittävimpiä vesistöjä ovat kunnan eteläosan järvet: Hirvijärvi, Suolijärvi, Paalijärvi ja kaksi Vähäjärveä, sekä keskustaaajaman halki virtaava Vantaanjoki. Joen varsi on keskustassa tiiviisti rakennettu, mikä osaltaan lisää kaupunkitulvien riskiä. Alueella ei juuri ole virtausta tasaavia järviä, joten viheralueiden merkitys tulvien ehkäisyssä ja virtauspiikkien tasaamisessa korostuu. Riihimäen pienvesiä ei ole systemaattisesti kartoitettu.

Riihimäen tärkein pohjavesialue kulkee kaupungin halki kaakkois-luoteissuunnassa paikoin maanpinnan alaista harjua mukaillen. Rakennettuja asuin- ja teollisuusalueita ulottuu osin tämän pohjavesialueen päälle. Pohjaveden pinnantason ollessa näillä alavilla alueilla paikoin hyvinkin korkealla, aiheutuu maankäytön suunnitteluun ja pohjaveden suojeluun haasteita.

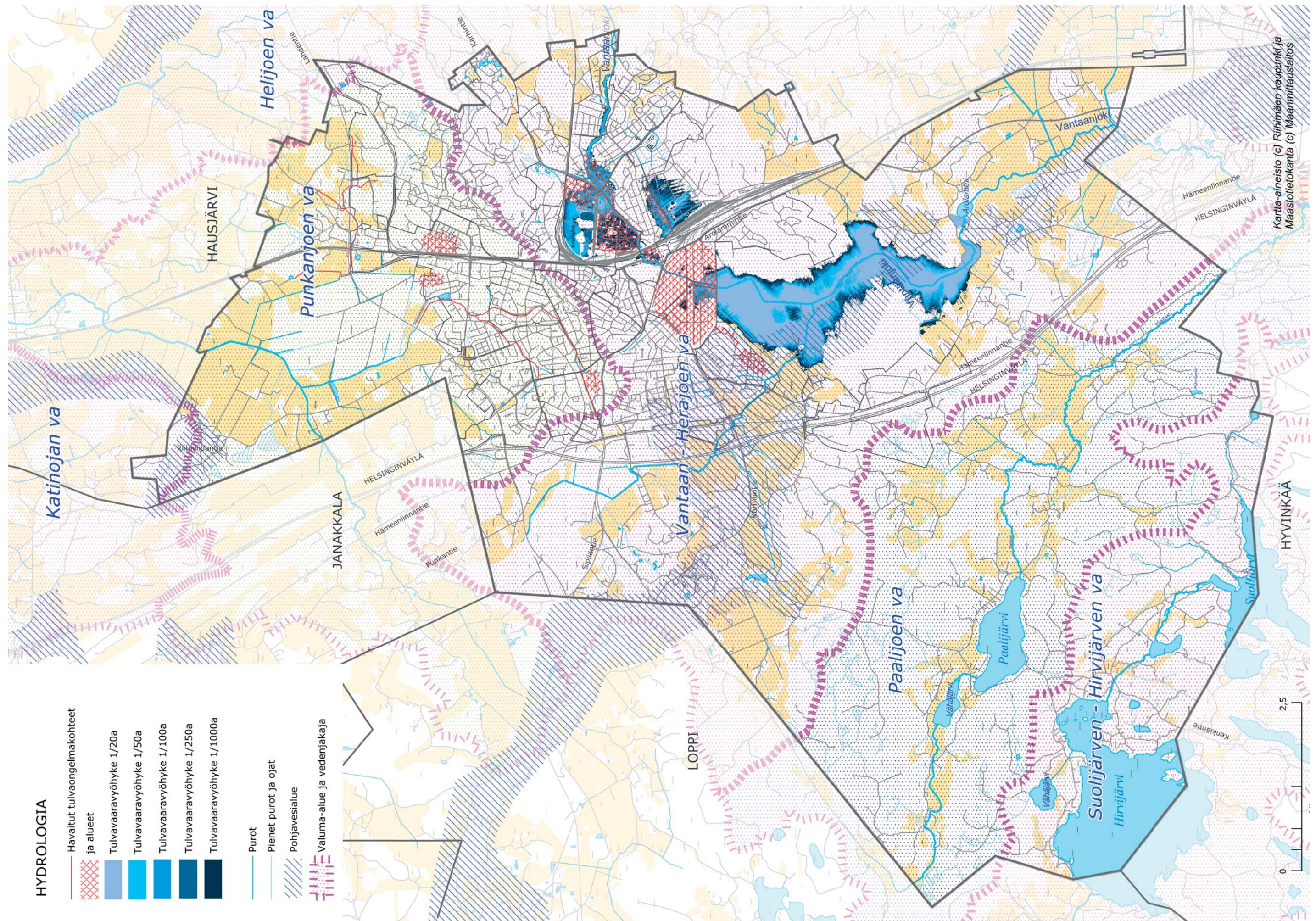
Rakennettu kulttuuriympäristö ja arkeologinen perintö

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009) on Riihimäellä yhteensä 6 kappaletta. Ne sijaitsevat keskustan alueella tai sen tuntumassa: Riihimäen rautatieasema ja Rautatienpuisto, Riihimäen lasin tehdasalue, Riihimäen kasarmialue, Riihimäen vankila, Riihimäen keskusliikekatu ja Riihimäen urheilupuisto. Näiden lisäksi kaupungin keskustassa on asemakaavalla suojeltuja rakennuksia.

Riihimäellä – erityisesti maaseudulla on lisäksi säilynyt useita vanhoja tielinjauksia. Myös vanhat kylät/ kyläpaikat (3 kappaletta) ovat edelleen jäljellä.

Riihimäeltä löydetty kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset (23 kappaletta) ovat kaikki kivikautisia asuinpaikkoja. Ne sijoittuvat Silmäkenevan muinaisjärven tuntumaan Vantaanjokilaaksoon. Lisäksi alueella on historiallisen ajan muinaisjäännöksiä (9 kappaletta). Niitä edustavat Herajoen keskiaikainen kyläpaikka, Epranojan myllypaikka, Hiirenkallion rajakivi, Retkiojantie-Kynttilätien tieriaunio, Suolijärven Kypärälahden raudanvalmistuspaikka, Szolnokin kuppikivi Patastenmäessä ja Lusikkaojan mahdollinen hautapaikka Hiivolassa.

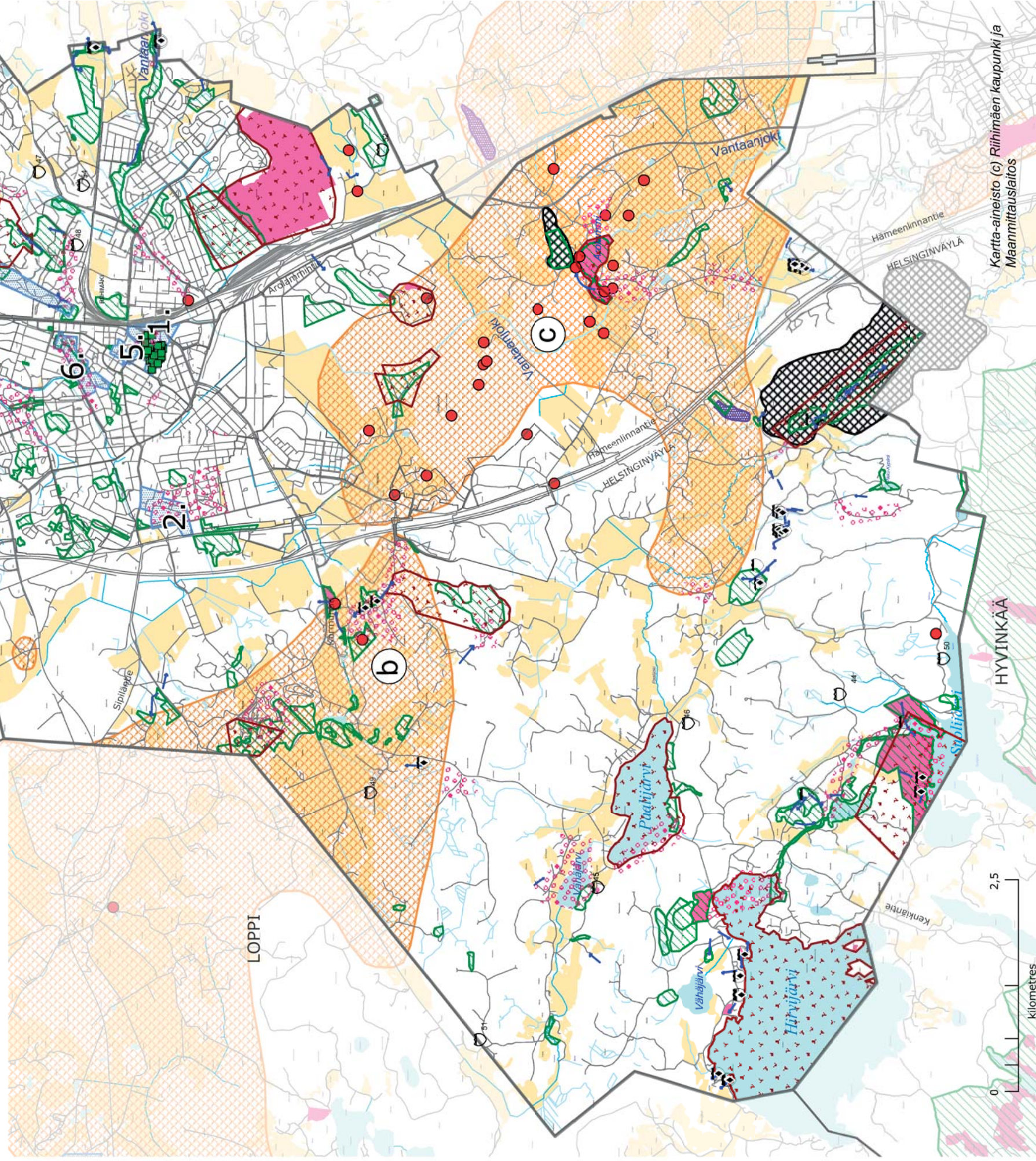

ARVOT

- Maisemallisesti arvokas alue (maakuntakaava)
- a) Riihiviidan kartano ja kulttuurimaisema
b) Lopen-Vähikkälän kulttuurimaisema
c) Vantaanjoen kulttuurimaisema-alue
- Moreenimuodostuma (SYKE/OIVA)
- Arvokkaat kallioalueet (SYKE/OIVA)
- Arvokkaat luontokohteet (2004-2014 selvitykset)
- Luonnonsuojelualue (Maakuntakaavan alueet ja rauhoitetut kohteet)
- Arvokkaat linnustoalueet
- Valtakunnallisesti merkittävä rakennusperintöalue (Museovirasto 9/2014)
1. Riihimäen rautatieasema ja Rautatienpuisto
2. Riihimäen Lasin tehdasalue
3. Riihimäen kasarmialue
4. Riihimäen vankila
5. Riihimäen keskusliiketäti
6. Riihimäen urheilupuisto
- Muinaisjäännökset (Museovirasto 9/2014)
 Suojellut rakennukset (Museovirasto 9/2014)
- Uhanalaiset lajit**
- Liito-oravien pesäpuut (2013)
 Liito-oravien reviirit (2013)
 Liito-oravien kulkuyhteydet (2013)
- Lepakkoalueet (2007)

Kartta-aineisto (c) Riihimäen kaupunki ja
Maanmittauslaitos

2.2.2 Viheralueet osana kaupunkirakennetta

Historiaa

Riihimäen taajama kehittyi vuonna 1862 avatun Helsinki-Hämeenlinna – radan yhden alkuperäisen rautatieaseman ympärille. Rautatien rakentamisen myötä syntyi Rautatienpuisto. Suomessa asemapuistot suunniteltiin ennen samanaikaisesti asemien kanssa. Valtionrautateilla oli käytössään omat arkkitehdit, puutarhurit ja taimistot. Rautatienpuistot olivat näin ollen usein pienen kaupungin tai kunnan ensimmäinen julkinen puisto. Arkkitehti O-I Meurman rajasi vuoden 1922 suunnitelmassaan Rautatienpuiston Riihimäen kauppalan asemakaavan ulkopuolelle, koska alue oli valtionrautateiden omistuksessa. Hänen mielestään kyseinen alue häiritsee Riihimäen kaavallista suunnittelua, koska se jäi rautatieaseman ja keskustan väliin - kauppalan keskus olisi pitänyt sijoittaa juuri tuolle alueelle.

O-I Meurmanin vuonna 1925 vahvistuneen yleisasemakaavan periaatteet olivat samankaltaiset kuin tuon ajan puutarhakaupunkisuunnitelmissa. Vantaanjoki Peltosaaressa oli luonnonmukaisella paikallaan ja puisto- ja urheilualueiden ympäröimä. Joki siirrettiin 1970-luvulla uusien suunnitelmien tieltä kadun varteen.

Riihimäen rautatienpuiston ja veturitallien alue rakennuksineen muodostavat arvokkaan kokonaisuuden, jolla on keskeinen merkitys koko Suomen rautatielaitoksen historiassa.

Nykytilanne

Suurin osa asukkaista asuu asemakaavoitetuilla alueilla, jossa viheralueet ovat pääasiassa rakennettuja puistoja. Puistot ja viheralueet tarjoavat asukkaille suhteellisen monipuolisia palveluja mm. oleskelun, leikin ja liikunnan muodossa eri vuodenaikoina. Keskustan kohteet edustavat eri aikakausia ja moneen niistä niihin liittyy mm. kaupunkikuvallisia arvoja. Puistot sijoituvat kaupunkirakenteen sisään. Niiden sijoittumista ja kokoa määräävät pitkälle paikalliset olosuhteet, kuten maasto, sijainti keskustaan nähden ja jo olemassa oleva rakennuskanta.

Riihimäellä kesäisin viihtyisyyttä ja esteettisyyttä luovat runsaat kesäkuukaudistutukset puistoissa ja liikenneviheralueilla. Väriiloistoa luovat myös auringonkukkapellot, jotka tervehtivät loppukesästä sisään tuloteiden varsilla. Kaupunkia koristellaan pääsiäisen aikaan runsailla ruukkunarsissi-istutuksilla ja muilla pääsiäiskoristeilla, sillä Riihimäki on Suomen pääsiäispääkaupunki.

Ulkoilun ydinalueet muodostavat vahvan vihervetikon kaupungin keskustan ympärille. Sitä tukevat hiukan kauemmaksi sijoittuvat – osin myös naapurikuntien puolelle jatkuvat ulkoilu- ja retkeilyalueet, sekä maa- ja metsätalousalueet, joilla voi liikkua jokamiehenoikeudella. Luonnonsuojelualueilla voi liikkua merkityillä reiteillä.

Keskustan ympäristössä, kaavoittamattomilla alueilla sijaitsevien ulkoilualueiden potentiaali on suuri, mutta keskustan tuntumassakin sijaitsevien kohteiden saavutettavuudessa on ongelmia. Keskustassa ulkoilureittejä korvaavat osittain katujen jalkakäytävät ja muut kevyenliikenteenväylät. Vain paikoin viheralueet muodostavat yhtenäistä verkostoa. Laajemmilta keskustan viheralueilta puuttuvat myös suureksi osaksi luontevat viher- ja virkistysyhteydet sekä keskusta-alueen sisällä että sitä ympäröiville ulkoilun ydinalueille. Tällaiset yhteydet toimisivat samalla ekologisina käytävinä.

Fyysisiä esteitä aiheuttavat tiet, rautatiet ja laajat, yhtenäiset teollisuusalueet. Paikoin myös teiden varsien maavallit (EV –alueet) peittävät visuaalisen yhteyden, mikä vaikeuttaa aluekokonaisuuden hahmottamista. Toisaalta valleilla on melulta suojaava vaikutus.

Viiljelyalueet kaupungin pohjoisosassa sekä keskustan lounais- ja kaakkois-sivuilla tuovat oman lisänsä maisemakuvaan ja toimivat myös rajoitetusti virkistyskäytön osana. Hautausmaalla voi liikkua, hiljentyä ja käydä rauhoittumassa.

Ulkoilualueiden reitit ovat käytössä sekä kesäisin että talvisin. Paikoin sekä reittien kunnossa, että niihin liittyvässä opastuksessa on kehittämistarvetta. Myös kohteiden muuta palvelutarjontaa tulisi selkiyttää ja kehittää.

Viher- ja virkistysalueiden riittävyys

Viher- ja virkistysalueiden riittävydestä asukasta kohden on tehty arvioita, joita voidaan käyttää suunnittelussa lähtökohtana. Ympäristöministeriön Virkistysaluekomitean mietinnössä (1973; 143) suositellaan virkistysalueita varattavaksi vähintään 80-100 neliometriä asukasta kohti. Kaavassa on mahdollista vaikuttaa tähän asiaan. Maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavan sisältövaatimuksissa todetaan, että kaavaa laadittaessa on otettava huomioon mm. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. Samalla on hyvä muistaa, että tiiviisti asutuilla alueilla määrä ei voi olla sama kuin harvaan asutuilla alueilla. Asemakaavan sisältövaatimuksissa mm. ”kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on oltava riittävästi puisto- tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita”.

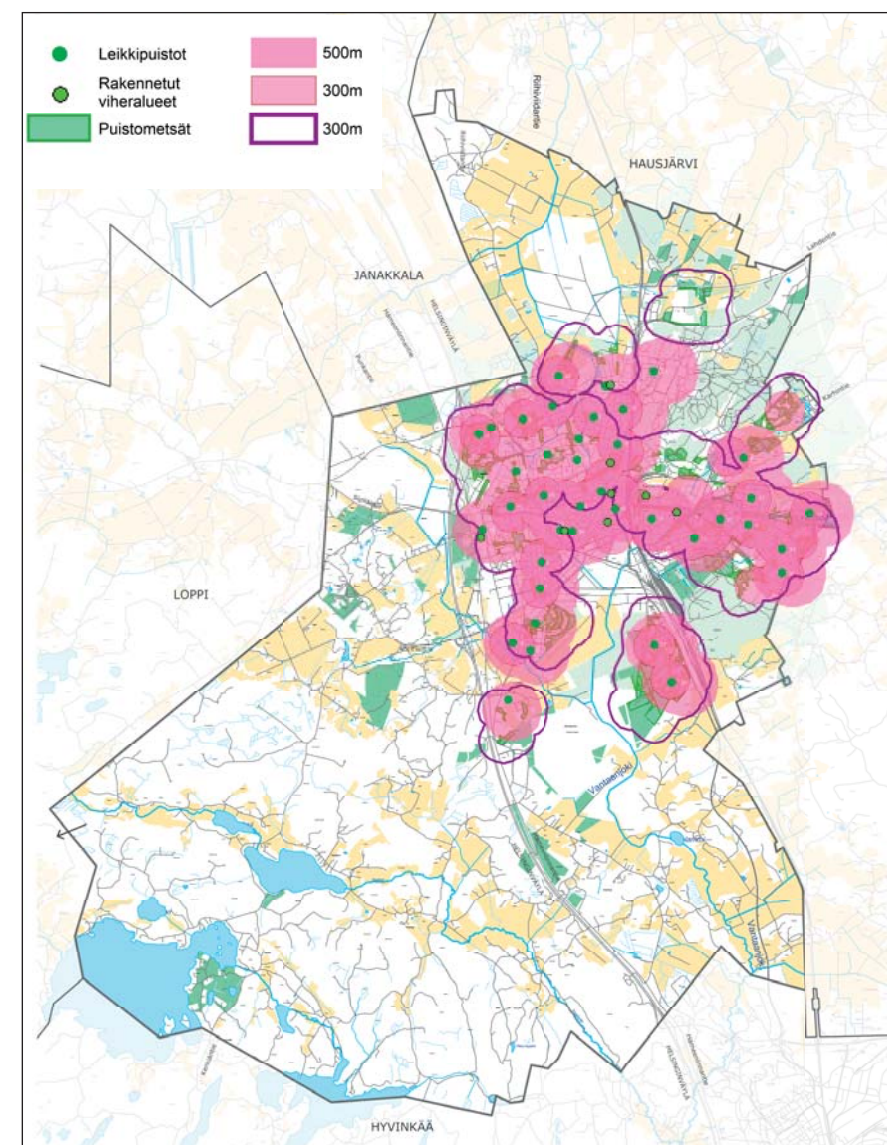
Viher- ja virkistysalueiden riittävyden kokemukseen vaikuttaa mm. viheralueiden koko ja muoto, hoidon taso, sekä helppo saavutettavuus. Lisäksi väljästi rakennetut ja puutarhamaiset asuinalueet voivat korvata julkisten viheralueiden puutetta. Viheralueiden määrässä myös kaupunginosittain on suurta vaihtelua.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat ottamaan alueidenkäytön suunnittelussa huomioon mm. viheralueiden yhtenäisyyden ja vihervetikon jatkuvuuden.

Viheralueiden saavutettavuutta voidaan asemakaavoitetuilla alueilla tarkastella karttatarkasteluna käyttämällä esim. 300 metrin vaikutusalueetarkastelua.

Riihimäellä viheralueet vaihtelevat tyypiltään pienistä puistoista laajoihin luonnonsuojelualueisiin ja metsiin. Ne muodostavat pääosin yhtenäistä vihervetkkoa. Suurimmalta osalta asemakaavoitetuista alueista lähimmälle virkistysalueelle on matkaa alle 300 metriä. Kaavoissa viher- ja virkistysalueille varatun verkoston rakentaminen on osittain kesken ja mm. rautatien, isojen teiden ja teollisuusalueiden aiheuttama estevaikutus vaikeuttaa paikoin saavutettavuutta. Uusilla ja vanhoilla alueilla, sekä haja-asutusalueilla ja asemakaava-alueilla viheralueiden määrä (neliometriä henkilöä kohden) voi vaihdella paljon.

Riihimäellä latuverkko on kattava ja helposti saavutettavissa.

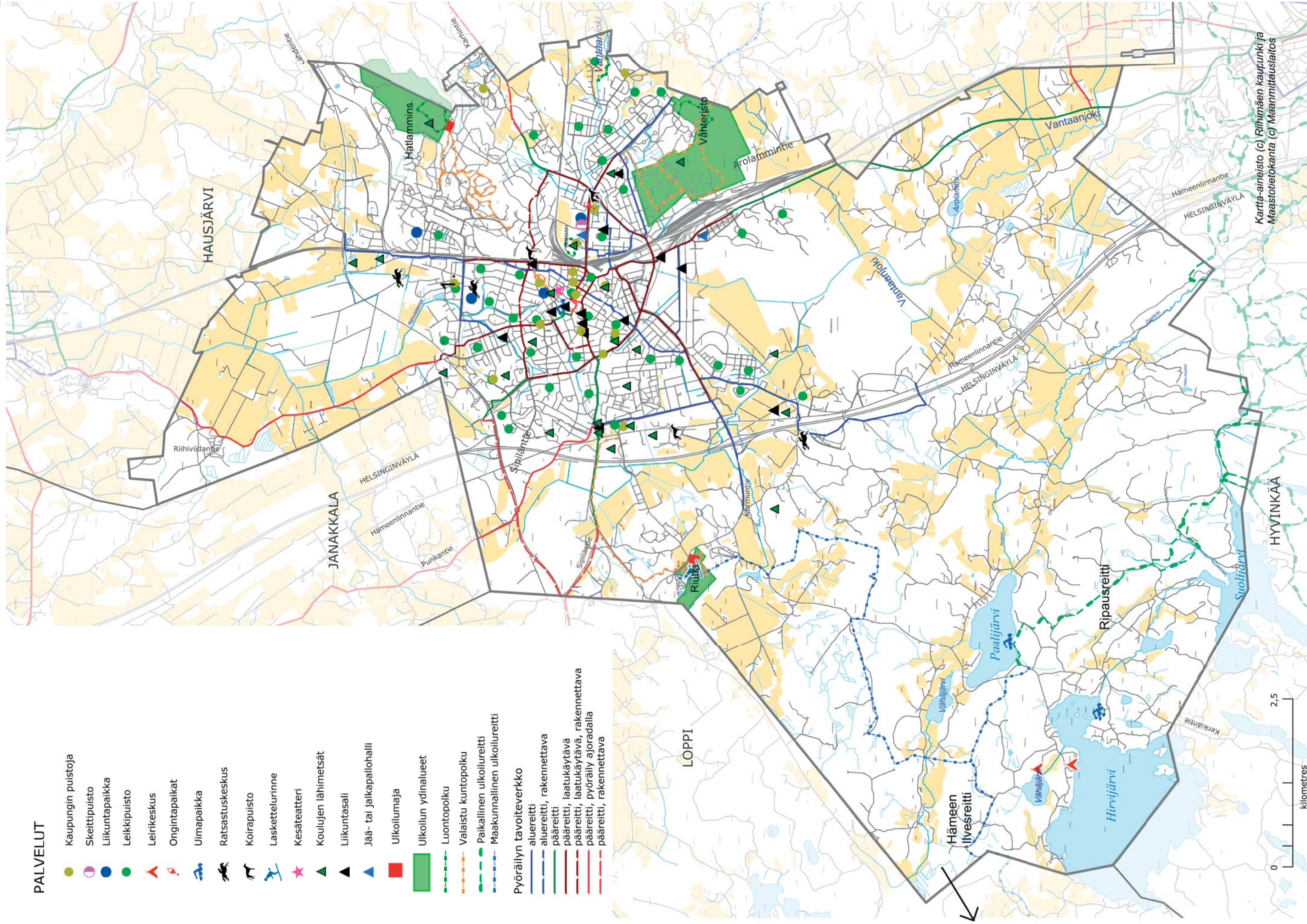

Virkistysalueiden saavutettavuus 300 metrin vaikutusalueetarkasteluna asemakaavoitetuilla alueilla. Kaavion perusteella virkistysalueiden saavutettavuus asemakaavoitetuilla alueilla on varsin hyvä. Esityksessä ei ole otettu huomioon mm. rautatien aiheuttamaa estevaikutusta. (karttalähde Riihimäen kaupunki)

Hyttikortteli syysasussa muodostaa viehättävän kokonaisuuden. (kuva Gary Wornell)

2.2.3 Kaupungin viheraluepalvelut

Riihimäellä vastuu puistoista, viheralueista, niiden palveluiden ylläpidosta ja arvojen vaalimisesta on jakautunut pääasiassa kaupungin puistotoimiston, liikuntapalveluiden, ympäristönsuojeluyksikön ja tilayksikön kesken. Lisäksi alueella toimii kaupungin organisaation ulkopuolisia yhdistyksiä.

Puistotoimisto

Puistotoimiston vastuulla ovat puistot, puistojen ja kaupungin omistamien kiinteistöjen leikkipaikat sekä liikennealueiden ja muiden yleisten alueiden viheralueet. Myös muun muassa koirapuistot, puistometsät ja muut kaupungin omistamat metsät, puistojen patsaiden ja muiden muistomerkkien hoito sekä kaupungin koristelu kuuluvat puistotoimiston vastuualueisiin. Puistotoimisto osallistuu myös kaupungin kiinteistöjen piha-alueiden ja leikkipaikkojen hoitoon sekä liikennealueiden talvikunnossapitoon. Lisäksi kaava-alueilla sijaitsevien luonnonsuojelualueiden hoitotoimenpiteet, mm. luontopolkujen rakenteiden kunnossapito, kuuluvat puistotoimiston vastuualueeseen.

Puistotoimisto on huolehtinut yhteistyössä Riihimäen Urheilukalastajien kanssa ongintamahdollisuuksien luomisesta lähinnä Juppalan ja Bad Segebergin puiston lammilla. Tarkoituksena on parantaa ja rakentaa onkimispaikkoja näissä kohteissa yhteistyössä jokitalokkarin ja Peltosaari-projektin kanssa. Ongintapaikkojen lisäksi on tehty kalaistutuksia ja järjestetty lapsille ja nuorille onki-illoja.

Keskeisiä tunnuslukuja:

- Vakituinen henkilöstö 13 henkilöä (2014)
- Kausityöntekijät 10 henkilöä (2011 – 2014)
- Koululaiset n. 40 henkilöä (4 viikon jaksoissa)
- Talousarvion investointimäärärahat 2011: 200 000 €, 2012: 240 000 €, 2013: 150 000 €, 2014: 150 000 €, 2015: 150 000 €
- Talousarvioon varatut käyttömenot 2011: 889 400 €, 2012: 861 000 €, 2013: 867 700 €, 2014: 823 600 €, 2015: 748 300 €

Ylläpitoon varatut käyttömenot ovat pienentyneet vuosittain keskimäärin 2,5 prosenttia (vuosina 2012 – 2014). Vuonna 2015 talousarvioon varatut käyttömenovarvat ovat pienentyneet 9 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen.

Ylläpitoon varatut käyttömenot eivät riitä kattamaan kokonaan vuotuista kustannusten nousua eivätkä uusien rakennettavien viheralueiden ylläpito-kuluja. Ylläpidon tärkeimmät tavoitteet ovat ympäristön nykytilan säilyttäminen, viheralueiden turvallisuus ja ympäristön siisteys. Hoidon tarkoituksena on pääasiassa ylläpitää maiseman ja viheralueiden virkistys- ja luontoarvoja sekä mahdollisuuksien mukaan lisätä kasvillisuuden elinvoimaisuutta ja kestävyyttä. Perustelluissa yksittäistapauksissa voidaan nykytilannetta parantaa hoidon niukoista resursseista huolimatta.

Rakennettuja puistoja (A2 ja A3) on yhteensä noin 73 hehtaaria muun muassa:

- Keskuspuisto
- Kolmiopuisto
- Rautatienpuisto
- Urheilupuisto
- Perhospuisto
- Riihimäen (Tehtaankadun) tapahtumapuisto
- Atsaleapuisto
- Kastanjapuisto

Leikkipuistoja on yhteensä 38 kappaletta. Lisäksi päiväkotien ja koulujen pihoilla on 29 leikkipaikkaa. Kaupungin ylläpitämät leikkipuistot kuuluvat tuoteturvallisuuslain piiriin (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten tuottamisesta, 75/2004). Lain perusteella Riihimäen kaupunki vastaa suunnittelemiensa, rakennuttamiensa ja ylläpitämiensä leikkipuistojen turvallisuudesta. Viheralueilla käyttäjäturvallisuus tarkastetaan turvatarkastuksilla, jotka tehdään kaikilla puistojen, koulujen ja päiväkotien leikkipaikoilla eritasoisina 12 kertaa vuodessa.

Rakennettujen puistojen lisäksi katuviheriä on Riihimäellä noin 40 hehtaaria.

Koirapuistoja on 3 kappaletta: Kaupungin koirapuistot sijaitsevat Bad Segebergin puistossa Peltosaaressä sekä Vuorelanpuistossa Huhtimossa. Kolmas, yksityinen koirapuisto sijaitsee eläinlääkäriasemalla Merkoksessa Merkoksenkadun varrella. Juppalassa sijaitsee koirien koulutuskenttä.

Avoimena hoidettavia alueita Riihimäellä on yhteensä noin 510 hehtaaria; maisemapeltoja, peltoja ja niittyjä. Keskustan sisääntuloteiden varsia koristavat maisemapellot, joissa viljellään mm. auringonkukkia. Riihimäki on ollut myös tunnettu kesäkukkien väriloistosta ja pääsiäisen aikaan Riihimäkeä ovat usein koristaneet runsaslukuiset ruukkunarsissi-istutukset.

Kaupunkilaisille kunnostettuja vuokrattavia viljelypalstoja on yhteensä 20 kappaletta. Ne sijaitsevat Peltosaaren Bad Segebergin puistossa.

Metsiä (mukana puistometsät) Riihimäellä on yhteensä noin 38 prosenttia kaupungin pinta-alasta, eli 4800 hehtaaria. 415 hehtaaria niistä on kaupungin omistuksessa. Riihimäen metsissä uudistushakkuita tehdään maltillisesti uudistuskypsien metsien pinta-alan verrattuna. Uudistuskypsiä metsiä on 105 hehtaaria ja varttuneita kasvatusmetsiä 125 hehtaaria.

Riihimäen viheralueille on vuonna 1993 laadittu hoitoluokitus, joka perustuu samana vuonna Kaupunginpuutarhurien Seuran julkaisemaan "Taajaman viheralueiden hoitoluokitusoppaaseen". Riihimäen viheralueiden hoitoluokituksen päivittäminen on aloitettu vuonna 2009 (perustuen Viherympäristöliiton julkaisuun numero 36: Viheralueiden hoitoluokitus 2007). Aloitettu hoitoluokituksen päivittäminen vaatii tarkistamista ja on vielä kesken - eikä sitä ole vielä otettu kokonaisvaltaisesti käytäntöön.

Viherurakointi perustuu yleensä valtakunnalliseen Viheralueiden hoito VHT 14-hoidon laatuvaatimukset -julkaisuun.

Kunnossapidon tehtävät ovat moninaisia ja jakautuvat kaikille vuodenaajoille. Esimerkiksi Metsänhoitotyöt on mahdollisuuksien mukaan parasta ajoittaa talvikauteen. Kevät ja kesäaika ovat joka tapauksessa kiireisintä aikaa viher- ja virkistysalueiden kunnossapidon ja hoidon osalta.

(kuva M. Perttu)

(kuva H. Peltonen)

(kuva T. Aulu)

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut kuuluvat Riihimäellä sivistystoimen vastuualueelle. Liikuntapalveluiden tehtävänä on tarjota kaupungin asukkaille hyvät olosuhteet liikunnan harrastamiselle kaikkina vuodenaikoina mm. ylläpitämällä liikunta- paikkoja. Lisäksi liikuntapalvelut tarjoaa liikunnanohjauspalveluita ja kehittää paikallista ja alueellista yhteistyötä kuntalaisten liikunnan edistämiseksi. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat kaupungin liikuntaseurat. Liikuntapalvelut tarjoaa myös kunnan päiväkotien, koulujen ja yhdistysten käyttöön siirreltävää liikuntavaunua, jossa on lukuisia liikuntavälineitä, kuten erilaisia peli- ja yleisurheiluvälineitä.

- henkilöstöä yhteensä 29,6 henkilöä
- Liikuntapalvelujen tulot olivat 695 158 € (2013)
- Liikuntapalvelujen menot olivat 3 755 988 € (2013)

Liikuntapalvelujen ylläpitämiä ulkoliikunta- ja ulkoilupaikkoja ovat:

- Lähiliikuntapaikka/ monitoimikenttä 6 kpl (näistä 5 sijaitsee koulujen kiinteistöillä)
- Hiekkakenttä (kesäkäyttö ja talvikäyttö/ luistelu) 8 kpl
- Nurmikenttä 4 kpl
- Tekonurmikenttä 1 kpl
- Uimapaikat 2 kpl (Hirvijärven ja Paalijärven rannoilla)
- Valaistut hiihtoladut ja ulkoilureitit 24 km (kesä- ja talvikäyttö, 1 km tykkilumilatu mukana)
- Skeittipuisto 1 kpl (rakenteilla)
- Frisbeegolf-rata 2 kpl
- Jousiampumarata 1 kpl
- Laskettelukeskus 1 kpl
- Tenniskentät 6 kpl
- Puistojen luistelukentät

Korttionmäki sisältyy kuuteen lähiliikuntapaikkaan, joista viisi muuta sijaitsee koulujen kiinteistöillä.

Lisäksi liikuntapalvelut vastaavat seuraavista toiminnoista:

- Uimahallintoiminta (uimahalli 1 kpl, uimala 1 kpl)
- Sisäliikuntapaikkojen toiminta (urheilutalo, kamppailukeskus) (2 kpl)
- Koulujen liikuntasalien iltakäytön hallinnointi
- Jäähallien toiminta (2 kpl)
- Luontopolkujen rakenteiden kunnossapito (kaava-alueiden ulkopuolella)
- Liikuntayhdistysten toiminnan tukeminen

Liikuntapalvelujen hoidossa olevien ulkoliikuntapaikkojen kävijämääriä on vaikea laskea tarkkaan, koska erityisesti ulkoilureiteillä ja laduilla ulkoilu on omaehtoista toimintaa.

Ympäristönsuojeluyksikkö

Riihimäen kaupungin ympäristönsuojeluyksikön tehtävänä on seurata ympäristön tilaa, edistää ja kehittää ympäristönsuojelua ja koordinoida kaupungin ympäristötyötä sekä suojella luontoa ja vesiä. Yksikkö myös hoitaa ympäristönsuojelun ja maa-ainesten oton luvitusta ja valvontaa.

Yksikkö vastaa kaupungin ympäristöasioista ja tiedottaa, sekä neuvoa kaupungin asukkaita ja yrityksiä. Tavoitteena on turvata riihimäkeläisille terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö sekä monimuotoinen luonto.

Ympäristönsuojeluyksiköstä osallistutaan kaupunkisuunnitteluun sen kaikilla tasoilla ja ollaan mukana merkittävässä ympäristöön vaikuttavissa hankkeissa asiantuntijajäsenenä.

Ympäristönsuojeluyksikkö vastaa kaupungin omistamien luonnonsuojelualueiden osalta hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnasta yhdessä ELY-

keskuksen kanssa. Lisäksi ympäristönsuojeluyksikön vastuulle kuuluvat luonnonsuojelulaissa kunnalle osoitetut tehtävät, luonnonmuistomerkit ja luonnon- ja maisemansuojelun edistämistehtävät sekä luontokohteiden ja luontoarvojen kartoitus ja seuranta. Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita alueita seurataan seurantaohjelman mukaisesti n. 10 vuoden välein. Muita luontoselvityksiä (esim. uhanalaiset lajit, linnusto) tehdään määrärahojen puitteissa.

Suojelualueita/luonnonsuojelualueita on yhteensä 287 hehtaaria. Luku kattaa myös maakuntakaavan suojelualuevaraukset. Tämän lisäksi eri puolilla kaupunkia on lukuisia arvokkaita luontokohteita.

Ympäristönsuojeluyksikkö suunnittelee, toteuttaa ja huoltaa luontopolkujen taulurakenteet.

Luonnonsuojelualueet:

a) Maakuntakaavan luonnonsuojelualuevaraukset yhteensä noin 156 hehtaaria:

- Suolijärven pohjoisranta 55 ha (kasviston ja rantojen suojelu, josta Vatsia 5 ha on jo rauhoitettu)
- Hatlaminsuo ja Hatlamminmäki noin 92 ha (harjujen ja maiseman suojelu ja soidensuojelu)
- Arolampi noin 9 ha (linnustonsuojelu)

b) Rauhoitetut luonnonsuojelualueet yhteensä noin 167 ha:

- Vahteriston luonnonsuojelualue noin 121 ha
- Vatsian luonnonsuojelualue (osittain sama kuin maakuntakaavan Isäaluevaraus, joka on rauhoitettua luonnonsuojelualuetta laajempi) noin 35 ha
- Kolisevanmaan luonnonsuojelualue, METSO-kohde 6,3 ha
- MiikaRock'n luonnonsuojelualue, METSO-kohde 1 ha
- Epranojan luonnonsuojelualue, METSO-kohde 3,4 ha

Suojellut luontotyytit yhteensä noin 4 ha:

- Hirvijärven Suntinniemen jalopuumetsikkö
- Vähäjärven eteläpuolella sijaitseva Pojansillan lehmusalue
- Hirvijärven Keinusaaren lehmusalue
- Korttionmäen lehmusalueet (kolme erillistä aluetta)
- Hirvijärven Lintunokan lehmusalue

Lisäksi Riihimäellä on inventoitu Pähkinistönmäen jalopuumetsikkö (pinta-alaltaan 8 ha), joka täyttää luonnonsuojelulain kriteerit, mutta sen suojelupäätös on vielä antamatta. Lisäksi Riihimäellä on useita METSO-kriteerit täyttäviä kohteita, joiden suojelua ei ole vielä toteutettu.

Muut arvokkaat luontokohteet:

- Yli 80 muuta arvokasta luontokohdetta (lumos-kohteet, koulujen ja päiväkotien lähimetsät), joista 8 on maakunnallisesti arvokkaita.
- Tärkeitä vesistöjä ja pienvesiä: Hirvijärvi, Paalijärvi, Kärjäkoski ja Vantaanjokivarsi, Kenkiänlahti ja Kenkiänkoski, Vatsianjärvi ja Välioja, Paalijoen kanjoni ja ympäröivä metsäalue, Mäenalustan lähteikkö, Riutanlukkojen lammet, Epranoja, Pikku Kypärä, Kunausoja, Pohjankorven lähteikkö.
- Arvokkaat kallioalueet: Hiirenkallio, Mikkolankallio ja Ruusankallio.

Luonnonmuistomerkit (luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettuja):

- Kilpikaarnainen petäjä ja kuusikko, Kernaala
- Riihipetäjikkö (4 mäntyä), Herajoki
- Siirtolohkare (Keinukivi), Arolampi
- Puumainen pilarikataja, Arolampi
- Säännöllinen ja laajaoksainen kuusi, Vahteristo
- Komealatvuksinen paksurunkoinen raita, Arolampi

- Siirtolohkare (Kassoskivet), Kalmu

Eläimistöltään arvokkaat alueet:

- Liito-oravan elinympäristöt (2013), keskittyvät Riihimäen itä- ja eteläosiin
- Arvokkaat linnustoalueet (2013-2014), esimerkiksi Sammalistonsuo ja Silmäkeneva Herajoen ja Vantaanjoen risteysalueella, sekä Paalijoen kanjoni

Tilayksikkö

Tilayksikkö vastaa kaupungin julkisista rakennuksista ja niiden piha-alueista. Kiinteistöjen piha-alueilla on viheralueita, leikkipaikkoja ja lähiliikunta- paikkoja, jotka usein mielletään yleisiksi alueiksi vaikka ne kuuluvat näissä tapauksissa kaupungin kiinteistöille. Näiden alueiden hoidosta ja ylläpidosta tilayksikkö on tehnyt sopimukset kaupungin puistoyksikön ja liikuntapalveluiden kanssa. Tilayksikkö ylläpitää kaupungin varikolla sijaitsevaa matonpesupaikkaa.

Muut palvelut ja toimijat

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys tekee Vantaanjoen vesistöalueella työtä mm. vesiensuojelun ja muun ympäristönsuojelun edistämiseksi sekä vesistön virkistyskäytön kehittämiseksi. Vesiensuojeluyhdistys ja sen projektit ovat pääasiassa kuntien rahoittamia. Yhdistyksen toimintaan kuuluu myös mm. vesistön yleisen tilan ja hajakuormituksen vaikutusten seuranta ja vedenlaadun yhteistarkkailu. Lisäksi yhdistyksellä on erillisiä projekteja vesistön tilan parantamiseksi. Riihimäen projektit rahoittaa ympäristölautakunta ja Riihimäen Vesi. Se mm. koordinoi hanketta, jossa Vantaanjoen kalastuksen valvontaa ja valistusta, onkialueiden suunnittelua ja toteutusta yms. hoitaa vuosina 2014-16 ”jokitalkkari”. Yhdistyksen tavoitteena on kehittää toimintamuotoja myös Vantaanjoen melonta- ja retkeilyharrastuksen edellytysten parantamiseksi.

Vantaanjoki tarjoaa kaupungin alueella hyvät mahdollisuudet pienimuotoisen jokikalastuksen harjoittamiseen; mato-ongintaan sekä perho- ja uistinkalastukseen. Uistin- ja perhokalastukseen tarvitaan kalastuslupa. Lupa-asioita hoitaa Riihimäen Perhokalastajat ry. Muita alueella toimivia vapaaehtoisyhdistyksiä ovat mm. Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys ry sekä Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.

Vantaanjoki virtaa Kärjäjäkoskella (vasen kuva) luonnollisena erämaanomaisessa maisemassa. Monin paikoin joki on ilmeeltään ojamainen. (Kuvat M. Riekkö)

Arolammella kasvaa yksityisellä maalla sijaitseva luonnonmuistomerkiksi määritelty kookas raita. (kuva T. Tuominen)

Bad-Segebergin puiston lammen suihkulähde. (kuva P. Lazarov)

Hatlamminsuo tarjoaa hienot puitteet ulkoiluun. (kuva T. Aulu)

2.3 Ekosysteempipalvelut

Viheralueet lisäävät merkittävästi kaupungin viihtyisyyttä ja houkuttelevuutta. Samalla ne parantavat paikan tunnistettavuutta ja luovat identiteettiä. Lisäksi viheralueilla on vaikutusta asukkaiden hyvinvointiin, lähinnä parantamalla mielialaa ja vähentämällä stressiä, minkä lisäksi ne tarjoavat mahdollisuuksia monenlaiseen virkistytymiseen ja liikuntaan. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi viheralueet ehkäisevät kaupunkitilvia ja sitovat ravinteita, jolloin vesistöt pysyvät paremmin puhtaina. Kasvillisuus parantaa pienilmastoa ja suojaa maaperää eroosiolta. Laajat viheralueet myös vähentävät meluhaittoja. Kaupungin viheralueilla on myös merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Muun muassa yllä mainituista luonnon ja viheralueiden tuottamista hyödyistä käytetään nimitystä ekosysteempipalvelut.

Ekosysteempipalveluilla tarkoitetaan siis ekosysteemien itseisarvon lisäksi ihmisille koituvia aineellisia ja aineettomia hyötyjä ekosysteemien toiminnasta. Käsitteen avulla pyritään konkretisoimaan ja tuomaan paremmin esille viheralueiden monia, osin keskenään ristiriitaisiakin arvoja. Ekosysteempipalvelut voidaan jakaa tuotanto-, säätely-, kulttuuri- ja ylläpitäviin palveluihin. Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa näiden palveluiden kestävä toiminnan. Ekosysteempipalveluista voidaan hyötyä vain, jos viherrakenne säilyy toimivana. Se edellyttää, että viher- ja vesialueita on yhdyskuntarakenteessa erilaisiin tarpeisiin nähden riittävästi, ne tuottavat monipuolisesti erilaisia ekosysteempipalveluita ihmisille ja yhdyskunnalle, jakautuvat tasaisesti ja oikeudenmukaisesti eri alueille, ja että niiden laatu on hyvä.

Ekosysteempipalvelut. (Sovellettu lähteistä Suomen Ympäristökeskus 2012 ja 2008.)

Ekosysteempipalveluita voidaan tarkastella monessa mittakaavassa maailmanlaajuisesti vaikuttavista palveluista paikallisesti hyödyttäviin. Laajalla tasolla tarkasteltuna keskeisiä ekosysteempipalveluiden tuottamia hyötyjä ihmiselle ovat esimerkiksi kasvihuonekaasujen sitominen, puhdas hengitysilmä ja vesi. Riihimäen alueella keskeisiä palveluita ovat mm. virkistys- ja kulttuuripalvelut sekä vedenkierron säätelypalvelut.

Luonnon monimuotoisuutta pidetään keskeisenä tekijänä ekosysteempipalveluiden toiminnan kannalta. Monimuotoinen ekosysteemi kestää monokulttuureja paremmin äkillisiä tai pitkittyviä luonnon ääri-ilmiöitä kuten kuivuutta ja myrskyjä, sekä kasvitauteja tai vieraslajien äkillistä leviämistä. Rakennetun ympäristön monimuotoisuuden tärkeyttä on myös alettu hiljalleen ymmärtää muun muassa erilaisten joutomaa ekosysteemien merkityksen tiedostamisella.

Viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus

Kanta-Hämeen maakuntakaavaan kuuluvat maakuntatasoisena luonnonsuojelualueet, virkistysalueet sekä ulkoilureitit. Yleiskaava tarkentaa maakuntakaavaa. Yleiskaavassa 2035 määritellään Riihimäen kaupungin viheralueverkoston ja ekologisen verkoston perusrakenne. Yleiskaavatyön yhteydessä on tehty selvitys Riihimäen ekologisesta verkostosta. Siinä on määritelty mm. luonnon ydinalueet ja ekologist yhteydet, sekä uusien yhteyksien tarve niin seudullisella kuin paikallisellakin tasolla. Lisäksi on määritelty monimuotoisuusytimet eli alueet, joilla on erityisiä luontoarvoja, sekä maankäytön aiheuttamat estevaikutukset.

Luonnon ydinalueet sijaitsevat metsäisillä alueilla. Myös luonnonsuojelualueet kuuluvat ydinalueisiin. Erityisten arvoalueiden lisäksi kaikki metsäalueet ovat luontotyyppinä ja elinympäristöinä arvokkaita, vaikka niissä ei olisi todettu uhanalaista tai muuten harvinaista lajistoa.

Ydinalueiden välisinä ekologisina yhteyksinä voivat toimia monenlaiset kasvipeitteiset alueet, sekä purot ja joet rantavyöhykkeineen. Erityyppisten ekologisten yhteyksien säilyminen on keskeistä luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiselle. Kattava viherverkosto toimivine ekologisine yhteyksineen edesauttaa myös yksittäisten monimuotoisten elinympäristöjen säilymistä ihmisen toiminnasta aiheutuvista haitoista huolimatta.

Viheralueverkoston toimiessa hyvin monimuotoisia elinympäristöjä on riittävästi eri eliölajeille. Laajat yhtenäiset luontoalueet yhdistyvät toisiinsa ekologisilla yhteyksillä joita pitkin eläimet pääsevät siirtymään alueelta toiselle mm. etsimään ravintoa – myös perimän vaihto eri populaatioiden kesken on mahdollista. Eläinten mukana myös kasvit pääsevät leviämään uusille kasvupaikoille.

Piha-alueet, joutomaat, täyttömäet ja tienpientareet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta myös tärkeitä. Ne voivat tarjota elinympäristöjä esim. paahdeympäristöjen hyönteislajistolle. Luontoarvoja näillä alueilla voidaan myös parantaa. Vähenevän kulttuuriympäristön, niittyjen, kotojen sekä harjujen metsäpaloalueiden tarjoamia elinympäristöjä voidaan osittain korvata rakennettujen viherympäristöjen tarjoamalla elinympäristöillä. Lentokykäisille lajeille voivat riittää pienetkin irralliset elinympäristölaikut, kunhan niitä on riittävän lähekkäin, jotta laji voi siirtyä laikulta toiselle olosuhteiden muuttuessa.

Riihimäellä merkittäviä esteitä muodostavat valtatie 3, rautatiet, teollisuusalueet ja tiiviisti rakennetut alueet, sekä vesistöt. Estevaikutuksen voimakkuus riippuu myös tarkasteltavasta eliölajista ja sen ominaisuuksista. Estevaikutuksia voidaan poistaa tai lieventää muun muassa perustamalla vaihtoehtoisia kulkureittejä eläimille ja ohjaamalla niiden kulkua esim. riista-aidoilla. Aitoja ja muita esteitä voidaan myös poistaa tarpeettomista paikoista ja tehdä niihin eläimille sopivia kulkuaukkoja.

Viheralueverkoston viheralueet toimivat myös taajaman keuhkoina sitomalla ilman epäpuhtauksia ja tuottamalla happea. Ne lieventävät ympäristöhaittoja sitomalla pölyä ja väimentamalla melua. Viheralueet myös parantavat pienilmastoa vähentämällä tuulen vaikutusta ja suojaamalla maanpintaa, sekä ylläpitävät pohjaveden tasoa. Myös vaikutukset veden kiertoon ovat edulliset. Luonnonmukainen hulevesien käsittely viheralueverkostossa vähentää niiden määrää ja virtaamapiikkejä vastaanottavissa vesistöissä sekä parantaa hulevesien laatua ja siten myös pienvesien ekologista tilaa. Vihervetkon tihtyessä sen positiiviset vaikutukset taajaman mikroilmastoon voimistuvat.

Urheilupuisto tarjoaa oivalliset mahdollisuudet monenlaiseen liikkumiseen sekä hyvien ulkoilureittien että monenlaisten muiden liikuntapalvelujen muodossa. Hatlaminsuo taas antaa hienot puitteet luonnossa liikkumiseen. (T. Saunamäki ja T. Aulu)

2.3.1 Tuotantopalvelut

Ekosysteemien tuotantopalvelut tarjoavat suoria konkreettisia hyödykkeitä ihmisille, kuten ravintokasveja, sieniä, marjoja, riistaa, rakennusmateriaalia ja lääkeaineita. Tuotantopalveluista voivat hyötyä niin yksittäiset ihmiset, yhteisöt kuin yritykset.

2.3.2 Kulttuuri- ja virkistyspalvelut

Kulttuuripalveluilla tarkoitetaan ekosysteemien tuomaa hyötyä ihmiselle kulttuurinsa tuotteena. Virkistyskäyttö, oppiminen ja leikki, tiede ja taide sekä esteettiset ja henkiset kokemukset ovat esimerkkejä kulttuuripalveluista.

Viheralueiden tarjoamien virkistys- ja kulttuuripalveluiden hyödyntäminen edistää riihimäkeläisten hyvinvointia monin tavoin. Miellyttävässä ympäristössä ulkoilu tukee ihmisen henkistä ja fyysistä terveyttä. Fyysinen toiminta ja toisaalta hiljaisuuden kokeminen, rauhoittuminen, yhteys luontoon ja esteettiset kokemukset parantavat ihmisen hyvinvointia. Ne palvelevat eri väestö- ja ikäryhmiä, tarjoavat mahdollisuuksia sosiaalisiin kontakteihin, vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen sekä yritystoimintaan. Lisäksi viheralueet tukevat kulttuuritoimintoja sekä asukkaiden sitoutumista elinympäristöönsä. Kulttuuripalveluja edustavat mm. joka toinen vuosi Urheilupuiston ympäristössä järjestettävät kansainväliset Erämessut. Virkistysarvoa voi parantaa mm. kohteen historia ja sen havaittavuus, luonnon ominaispiirteet ja monimuotoisuus, vesielementti, reitit ja saavutettavuus, mahdolliset muut toiminnot, sekä muut kohteeseen liitettävät arvot. Myös taide osana ympäristöä lisää kohteen virkistysarvoa.

Ympäristötaide

Ympäristötaiteella on varsinkin tulevaisuudessa merkittävä rooli myös viheralueilla. Asian edistämiseen on saatu hankerahoitusta opetus- ja kulttuuriministeriöltä riihimäkevetoiseen HHT -kasvukäytävän alueellisen ympäristötaiteen kehittämistyöhön. Suunnitelmissa on mm. perustaa veistospuisto.

Ympäristötaiteella tarkoitetaan rakennettuun ympäristöön tai luonnonympäristöön toteutettua taidetta. Se hyödyntää monia taiteen tekemisen keinoja ja menetelmiä. Ympäristötaideteos voi olla joko itsenäinen veistos, tapahtu-

ma tai prosessi tietyssä paikassa ja tilassa. Teokset ovat usein väliaikaisiksi tarkoitettuja. Nykyään ympäristötaiteessa erotellaan erilaisia suuntauksia kuten maataide, tilataide ja yhteisötaide.

Ympäristötaide voidaan usein sisällyttää moniin kategorioihin ja tulkita monilla tavoilla. Keskeistä kuitenkin on, että teos huomioi ympäristönsä ja on toteutettu suhteessa siihen. Tavoitteena on luoda teoksen sijaintipaikan ja katsojan välille vuorovaikutusta sekä mahdollistaa teoksen moniaistinen vastaanotto.

Kaupunkikuva ja maisema

Viheralueet jäsentävät kaupunkikuvaa helpottaen sen hahmotettavuutta. Ne edesauttavat maiseman ominaispiirteiden ja kulttuurihistorian, sekä niiden kehityksen ymmärtämistä ja parantavat arvostusta. Viheralueiden avulla voidaan korostaa kaupunkirakenteellisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaita alueita ja kohteita. Näin alueiden imago, identiteetti ja vetovoima vahvistuvat. Viheralueiden avulla voidaan myös eheyttää epäedullista kaupunkikuvaa ja sopeuttaa kaupunkirakenteen osia ympäristöönsä.

Viheralueet liittävät kaupungin rakennetut osat toisiinsa ja osaksi laajempaa maisemakokonaisuutta. Kunkin alueen maisemarakenteen on hyvä näkyä mm. viheralueiden sijoittelussa ja sen kasvillisuudessa. Viheralueiden olemassaolo, niiden harkittu sijainti ja riittävä mitoitus säilyttävät kunkin alueen maisemarakennetta. Parhaimmillaan viheralueiden arvot säilyvät ja niiden ominaispiirteet tuovat oman lisänsä maisemakuvaan samalla vahvistaen alueen identiteettiä ja vetovoimaa.

Kaupunkikuvallisesti arvokkaita viheralueita Riihimäellä edustavat mm. Urheilupuisto ja Rautatienpuisto. Ne ovat osa alueen identiteettiä ja huomattavia myös rakennushistorialliselta ja taiteelliselta arvoltaan.

Viheralueilla on lisäksi kulttuurinen tehtävä. Kulttuurista kestävyyttä voidaan tavoitella säilyttämällä ja hyödyntämällä rakennetun ympäristön ajallisia kerrostumia, jotta vielä tulevaisuudessakin kaupungin kehityksen vaiheet voi havaita ja kokea. Yleiskaavassa esitetään vaalittavat kulttuuriympäristökohteet. Sellaisia ovat kulttuurisesti erityisen merkittävät, arvokkaat maisema-alueet, kyläkuvallisesti arvokkaat alueet, sekä esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännökset. Esimerkkeinä valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Riihimäen urheilupuisto, maakunnallisesti arvokas Herajoen kylä- ja kulttuurimaisema sekä Silmäkenevan saaret, joista on löytynyt kivikautisia asuinpaikkoja. (Riihimäen kaupunki 2012)

Maiseman arvot muodostuvat pääasiallisesti sen visuaalisista ominaisuuksista, mm. alueen tyypillisistä ominaispiirteistä, maiseman solmukohtat, ja topografian erityispiirteet kuten vesistöt ja korkeat kallioiden laet. Maisemallisesti arvokkaimmat alueet ovat useimmiten maisemakuvan säilyttämistä korostavia, laajoja kulttuurimaisemakokonaisuuksia. Tällaisilla alueilla tavoitteena voi olla esimerkiksi vanhan viljelykulttuurin säilyttäminen maankäytön muutoksilta.

Viheralueiden positiivinen vaikutus kaupunkikuvaan ja maisemaan on merkittävä. Luonnon tunteminen on myös osa ympäristökasvatusta. Toisaalta viheralueen läheisyys ja hyvä saavutettavuus yleensä myös nostaa asunnon tai kiinteistön hintaa.

Viheralueet parantavat myös asuin- ja yritysalueiden imagoa ja vetovoimaisuutta ja tätä kautta myös asuntojen arvoa. Sen sijaan mm. pääväyläen suojavyöhykkeillä ei ole todettu olevan vastaavaa vaikutusta.

Ympäristötaide ilahduttaa kaikkia alueella liikkujia, se luo mielikuvia, virkistää ja tutustuttaa kulttuuriin. Kuvassa Miina Äkkijyrkän lehmäveistos. (kuva T. Tuominen)

Peltosaareissa tulppaanipellon kukkaloisto auttaa orientoitumisessa ja vahvistaa alueen identiteettiä. (kuva J.Hodju)

2.3.3 Säätelypalvelut

Säätelypalvelut säätelevät ekologisia toimintoja. Esimerkiksi kasvillisuus viilentää ilmaa kesäisin varjostamalla ja haihduttamalla kosteutta. Se myös parantaa ilman laatua tuottamalla happea ja sitomalla pienhiukkasia ja hiilidioksidia. Lisäksi viheralueilla on keskeinen merkitys vedenkierron säätelyssä: sade- ja valumisvesien pidättämisessä, imeyttämisessä ja puhdistamisessa, sekä pohjaveden määrän ja laadun säätelyssä. Kasvillisuus myös sitoo maata estäen eroosiota. Melu vaimenee pehmeässä kasvipeitteisessä maastossa nopeammin, kuin kovapintaisella rakennetulla alueella.

2.3.4 Tukipalvelut eli ylläpitävät palvelut

Ylläpitävät palvelut, eli tukipalvelut muodostavat elämän perusedellytykset ylläpitämällä ekologisia prosesseja, kuten yhteyttämistä, veden- ja ravinteiden kiertoa sekä hiilen sitoutumista.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sen lieventäminen

Riihimäen ilmastostrategia 2020 ”Kohti hiilineutraalia Riihimäkeä” on valmistunut vuonna 2011. Ilmastonmuutoksia on odotettavissa etenkin lämpötila- ja lumioloissa sekä rankkasateiden aiheuttamissa virtaamisissa. Kuluvan vuosisadan aikana Suomen ilmaston arvioidaan lämpenevän 3,2–6,4 astetta. Riihimäen kaupunki on yksittäisenä kuntana ja toisaalta osana eri toimijoiden kansallisia ja kansainvälisiä ryhmittymiä sitoutunut monin eri tavoin hillitsemään ilmastonmuutosta.

Ilmastonmuutokseen liittyviä toimia voidaan tarkastella sitä hillitsevinä toimina ja sen seurauksia lieventävinä toimina.

Kasvillisuuden toimiminen hiilinieluna, tiivis julkisen liikenteen varaan perustuva kaupunkirakenne ja kevyen liikenteen edistäminen ovat ilmastonmuutosta hillitseviä toimia. Lisäksi viheralueiden ekosysteemipalveluilla voidaan toisinaan korvata raskaita rakenteita tai paljon energiaa vaativia ratkaisuja. Esimerkiksi tulvasuojelun perustuessa luonnolliseen veden kierron hallintaan, energiaa kuluttavaa pumppaus- tai kuivatus-tekniikkaa tai raskaita suojarakenteita ei tarvita. Kasvillisuutta voidaan myös sijoittaa tuulen- ja auringonsuojaksi niin että lämmitykseen tai jäähdytykseen tarvittava energiankulutus pienenee. Kasvillisuus myös viilentää ilmaa haihduttamalla vettä. Toisaalta jättämällä raskaita rakenteita vaativat kohteet viheralueiksi voidaan säästää materiaaleihin ja rakentamiseen tarvittavaa energiaa. Lisäksi rakentamisesta syntyvät puhtaat ylijäämämaat voidaan käyttää esimerkiksi osana lähiympäristön viher- rakentamista, jolloin mm. kuljetukseen kuluva energia säästyy. Myös viherrakentamisesta, hoidosta ja kunnostustoista syntyviä ilmastonmuutokseen vaikuttavien päästöjen määrää voidaan pienentää mm. tarkoituksenmukaisilla materiaalivalinnoilla ja työmenetelmillä.

Ilmastonmuutoksen aiheuttaman ilmaston äärevöitymisen; tuulisuuden, kuumuuden, kuivien kausien ja toisaalta rankkasateiden lisääntymisen vaikutuksia voidaan myös lieventää paikallisesti kasvillisuuden avulla. Kasvit mm. varjostavat, toimivat tuulensuojana, kostuttavat ilmaa ja vähentävät maaperään kohdistuvaa eroosiota ja näiden seurauksia.

Riihimäellä ilmastonmuutoksen seurauksiin kuuluu keskeisesti tulvavaaran lisääntyminen. Kaupungin keskusta on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi tulvariskialueeksi Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä 20.12.2011. Kaupungin halki virtaavan Vantaanjoen varsi on keskustassa tiiviisti rakennettu, mikä osaltaan lisää kaupunkitulvien riskiä. Alueella ei juuri ole virtausta tasaavia järviä, joten viheralueiden merkitys tulvien ehkäisyssä ja virtauspiikkien tasaamisessa korostuu selvästi. Hulevesien ja tulvavesien viivyttämisen avulla voidaan pienentää vesistöjen virtaamahuippuja ja hulevesitulvia luonnonmukaisesti. Samalla veden laatua voidaan parantaa mm. laskeuttamalla kiintoainesta sekä suodattamalla vettä maakerrosten läpi. Hämeen ELY-keskuksen ehdotus Vantaanjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2016-2021 oli nähtävillä 1.10.2014-31.3.2015. Suunnitelmassa esitetään toimenpiteitä tulvariskien hallitsemiseksi, esimerkiksi tulvariskeihin varautumista maankäytön suunnittelussa, veden pidättämistä valuma-alueella (esimerkiksi Silmäkeneva) ja rumpujen muuttamista putkisilloiksi.

3 VIHERALUEVERKOSTON TULEVAISUUS: TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäytöntavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista ja maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa.

Yleiskaavoitustyön yhteydessä on pohdittu Riihimäen kaupungin menestymisen kannalta tärkeitä tavoitteita, ja kaupungin viherrakennetta koskevat tavoitteet on koottu omaksi kappaleeksi.

Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa ekosysteemipalveluiden kestävän toiminnan ja muodostaa ympäristön ja viheralueverkoston kestävä perustan. Monimuotoinen ekosysteemi kestää paremmin äkillisiä sekä pitkittyviä luonnon ääri-ilmiöitä.

Ekologisen verkoston ja ulkoilureittiverkoston tavoitteet ja toimenpiteet nivoutuvat tiiviisti toisiinsa. Kaupungin rajoilla korostuu suhde naapurikuntien tilanteeseen ja kehittämistavoitteisiin. Isot liikenneväylät, maavallit, tulvat ja usein myös vesi aiheuttavat estevaikutusta. Tavoitteena on näiden sekä fyysisten että visuaalisten estevaikutusten vähentäminen erityisesti kaupungin keskustaan tukeutuvien ulkoilun ydinalueiden väliltä sekä etäämmällä sijaitsevien luonnon ydinalueiden väliltä. Hulevesien luonnonmukainen hallinta viheralueilla ja Vantaanjoen nykyistä monipuolisempi rooli osana virkistys-alueita parantaa virkistysarvoja ja lisää kaupunkiluonnon monimuotoisuutta.

Kaupunkirakennemalleihin liittyvät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on esitetty teemoittain. Alla olevan kuvan alareunassa on esitetty ne alueidenkäytölle asetut osatavoitteet, jotka toimivat perustana myös viheralueohjelman tavoitteille – eli pääasiassa teemaan ”Elävä vihreä kaupunki” liittyvät kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä virkistyskäyttöä koskevat tavoitteet. Myös ”Tiivistyvä kaupunki” –teeman yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja elinympäristön laatua koskevat tavoitteet ja ”Kestävän liikkumisen kaupunki” –teeman yhteysverkostoja koskevat tavoitteet soveltuvat osin pohjaksi viheralueohjelmalle. (Liite 1 Yleiskaavan 2035 tavoitteet ja valtakunnalliset tavoitteet viheralueisiin liittyviltä osilta)

Yllä yleiskaavaprosessi teemojen näkökulmasta.

Maankäytön suunnittelua ja viheralueiden suunnittelua määrittelevät useat eri tahot. (Yleiskaava 2035 rakennesuunnitelma)

3.1 Viheralueohjelman päätavoitteet

Viheralueohjelman tavoitteet on johdettu valtakunnallisista alueiden käyttötavoitteista ja yleiskaavan 2035 tavoitteista, jotka on viheralueita koskevin osin koottu viheralueohjelman liitteeksi.

Päätavoitteet ovat:

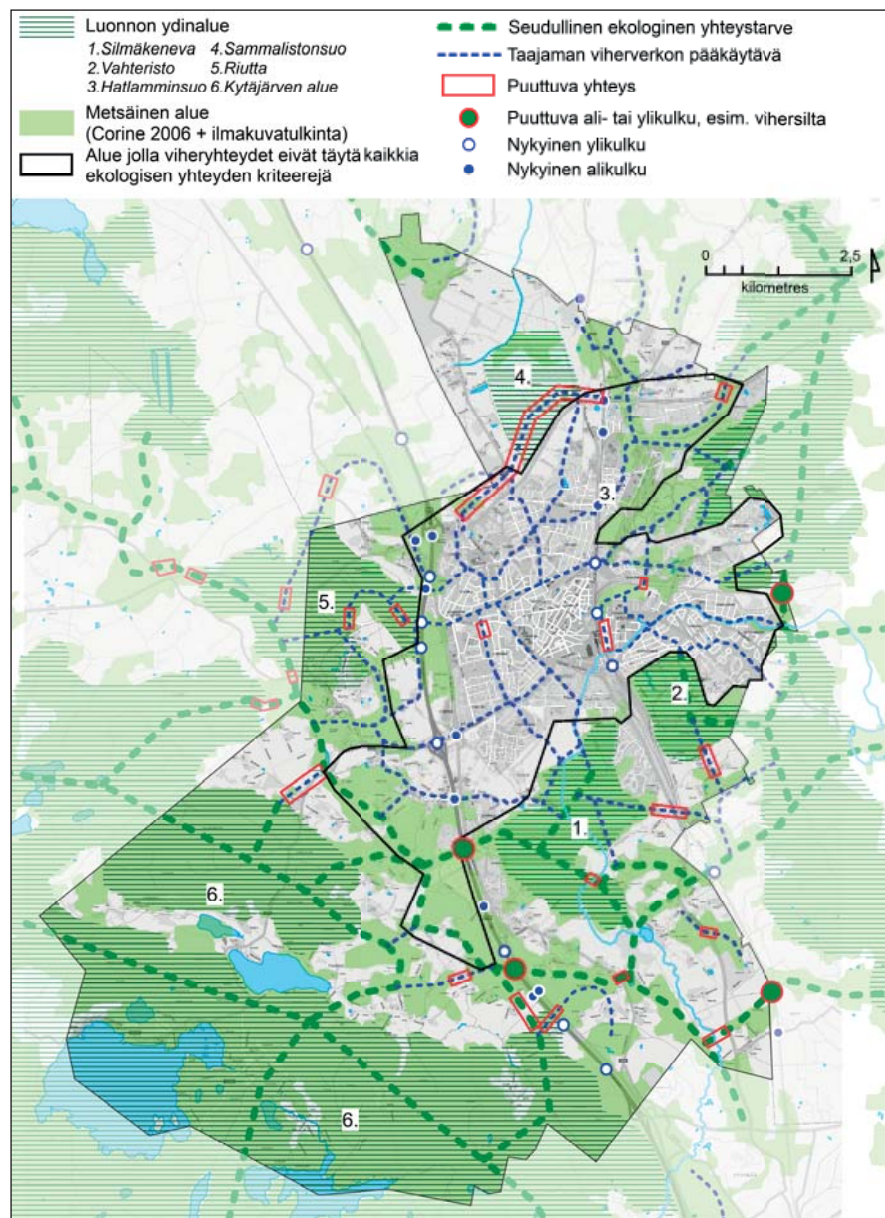
- Kulttuuriympäristöjen ja luonnon arvot säilytetään.
- Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät yhtenäiset luonto-alueet ja yhteydet säilytetään pirstoutumattomina ja niitä kehitetään.
- Arvokkaiden ja herkkien luontoalueiden monimuotoisuuden säilymistä edistetään.
- Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntäminen edistetään virkistyskäytössä kohteiden arvoa ja suojelutavoitteita vaarantamatta.
- Vetovoimaisista alueista muodostetaan laaja ja monipuolinen viherverkko. Viheralueverkkoa kehitetään ja sen jatkuvuus turvataan.
- Ulkoilureittiverkon toimivuutta, reittien jatkuvuutta ja ulkoiluolosuhteita parannetaan edelleen.
- Monipuoliset ja helposti saavutettavat toimintamahdollisuudet turvataan kaiken ikäisille.
- Ekosysteemipalvelunäkökulma huomioidaan kaikilla suunnittelun tasoilla.
- Ilmastonmuutokseen varaudutaan ja sen vaikutuksia pyritään ennakoimaan ja lieventämään.

Viheralueverkoston tulevaisuutta koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi on tehtävä tarvittavat selvitykset ja inventoinnit ja vietävä ne käytäntöön, jotta kaupungin rajalliset resurssit pystytään kohdentamaan järkevästi. Selvitysten avulla alueiden ja kohteiden arvot saadaan usein myös entistä paremmin esille ja yleiseen tietoisuuteen.

Perhospuisto luo jo nimellään positiivia mielikuvia. Kohde tutustuttaa kävijöitä perhosten ja muiden hyönteisten ihmeelliseen maailmaan. (kuva T. Tuominen)

Riihimäen ekologisen verkoston tavoitetila ja pääasialliset kehittämis- kohdat. Ekologisella yhteydellä tarkoitetaan vähintään 400 metriä leve- ää yhteyttä jonka kautta eliöpopulaatioiden välinen geenivaihto ja lajien leviäminen alueelta toiselle tapahtuu. Verkoston rakenteen hahmotta- misen helpottamiseksi ekologiset yhteydet on merkitty myös luonnon ydinalueille vaikka ne ovat kokonaisuudessaan merkittävää elinympäris- töä ja siirtymisreittiä.

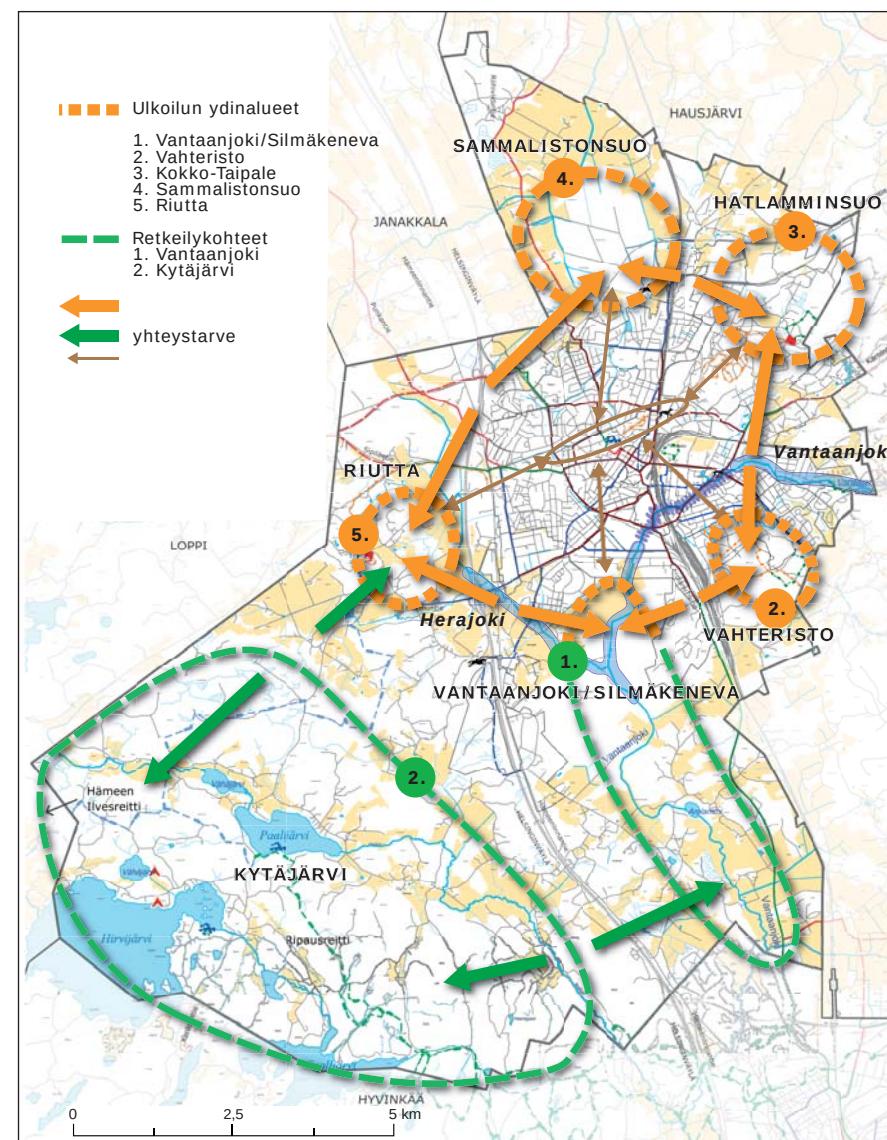
Taajaman viherverkon pääkäytävillä tarkoitetaan taajaman sisäisiä tai sen välittömässä läheisyydessä olevia viherverkon osia, jotka eivät täytä varsinaisen ekologisen yhteyden kriteereitä. Ne kuitenkin tarjoa- vat taajamaan ekosysteemipalveluita kuten ulkoilureittejä, pienilmaston parantamista, viihtyisyyttä ja hulevesien kiertoa, sekä tukevat kaupunki- luonnon elinvoimaisuutta.

Esitys pohjautuu taajaman ulkopuolisilta osilta pitkälti Riihimäen kau- pungin aiempaan selvitykseen: Riihimäen ekologinen verkosto (päivitet- ty 30.5.2014). (karttalähde: Riihimäen kaupunki)

3.2 Viheralueverkostoa koskevat tavoitteet ja toimenpi- teet

Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa ekosysteemipalveluiden kestävän toiminnan ja on ympäristön ja viheralueverkoston kestävä perusta. Mon- imuotoinen ekosysteemi kestää paremmin äkillisiä tai pitkittyviä luonnon ääri-ilmiöitä kuten kuivuutta ja myrskyjä, sekä kasvi- ja eläinlajien voimakasta leviämistä. Toimiva viherrakenne lisää elinympäristön viihty- isyyttä, tarjoaa virkistysmahdollisuuksia ja mahdollistaa luonnonmukaisen ja kustannustehokkaan hulevesien hallinnan.

Vantaanjoen vesistö on varsin tulvaherkkää aluetta ja Riihimäen keskusta on Kanta-Hämeen pahin tulvariskikohde. Maa- ja metsätalousministeriö onkin nimennyt Riihimäen keskustan valtakunnallisesti merkittäväksi tulvar- iskialueeksi. Myös muun muassa Silmäkenevan suo, jonka läpi Vantaanjoen virtaa on ojitettu ja metsitetty.

Riihimäen viherrakenteen perusrunko - konseptikaavio. Vetovoimaiset virkistys- ja ulkoilualueet ja niiden väliset yhteydet muodostavat kau- pungin viherrakenteen perusrunkon, jota pienialaisemmat viheralueet, kuten taajaman puistot täydentävät. Ulkoilun ydinalueilla tarkoitetaan kaupungin keskustaan tukeutuvia laajoja virkistysaluekokonaisuuksia, jotka ovat keskustasta myös jalan saavutettavissa. Retkikohteilla tar- koitetaan laajoja, pääosin luonnontilaisia viher- ja virkistysaluekokonai- suuksia, jotka sijaitsevat kauempana keskustasta. Molemmat toimivat samalla osana kaupungin ekologista verkostoa. (karttalähde: Riihimäen kaupunki)

3.2.1 Viheralueverkoston parantaminen

Ekologisen verkoston elinvoimaisuuden parantaminen ja ulkoilureittiverkos- ton jatkuvuuden parantaminen ovat usein yhteydessä toisiinsa.

Ekologisen verkoston ja ulkoilureittiverkoston tavoitteet ja toimenpiteet nivoutuvat tiiviisti toisiinsa. Ihanteellisia ovat ratkaisut, joissa viheralueverk- ko tai sen osa toimii paitsi samalla sekä ulkoiluyhteytenä että ekologisena käytävänä. Tällöin voidaan samalla mahdollistaa miellyttävä ulkoiluym- päristö ja sujuvat yhteydet, sekä parantaa luonnon elinvoimaisuutta ja monimuotoisuutta. Toisinaan nykyinen tai tavoiteltu maankäyttö asettavat rajoitteita vihervyöhykkeen määrälle ja laadulle, jolloin ekologiset yhteydet ja ulkoilureitit on syytä erottaa toisistaan.

Uusien asemakaava-alueiden suunnittelulla saatetaan muuttaa laajemman alueen viheralueverkostoa. Ottamalla huomioon viheralueverkostot ja nii- den yhteydet kaikilla kaavasuunnittelun tasoilla, voidaan verkosto säilyttää tai mahdollisesti eheyttää entisestään.

Kaupungin rajoilla korostuu suhde naapurikuntien tilanteeseen ja kehit- tämistavoitteisiin. Ekologisten yhteyksien jatkuminen kuntarajojen yli on erityisen tärkeää seudullisten ja valtakunnallisten yhteyksien toimimiselle. Myös viheralueiden muut palvelut, erityisesti yhtenäiset reitit, voivat jatkua yli kuntarajojen.

Rautatie, Hämeenlinnanväylä ja muut isot tiet, maavallit, tulvat sekä usein myös vesi aiheuttavat estevaikutusta. Tavoitteena on näiden fyysisten ja visuaalisten estevaikutusten vähentäminen erityisesti kaupungin keskus- taan tukeutuvien ulkoilun ydinalueiden väliltä, sekä osin etäämmällä si- jaitsevien luonnon ydinalueiden väliltä. Isojen teiden ympärillä sijaitsevat viheralueet myös sitovat pölyä, parantavat ilman laatua, sekä vaimentavat liikenteen melua.

Yhteydet ja niiden kehittämistarve

1 Yhteydet keskustassa kaupungin tärkeimpien puistojen, ulkoilu- ja virk- istysalueiden välillä: Uusien yhteyksien toteuttaminen, sekä olemassa olev- ien yhteyksien selkeyttäminen ja parantaminen (muun muassa valaistus).

Tavoite:

Mahdollisimman yhtenäinen ja turvallinen reittiverkko. Puistojen ja virk- istysalueiden helppo saavutettavuus erityisesti jalan pyörällä ja hiihtäen - mahdollisuuksien mukaan pääasiassa ulkoilureittejä myöten.

2 Houkuttelevat yhteydet keskustasta siihen tukeutuville ulkoilun ydinalueille (Hatlamminsuu, Vahteristo, Vantaanjoen/ Silmäkeneva, Riutta, Sammalistsuonuo) sekä naapurikuntien ulkoilu- ja virkistysalueille saakka: Estevaiku- tuksen poistaminen ja mahdollisten teemareittien toteuttaminen kohteiden sisällä. Kevyen liikenteen yhteyksien osoittaminen ja selkeyttäminen.

Tavoite:

Ulkoilun ydinalueiden helppo saavutettavuus erityisesti jalankulun ja pyöräil- lyn kannalta, mutta myös autolla ja julkisilla kulkuneuvoilla. Virkistysaluei- den pysäköintimahdollisuuksien parantaminen. Monipuolisten ulkoilu- ja virkistyspalvelujen tarjoaminen asukkaille. Osalle asukkaista naapurikunt- ien ulkoilualueet ovat lähempänä kuin oman kaupungin vastaavat palvelut. Naapurikuntien palvelut myös monipuolistavat kaupungin tarjontaa.

3 Yhteydet ulkoilun ydinalueiden välillä: estevaikutuksen poistaminen ja teemareittien toteuttaminen kohteiden välillä tai niiden sisällä.

Tavoite:

Houkutteleva kevyen liikenteen virkistyskehä: Hatlamminsuo → Vahteristo → Vantaanjoki/ Silmäkeneva → Riutta → Sammalistonsuo → Hatlamminsuu.

4 Ekologisen verkoston jatkuminen ja riittävän leveyden varmistaminen katkeamattomana: Kehäväyliä suunnittelussa selvitetään vaikutukset luonnon ydinalueisiin.

Tavoite:

Ekologisten yhteyksien muodostaminen ja säilyttäminen Kalmussa, Riutassa ja Arolammilla väylä- ja asema- ja yleiskaavahankkeiden yhteydessä.

Ulkoilureittiverkon kehittämisen pohjaksi tarvitaan kokonaisvaltainen, koko kaupungin kattava yleispiirteinen ulkoilureittisuunnitelma.

3.2.2 Hulevesien luonnonmukainen hallinta viheralueilla

Eduskunta hyväksyi lait vesihuoltolain sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta 3.6.2014. Laki tuli voimaan 1.9.2014. Vesihuoltolakiin on laadittu uusi luku, jossa säädetään huleveden viemäroinnin järjestämisestä ja hoitamisesta. Hulevesien muusta hallinnasta ja siihen liittyvistä velvoitteista säädetään maankäyttö ja rakennuslain uudessa luvussa 13 a. Vastuu hulevesien hallinnasta asemakaava-alueella kuuluu maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunnalle.

Hulevesiä koskevat pykälät siirrettiin maankäyttö- ja rakennuslakiin, koska hulevesien hallinnan tärkein keino on kaavoitus, jonka avulla voidaan kehittää hulevesien suunnitelmallista hallintaa. Hallinnan tavoitteena on viivyttää ja imeyttää hulevesiä niiden kerääntymispaikalla. Tarkoituksena on, että kiinteistöt ensisijaisesti hoitavat hulevetensä omalla tontillaan.

Vuonna 2014 Riihimäellä tekniikan ja ympäristön toimialan johtosääntöön päivitettiin, että lain mukainen kunnalle kuuluva vastuu vesihuollon ja hulevesien hallinnan valmistelu-, kehittämis- ja järjestämistehtävistä on katu- ja puistoyksiköllä. Tähän liittyvät mm. valuma-aluekohtaiset hulevesitarkastelut, hulevesityöryhmän perustaminen ja lain mukaisten suunnitelmien laatiminen. Koko kaupungin kattava pienvesiselvitys tukee edellä mainittuja toimenpiteitä.

Vesi on houkutteleva elementti, joka lisää paikan vetovoimaa. Tulvat ja hulevedet ovat hallitsemattomina ongelma, mutta hallittuina ne voisivat olla myös voimavara. Vettä ja sen mahdollistamaa luonnon monimuotoisuuden lisääntymistä voitaisiin hyödyntää esim. opetuksessa, viheralueiden erityispiirteinä ja luontoarvojen lisääntymisen tuomana vetovoimatekijänä. Luonnonmukaiset hulevesipainanteet ja -kosteikot, sekä pienvedet ja joet toimivat usein ekologisina käytävinä ja muodostavat parhaimmillaan ekologisen verkoston. Ne tukevat ekosysteemipalveluja.

Tavoite:

Viherverkon kehittämisessä yhtenä tavoitteena on hulevesien luonnonmukainen hallinta puistoissa ja viheralueilla sekä viheralueiden hyödyntäminen tulvien hallinnassa tulvareitteinä. Erityisesti ydinkeskustan tulvavaara-alueilla etsitään keinoja ja tilavarauksia, joiden avulla veden pinta voi hallitusti nousta ja laskea.

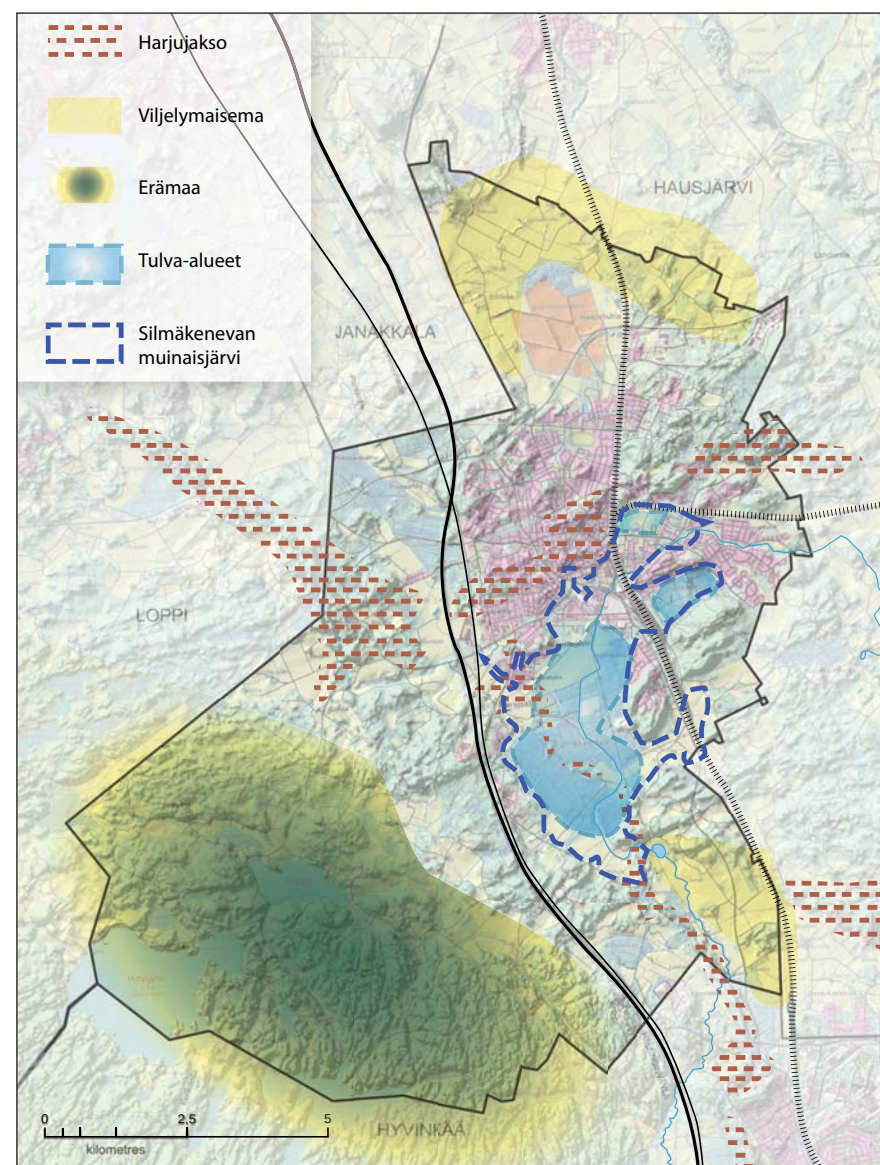
3.3 Viheralueverkoston kehittäminen osa-alueittain

Viheralueverkosto on jaettu tässä työssä taajaman viheralueisiin, ulkoilun ydinalueisiin ja retkeilyalueisiin. Alueita määrittää niiden sijainti, koko ja tyyppi. Taajaman puistot ja viheralueet sijaitsevat pääasiassa kaupunkirakenteen sisällä, ne ovat suhteellisen pienialaisia ja yleensä laaja-alaisia viheralueita rakennetumpia ja korkeatasoisemmin hoidettuja. Eriluonteisissa kohteissa korostuvat eri tekijät.

Alueiden ja kohteiden ominaispiirteiden ja teemojen tunnistaminen ja niiden vahvistaminen

Viheralueiden suhteutuminen maisemarakenteeseen ja alueen maiseman erityispiirteisiin (historia, tulva-alueet, erämaa, harjujaksot yms.), sekä luonnon monimuotoisuuteen ja arvokkaisiin luontokohteisiin antaa mahdollisuuden vahvistaa ja tuoda esiin näitä ominaisuuksia niin, että niistä muodostuu kullekin kohteelle tunnistettava ominaispiirre, teema.

Myös kohteiden palvelut voivat rakentua näiden teemojen ympärille. Erityisesti pinta-alaltaan suhteellisen laajojen ulkoilun ydinalueiden ja retkeilykohteiden osalta ominaispiirteiden korostamisella saataisiin nykytilanteeseen verrattuna lisäarvoa alueelle.

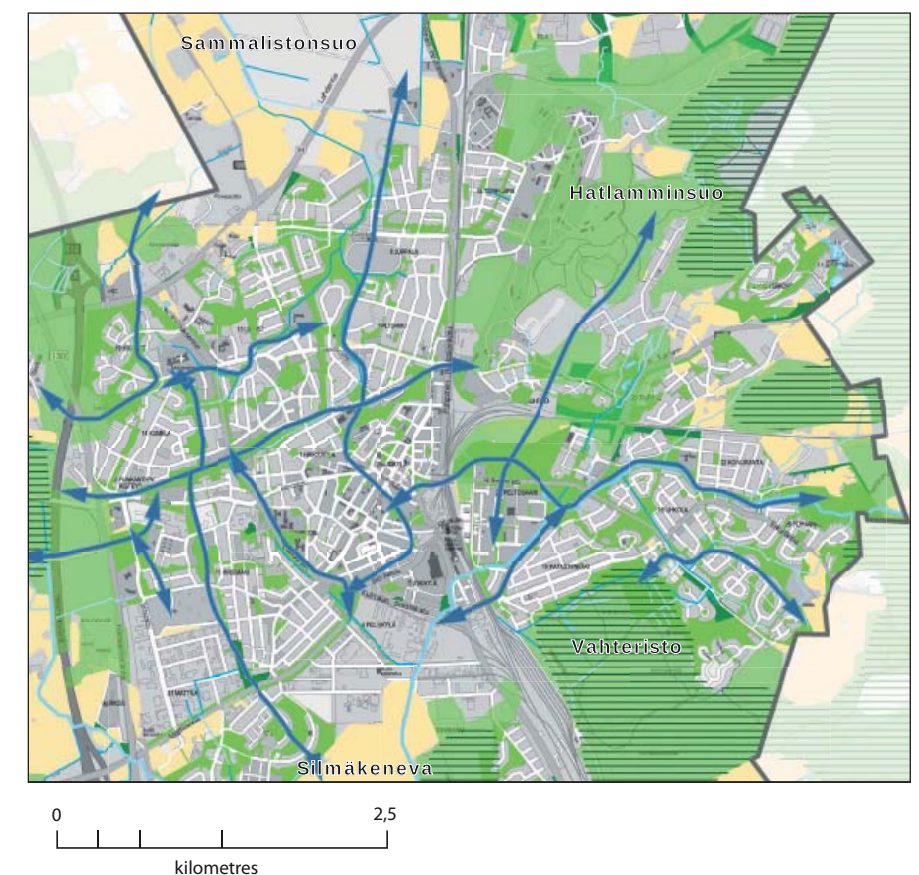
Maiseman suuret elementit; maisemarakenne, maiseman historia ja muut erityispiirteet antavat hyviä lähtökohtia viheralueiden kehittämistä ja suunnittelua varten. (karttalähde: Peruskarttarasteri © Maanmittauslaitos 11/2014)

3.3.1 Taajaman viheralueet

Taajaman viheralueisiin kuuluvat mm. Riihimäen keskustapuistot, korttelipuistot, kaupunginosapuistot, sekä taajaman katuviheralueet, urheilu- ja virkistysalueet, sekä erityiskohteet ja erikoispuistot.

Keskustassa saavutettavuus on pääosin suhteellisen helppoa. Alueella on kuitenkin tarve parantaa puistojen ja viheralueiden saavutettavuutta niitä yhdistävien valaistujen ulkoilureittien osalta. Isoksi yhdistäväksi viherakseliksi soveltuu Urheilupuiston itä-länsisuuntainen puistokaistale, josta on mahdollista johtaa yhteydet tarvittaviin suuntiin.

Samassa yhteydessä kun tutkitaan yhteyksien parantamista keskustan tiivistymiseen liittyen, on syytä pohtia myös nykyisten rakennettujen puistojen ja viheralueiden kehittämistarvetta mm. kaupunkikuvan, toiminnan, hulevesien hallinnan ja kunnossapidon kannalta. Tärkeää on myös ottaa huomioon lähiluonto- ja opetuskohteiden turvaaminen sekä uhanalaisten lajien esiintymisen turvaaminen kaupunkirakenteen tiivistyessä.

Keskustan yhteyksien kehittämistarve. (karttalähde: Riihimäen kaupungin opaskartta)

3.3.2 Ulkoilun ydinalueet

Ulkoilun ydinalueilla tarkoitetaan tässä viheralueohjelmassa kaupungin keskustaan tukeutuvia laajoja virkistysaluekokonaisuuksia, jotka ovat keskustasta jalan saavutettavissa. Ydinalueiden yhdistämiseksi toisiinsa tavoitellaan reittiverkkoa, joka muodostaisi keskustan ympärille virkistyskehän. Keskustan puistot ja ulkoilureitit yhdistävät kohteet kaupunkiin.

Ulkoilun ydinalueet ovat kaupungin vetovoimatekijä ja niiden tulisi ainakin osin olla kaikkien käytettävissä. Helpolla saavutettavuudella, tarkoituksenmukaisella opastuksella, sekä turvallisilla ja esteettömillä ratkaisuilla voidaan lisätä kohteiden käyttöastetta ja tehdä käyttökokemuksesta kaikille miellyttävä. Tällöin ekosysteemipalveluiden tarjoamat hyödyt mm. ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin tulevat entistä useamman ulottuville ja vaikutukset ovat aiempaa voimakkaampia. Ulkoilun ydinalueilla ympäröivä maisema ja luonto ovat keskeisessä asemassa, joten kohteiden kehittämisessä on tärkeää ottaa huomioon myös luonnon monimuotoisuuden parantaminen ja luontoarvojen turvaaminen.

Ulkoilun ydinalueiden keskeiset kehittämistarpeet:

- Vetovoimaisuuden parantaminen; muun muassa maiseman ja luonnon ominaispiirteiden korostaminen. Kohteisiin liittyvien teemojen, erityispiirteiden sekä luontoarvojen löytäminen ja vahvistaminen.
- Alueiden sisääntulojen korostaminen ja merkitseminen; sisääntulojen vetovoimaisuuden parantaminen, pysäköintijärjestelyt, infopisteet ja opastus. Lisäksi ulkoilu- ja latukarttojen tulee olla saatavissa netistä.
- Ympärivuotisen palvelukokonaisuuden hahmottaminen, palvelujen sijoittelun, määrän ja laadun tarpeiden määrittely, sekä palvelujen kohdekohtainen määrittäminen: muun muassa erityyppiset reitit (teemat), reittien hierarkia, muut palvelut, varusteet ja kalusteet.
- Sujuva liittyminen ympäröivään kaupunkirakenteeseen ja maisemaan (yhteydet ja reuna-alueet).

1 Vantaanjoen kaupunkiin tukeutuva osuus (Silmäkeneva)

Keskustan suunnalta melko helposti saavutettava alue, jossa vesi ja sen eri olomuodot toimivat vetovoimatekijöinä. Alue tarjoaa paljon mahdollisuuksia, joissa on mukana veden ja sen eri olomuotojen käyttö osana virkistystä. Kohde on osaltaan merkityksellinen myös kaupunkitulvien ja hulevesin hallitsemiseksi. Alueen kehittämiselle ja pohjoiseen suuntautuvien yhteyksien muodostamiselle lisähaasteita asettaa teollisuusmiljöö virkistysalueen kyljessä.

Reitit ovat eräs alueen tärkeimpiä kehittämiskohtia. Siihen kuuluvat sekä alueen sisäisten että keskustaan ja viereisille ulkoilun ydinalueille johtavien reittien parantaminen ja reitti yhteyksien lisääminen. Myös Vantaanjoen ylitiskohtien ja niiden luonteen ratkaiseminen kuuluu reittien kehittämiseen.

Vantaanjoen ympäristöllä on myös keskeinen merkitys kaupunkitulvien hallinnassa. Alueen kehittämisessä tulee ottaa huomioon mahdollisuuksien mukaan hulevesien luonnonmukainen hallinta, mm. hidastus- ja viivytysmahdollisuudet viivytyslaitteiden tai kosteikkojen avulla, kalasto sekä veden rooli osana virkistyskäyttöä.

Alueen kehittämisessä uudeksi ulkoilun ydinalueeksi tulee pitää mielessä sen liittyminen kiinteästi osaksi Vantaanjoen retkeilyalueen kokonaisuutta, johon liittyy huomattavan eriluonteisia alueen osia tiiviisti rakennetusta alueesta erämaatyypiseen luontoon ja viljelymaisemaan. Lisäksi tulee muistaa joen erityiset uomajaksot; kosket, uoman linjaus rakennuksen alla, tulvat, suvannot ja mahdollinen patoaminen, kutemaan nousevat kalat yms. erityispiirteet, jotka myös lisäävät alueen vetovoimaa virkistysalueena sekä mahdollisesti melontareittinä.

Teollisuusalueella, keskustan eteläpuolella Vantaanjoki sijoittuu kapeaan viherkäytävään muodostaen alueelle viehättävän kanavamaisen yhteyden. (kuva M. Riekk)

2 Vahteristo

Monimuotoiselle metsäiselle ulkoilualueelle lisäarvoa antaa siihen sisältyvä luonnonsuojelualue luontopolkuineen.

Kehittämiskohteita ovat mm. opastuksen kehittäminen, jolloin alueella orientoituminen helpottuu. Eteläosa on luonnonsuojelualue, sen tuoma lisäarvo ja luontoarvojen huomioon ottaminen tulisi olla esillä infotauluissa. Mm. luontoarvojen vuoksi kulun ohjaaminen erityyppisten reittien avulla on tärkeää. Rauhoitetulla alueella uusien reittien tekemisestä täytyy saada lupa ELY-keskukselta. Alue soveltuu myös opetuskäyttöön, mikä on hyvä ottaa opastuksen suunnittelussa huomioon.

Reittejä kehitettäessä niiden liittyminen viereisille asuinalueille, sekä alueen molemmiin puoliin sijaitseville ulkoilun ydinalueille tulee huomioida. Opastuksessa tulee ottaa huomioon myös yhteydet keskustan suuntaan radan toiselle puolelle. Eriluonteiset reitit: valaistut pääreitit, kapeat ulkoilureitit,

pitkospuut ja polut monipuolistavat alueen käyttökokoemusta ja -mahdollisuuksia.

Vahteriston alueelle laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelma viimeistään vuonna 2017.

Korttionmäki sijoittuu Vahteriston ja Silmäkenevan alueen väliin, radan länsipuolelle. Tämä entinen kaatopaikka (suljettu 2001) on asemakaavassa esitetty VL –alueeksi. Alue on viimeistely laaditun jälkihoitosuunnitelman mukaisesti. Kohteen imago kaatopaikkana on jo alkanut väistyä. Korttionmältä avautuvat näköalat, sekä alueen ulkoilureitit ovat paikan vetovoimatekijöitä. Myös täyttömäelle kehittynyt ruderaatti lisää alueen luonnon monimuotoisuutta ja mahdollistaa kohteen kehittämisen ruderaattipuistona. Korttionmäeltä avautuvat pitkät näkymät ympäröivään maisemaan. Kohdetta on mahdollista hyödyntää myös lintujen tarkkailupaikkana.

Kehittämistarpeet kohdistuvat reitti yhteyksien parantamiseen, reitistön monipuolistamiseen Vantaanjoen/ Silmäkenevan aluetta ja Vahteristoa toisiinsa yhdistävänä tekijänä, sekä opastuksen kehittämiseen. Korttionmäkeä voidaan kehittää kohokohtana kahta ulkoilun ydinaluetta yhdistävällä akselilla.

3 Hatlamminsuu

Alue sisältää luonnonoloiltaan erityyppisiä alueita, mikä lisää kokonaisuuden viehättävyyttä. Kaupungin koillisosaan sijoittuva Hatlamminsuon luonnonsuojelualue on Riihimäen arvokkain luontokohde.

Alueen käyttöä voidaan helpottaa parantamalla yhteyksiä asuinalueille ja radan toiselle puolelle. Alueen käyttökokemuksia voidaan rikastaa vahvistamalla eriluonteisten reittien ominaispiirteitä. Luonnonoloiltaan arvokkaalla alueella liikkumisen ohjaaminen ja sitä kautta kulutuksen hillitseminen on erityisen tärkeää. Asiantunteva opastus auttaa ymmärtämään alueen arvoja. Suolla kulku on syytä ohjata pitkospuille myös jatkossa. Vastuu pitkospuiden kunnossapidosta on kaupungin liikuntapalveluilla.

Tulevaisuudessa varuskunnalta vapautuvan alueen liittäminen mukaan Hatlamminsuon alueeseen voi olla mahdollista, jolloin alueen savutettavuus lisääntyy entisestään.

4 Sammalistonsuo – uusi ulkoilun ydinalue

Luonto, erityisesti linnusto on alueen vetovoimatekijänä. Kohde soveltuu myös opetuskäyttöön. Turpeenotto Kantatien pohjoispuolella jatkuu vielä kauan, mahdollisesti 2025-2035 saakka. On syytä tutkia mahdollisuuksia kehittää kohdetta luonnontarkkailu- ja virkistysalueeksi mahdollisesti asteittain turpeenoton väistyessä.

Kohteen kehittämisessä korostuu luontoarvojen huomioiminen sekä niiden esiin tuominen. Kosteikkoalueella keskeistä on liikkumisen ohjaaminen ja mahdollistaminen: reittien ja mahdollisten luontopolkujen toteuttaminen, kohteeseen soveltuva opastus, sekä luonnontarkkailumahdollisuuksien kehittäminen. Alueelle soveltuvat esimerkiksi pitkospuureitit ja lintutorni, sekä muut erityisesti lintujen tarkkailua ja valokuvaamista palvelevat rakenteet ja varusteet.

Tavoitteena on ulkoilureittiyhteys Sammalistonsuolta pohjoiseen.

5 Riutta

Keskustan länsisivulle, Hämeenlinnanväylän toiselle puolelle sijoittuva ulkoilualue, jonne kulkua moottoritien estevaikutus hankaloittaa. Alueella sijaitsee myös liukkaan kelin ajoharjoittelurata. Riuttassa sijaitsee Riihimäen tärkein pohjavesialue.

Erityisiä kehittämistarpeita ovat sekä keskustan suuntaan että viereisille ulkoilun ydinalueille johtavien yhteyksien kehittäminen ja sitä kautta moottoritien aiheuttaman estevaikutuksen vähentäminen. Alue on luonteeltaan ulkoilu- ja retkeilyalue – reitistön ja alueen sisäisen opastuksen parantaminen ovat keskeisiä kehittämiskohtia. Myös sekä kesä- että talviliikuntamahdollisuuksien (muun muassa nykyinen laskettelurinne ja sen tulevat käytömahdollisuudet, frisbeegolfrata ja latuverkko) ja eri toimintoja tukevien taukopaikkojen kehittäminen palvelisivat kokonaisuutta. Riuttaan on tulossa uusi luontopolku vuoden 2015 aikana. Sen lisäksi yhteys Riuttasta Hämeen lvesreitille tulee pitää kunnossa.

3.3.3 Retkeilykohteet

Retkeilykohteilla tarkoitetaan yhtenäisiä, Riihimäen mittakaavassa laaja-alaisia luontoalueita, jotka palvelevat sekä oman kaupungin asukkaita että naapurikuntia. Retkeilykohteissa opastus ja pysäköintijärjestelyt ovat keskeisiä tekijöitä.

Retkeilykohteisiin liittyy myös merkittäviä luontoarvoja. Luonnonsuojelun ymmärtämistä ja huomioon ottamista voidaan edesauttaa hyvän opastuksen ja informaation avulla. Luontoarvot, muun muassa lumos -kohteet ja uhanalaisten lajien elinalueet ovat osa kohteiden vetovoimaa, mutta ne asettavat myös rajoituksia alueiden käytölle, mm. liikkumiselle. Hyvä informaatio auttaa arvojen tiedostamisessa, luonnon kunnioittamisessa ja esim. metsanhoidon toimenpiteiden ymmärtämisessä. Tarkoituksenmukainen liikkumisen ohjaaminen (reitit ja opasteet) säästää luontoarvoja.

Retkeilykohteet sijaitsevat kauempana kaupungin keskustaajamasta, kuin ulkoilun ydinalueet. Monilta osin niitä voidaan kehittää samojen periaatteiden mukaisesti, mutta kohteiden ja asutuksen välisen suuremman etäisyyden vuoksi niille saavutaan usein autolla. Pysäköinti- ja sisääntuloalueet ovat tärkeitä kehittämiskohtia.

1 Vantaanjoki – uusi retkeilykohde

Vantaanjokivarsi on laaja alue, johon sisältyy runsaasti potentiaalia. Vantaanjoki virtaa Riihimäen läpi kohti etelää, kaupungin eteläpuolella siihen liittyy Herajoki.

Vantaanjoen varrella on eriluonteisia paikkoja jotka tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia virkistyskäyttöä ajatellen. Jokivarren alueelle sijoittuu sekä luonnontilaisia, että voimakkaasti rakennettuja alueen osia. Arolammi on yksi alueen vetovoimakohde. Sen arvot liittyvät ennen muuta linnustoon. Jokivarressa on myös useita luonnonoloiltaan arvokkaita alueita, mm. liito-oravien reviirejä.

Joen yläjuoksulla sijaitsevan Kärjäkosken alueelle on rakennettu luontopolku – paikka mahdollistaa veden ääreen pääsyn. Jokivarressa on tehty kunnostustöitä, mm. koskipaikkoja on viime vuosina entisöity luonnontilaisen omaisiksi ja lisäksi alueelle on rakennettu eri-ikäisille kalanpoikasille elinympäristöjä.

Alueen läpi johtava teema on vesi, veden näkyminen maisemassa, ja erityisesti sen äärelle pääsy. Vesi ja sen erilaiset esiintymismuodot toimivat vetovomatekijöinä ja niiden avulla voidaan korostaa paikan luonnetta. Tärkeää on löytää ne paikat missä esim. veden äärelle pääsy saadaan toteutumaan luontevasti. Myös esteettömien yhteyksien tai reittiosuuksien rakentaminen on tärkeää.

Vedenkierron säätelypalvelut huomioimalla voidaan Vantaanjoen tulvaherkyyttä vähentää. Muun muassa vesi- ja kosteikko ekosysteemien avulla voidaan puhdistaa, pidättää ja varastoida tulva- ja hulevesiä luonnonmukaisesti. Hulevesien luonnonmukainen hallinta kaupungin viheralueilla ja Vantaanjoen nykyistä monipuolisempi rooli osana virkistysalueita parantaa

virkistysarvoja ja lisää kaupunkiluonnon monimuotoisuutta.

Kehittämistarpeet liittyvät muun muassa reittiyhteyksien parantamiseen, veden äärelle pääsyyn ja sen eri olomuotojen esilletuomiseen, sekä tulvien hallintaan ja hulevesien luonnonmukaiseen hallintaan. Lisäksi erilaisten toimintojen kuten kalastusmahdollisuuksien kehittämiselle, laavupaikoille sekä opastukselle ja infopisteille on myös tarvetta. Jokuoman historiaa voidaan esittää opastauluissa, jolloin paikan olemus tulee moniulotteisemmin esiin. Luonnon arvojen ohella myös alueen historia voi olla soveltuvin osin esille tuotuna kohdekohtaisesti tehtävissä suunnitelmissa.

Alueen ulkoilureittiverkossa on runsaasti kehittämistarvetta. Tavoitteena on muodostaa yhtenäisiä ulkoilu- ja retkeilyreittejä mm. Peltosaaresta Kärjäkoskelle ja Vantaanjoen suo-osuudelle sekä parantaa yhteyksiä Hyvinkään pohjoisosien virkistysalueille, muun muassa Hyvinkään Sveitsi-Usmi reitistöön.

Luontoarvot on otettava huomioon ja turvattava tulevassa suunnittelussa. Alueella sijaitsee mm. Vantaanjoen ja Herajoen risteysalueen luonnonsuojelualue, Arolammin luonnonsuojelualue sekä Kärjäkoskella liito-oravien pesäpuita.

2 Kytäjärven erämaa-alueet

Luonto ja maisema ovat alueen vetovomatekijöitä. Kehittämistarpeet kohdistuvat eriluonteisiin reitteihin, opastuksen kehittämiseen ja uimapaikkoihin. Kaikkien alueen reittejä ja rakenteita koskevien toimenpiteiden tulee olla maisemalle alisteisia. Uudet reitit ja rakenteet tulee toteuttaa hienovaraisesti. Reittejä tulee käsitellä ylikunnallisena kokonaisuutena. Paalijoen kanjonin luonnoaltaan ja linnustoltaan arvokas alue sijaitsee Kytäjärven erämaa-alueen itälaidalla.

4 JATKOSUOSITUKSET

Riihimäen viher- ja luontoalueista saadaan viheralueiden toimenpidesuosituksien ja selvitysten avulla merkittävä määrä tietoa sekä paikkatietoa eri hallintoyksiköiden toimesta. On erittäin tärkeää, että tietoa hyödynnetään kaikilla suunnittelun tasoilla, se on järkevästi saatavilla ja helposti käytettävässä muodossa. Tiedon ajantasaisena pitämiseen ja seurantaan on varattava resursseja myös jatkossa.

4.1 Tarvittavat selvitykset ja suunnitelmat

Jatkosuunnittelua varten on syytä laatia koko kaupunkia koskien:

- Pienvesiselvitys
- Selvitys riistan ja muun eläimistön liikkumisesta/ moottoritien ja radan ylityspaikat (Usmista Erkylän suuntaan)
- Valuma-aluekohtaiset hulevesiselvitykset
- Metsien virkistyskäytön yleissuunnitelma
- Kokonaisvaltainen yleispiirteinen ulkoilureittisuunnitelma koko kaupungin alueelle
- Liikuntapaikkojen maankäytön yleissuunnitelma

Lisäksi on tarve laatia Kinturinmäen yleissuunnitelma/ maankaatopaikan maisemointi ja alueen reittisuunnitelma sekä reittien liittyminen ympäröiviin ulkoilureitteihin – eli kokonaisvaltainen suunnitelma virkistyskäyttöä silmäläpیتاً.

4.2 Toimenpidesuosituks

4.2.1 Nykyisten viherpalvelujen arviointi

Viherpalveluihin kuuluvat erilaiset viheralueille sijoittuvat toiminnot kuten reitit, leikkipaikat, pelikentät, kuntoradat ja muut liikuntapaikat, koirapuistot, luonto-opetuskohteet, palstaviljelyalueet ja uimapaikat.

Nykyisten palvelujen arviointi pitää sisällään mm. seuraavia asioita:

- Riittävyys, laajuus ja monipuolisuus
- Saavutettavuus
- Tarkoituksenmukaisuus ja mahdolliset päällekkäisyydet mm. toiminnoissa
- Mahdolliset puutteet palveluissa, mm. turvallisuudessa, esteettömyydessä tai toimintojen kattavuudessa/ kesä ja talvi

4.2.2 Hoitoluokituksen tarkistaminen

Nykyinen hoitoluokitus tarkistetaan ja päivitetään vastaamaan Viherympäristöliiton julkaisuja Viheralueiden hoitoluokitus (julkaisu numero 36, 2007) ja Viheralueiden hoito VHT´14 hoidon laatuvaatimukset (julkaisu numero 55, 2014). Puistotoimisto laatii hoitoluokat ensin nykytilanteen mukaisiksi. Kehittämistarpeiden pohjalta etsitään mahdolliset muutostarpeet viheralueiden nykyisissä palveluissa ja alueiden laatutasossa.

Tavoitteena on, että puistotoimiston hoidossa olevia puisto-, liikenneviher- ja piha-alueita hoidetaan valtakunnallisen viheralueiden hoitoluokituksen mukaan. Hoitoluokka määrittelee viheralueen ilmeen tavoitetason ja samalla hoidon määrän ja intensiteetin. Valtakunnallinen hoitoluokitus laaditaan puistoalueille, mutta sitä voidaan soveltaa kaikkien viheralueiden ylläpidossa. Hoitoluokka valitaan kohteen sijainnin, käytön ja laatutason perusteella. Uutta aluetta suunniteltaessa hoitoluokka sovitaan etukäteen ja kohde suunnitellaan tulevaan hoitotasoon sopivaksi. Tätä kautta myös ylläpidon rajallisten resurssien kohdentaminen selkiytyy.

Hoitoluokkien tarkistamisen yhteydessä on syytä tutkia viheralueita myös usein sekä luontoa että ulkoilijoita hyödyttävältä nk. hallitun hoitamattomuuden näkökulmasta, joka palvelisi myös kaupungin hoitoresurssien suuntaamista järkevästi vähentämättä kuitenkaan viheralueiden määrää tai heikentämättä niiden laatua. Valituilla alueilla tai niiden tietyillä osilla annetaan kasvillisuuden rehostaa, jolloin lajimäärä alueella kasvaa ja maisema monipuolistuu.

4.2.3 Viher- ja virkistysalueiden riittävyys

Ympäristöministeriön Virkistysaluekomitean mietinnössä (1973; 143) suositellaan virkistysalueita varattavaksi vähintään 80-100 neliometriä asukasta kohti – uudempaa suositusta ei ole laadittu.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) säädetään virkistysalueiden riittävyyttä seuraavasti:

§ 28 Maakuntakaavan sisältövaatimukset

§ 39 Yleiskaavan sisältövaatimukset

§ 54 Asemakaavan sisältövaatimukset

Edellä mainittujen lisäksi virkistysalueiden riittävyyttä käsitellään valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa.

Riihimäen kaupungille laaditaan viher- ja virkistysalueiden riittävyystarkastelu palvelemaan kaavoitusta ja muuta suunnittelua. Tarkastelu tehdään joko kaupunginosittain tai suurtilastoalueittain. Tarkoituksena on määrittää ne mittarit, joiden avulla voidaan yksinkertaisella tavalla arvioida viheralueiden riittävyyttä ja riittävyyden laatua (neliometriä asukasta kohti) eri alueilla.

4.2.4 Puistojen ja viheralueiden luokittelu

Asemakaavoitetuista ja yleiskaavatyössä suunnitelluista viheralueista muodostetaan virkistysaluejärjestelmä. Kohteet luokitellaan niiden toiminnallisen, kaupunkikuvallisen ja historiallisen merkityksen perusteella. Virkistysaluejärjestelmä mm. selkeyttää erityyppisten viheralueiden ylläpitoa, hoitoa ja suunnittelua.

Keskuspuistot

Keskuspuistot ovat laajuudeltaan 50-150 hehtaaria. Ne on tarkoitettu pääasiassa erityyppiseen ulkoiluun ja harrastustoimintaan. Keskuspuistoilla on myös ekologista merkitystä mm. pohjaveden muodostumisalueina ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuden ylläpitäjinä. Riihimäellä ulkoilun ydinalueet ovat keskuspuistoja.

Keskuspuistot muodostuvat pääasiassa erityyppisistä metsistä ja avoimista alueista kuten niityt ja pellot. Keskuspuistot pyritään liittämään toisiinsa viheryhteyksien kautta. Viheryhteydet ovat puistoja ulkoilureitteineen tai kevyenliikenteenväyliä. Viheryhteyksienjatkuvuuden kannalta kokoojakatujen ylitykset tulisi järjestää eritasossa sekä kevyenliikenteen turvallisuuden että talvisin latujen toimivuuden vuoksi. Viherväylien tulisi olla vähintään noin 30 metrin levyisiä ja mielellään metsäisiä alueita.

Kehittämistavoitteet:

Keskuspuistoja pyritään kehittämään niin, että niiden toiminnallinen merkitys vahvistuu. Tavoitteena on, että keskuspuistoissa sijaitsee erilaisia toiminnallisia palveluja, kuten leikki- ja lähiliikuntapaikkoja. Keskustapuistojen saavutettavuuden tulee olla helppoa jalan.

Kaupunkipuistot

Kaupunkipuistot sijaitsevat kaupungin keskustan alueella. Niihin saavutaan eripuoliilta kaupunkia ja niissä voidaan mm. järjestää erilaisia tapahtumia. Kaupunkipuistot ovat myös nähtävyyksiä, joita esitellään vierailijoille. Kaupunkipuistot ovat nk. katselupuistoja, joihin liittyy mm. rakenteita ja korkeatasoisia istutuksia, mutta niihin voidaan liittää myös toiminnallisia osia. Hoitotasoltaan kaupunkipuistot ovat korkealaatuisia.

Historiallisista kaupunkipuistoista kaikki eivät ole puistoiksi kaavoitettuja alueita, eivätkä ne välttämättä ole myöskään alun perin puistoiksi tarkoitettuja. Kohteet ovat säilyttäneet pääosin alkuperäiset piirteensä ja niihin liittyy merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvoja. Keskeinen historiallinen puisto Riihimäellä on Rautatienpuisto, joka liittyy olennaisesti kaupungin kehittymisen alkuvaiheisiin.

Edustuspuistot ovat pienialaisia ydinkeskustassa sijaitsevia kohteita, joiden hoito on korkeatasoista. Niiden yhteyteen on usein sijoitettu muistomerkkejä, suihkulähteitä tai muita erityisiä elementtejä.

Toimintapuistot ovat korkeatasoisia liikunta- ja kulttuuripalveluja tarjoavia kohteita. Toimintapuistot voivat toimia myös alueina yleisötapahtumien järjestämiseen, kuten Urheilupuisto Erämessuille ja Riihimäen näyttelypuisto Tehtaankadulla Riihimäki Rockille.

Kehittämistavoitteet:

Kohteen kulttuurihistoriallinen arvo ja alkuperäinen luonne on aina otettava huomioon kunnostustoimenpiteiden ja muutosten suunnittelun yhteydessä.

Asuinaluepuistot

Asuinaluepuistot pitävät yleensä sisällään toiminnallisia osia kuten leikki- paikka, pelikenttä tai luonto-opetuskohde. Ne ovat pääasiassa rakennettuja

kohteita, mutta niihin voi liittyä myös luonnonvaraisempia osia. Asuinaluepuistojen pinta-alan tulisi olla noin 2-5 hehtaaria.

Uudet asuinaluepuistot ovat pääasiassa melko luonnontilaisia alueita, joissa rakennetut osuudet liittyvät puistojen toiminnalliseen osaan.

Kehittämistavoitteet:

Asuinaluepuistojen kehittäminen tulee ajankohtaiseksi peruskorjaustarpeen lähestyessä. Uusille asuinalueille sijoitetaan asuinaluepuistoja noin yhden kilometrin välein. Puistojen tulisi palvella eri ikäryhmiä, joten niihin sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan asuinalueleikkipaikan lisäksi toimintoja myös muille ikäryhmille sekä erilaisia harrastustoimintoja varten.

Lähipuistot ja ulkoilupuistot

Lähipuistot ovat pienialaisia, joko rakennettuja tai luonnonvaraisia kohteita, joissa voi olla erilaisia toimintoja, kuten korttelileikkipaikka tai oleskelualue. Ulkoilupuistot ovat pääasiassa laaja-alaisia luonnonvaraisia puistoja, joihin myös voidaan sijoittaa esim. korttelileikkipaikkoja tai muita toimintoja.

Nykyisessä kaavoituksessa tavoitellaan puistoalueita, jotka liittyvät toisiinsa muodostaen laajempia kokonaisuuksia, joissa eri puistoalueet liittyvät toinen toisiinsa ilman selviä rajoja. Korttelileikkipaikat ja muut kohteen toiminnot sijoitetaan niille sopiviin kohtiin, usein ulkoilupuistojen reuna-alueille. Ulkoilupuistossa on useimmiten erityyppisiä ulkoilureittejä ja -polkuja. Muuten kohteet ovat luonteeltaan luonnonmukaisia, pitäen sisällään sekä metsäisiä että avoimia, niittymäisiä alueita.

Kehittämistavoitteet:

Vanhimpien lähipuistojen ilme säilytetään osana ympäröivää kaupunkikuvaa. Peruskorjaussuunnittelun yhteydessä mietitään kohdekohtaisesti mahdollisten uusien toimintojen tarve. Ulkoilupuistojen yleisilme pidetään viihtyisänä ja reittiverkkoa kehitetään lähialueen asukkaita mahdollisimman hyvin palvelevaksi.

4.2.5 Toimenpideohjelmat ja kustannusarviot hankkeille

Hankkeet kirjataan toimenpideohjelmaan, jonka toteutumista seurataan ja jota päivitetään säännöllisesti. Jatkosuunnittelun ja hankkeiden aikataulutamisen kannalta on tärkeää, että hankkeille laaditaan kustannusarviot.

Maauimala sijaitsee Urheilupuistossa. (kuva T. Aulu)

Rautatien puisto (kaupunginmuseo) esimerkkinä historiallisesta kaupunkipuistosta. (kuva A. Koivunurmi-Niemelä)

Atomin edustan korkeatasoisesti hoidettua ympäristöä. (kuva A. Koivunurmi-Niemelä)

5 VIHERALUEOHJELMAN TOTEUTTAMINEN

Viheralueohjelma otetaan käyttöön vuoden 2015 aikana alusta kaikilla suunnittelun tasoilla. Viheralueohjelma on ohjeellinen pitkäntähtäimen suunnitelma ja tehtävät selvitykset sekä toteuttaminen tehdään osana vuosittaista kaupungin normaalia toimintaa.

Viheralueohjelman tiedoksi saattamisesta vastaa katu- ja puistoyksikkö yhdessä kaavoitusyksikön kanssa. Päävastuu viheralueohjelman käytäntöön viemisestä ja toteutumisen seurannasta on katu- ja puistoyksiköllä.

Kehittämistavoitteista ja toimenpidesuosituksista laaditaan toteutukseen tähtäävät toimenpideohjelmat kustannusarvioineen. Hankkeet pyritään jakamaan suhteellisen tasaisesti ohjelmakausille, jotka vastaavat esim. valtuustokausia. Osa kehittämistavoitteista on periaatteita, joita sovitaan noudatettavaksi yleisiä alueita suunniteltaessa ja rakennettaessa. Asukas-yhteistyö on osa toimenpideohjelmaa.

Viheraluesuunnitelmien laatimisessa tulee ottaa huomioon alueiden suunnittelun elinkaariajattelu sekä käytettävissä olevat resurssit. Puistotoimiston kunnossapidon ja hoidon resurssit tasapainotetaan vastaamaan hoitoluokituksen edellyttämää tasoa.

Osa kehittämistavoitteista tähtää mm. viheraluepalveluiden määrän lisäämiseen, jolloin syntyy tarvetta myös viheralueisiin käytettävien resurssien lisäämiseen. Viheralueohjelman toteutusohjelma ja tarvittavat resurssit sekä rahoitus tulee olla selvillä aina toteutusta edeltävän vuoden aikana.

Kiireellisyys: asemakaavoituksen toteutumisen yhteydessä.

6 SEURANTA

Viheralueohjelman toteutumista seurataan vuosittain erikseen perustetun seurantaryhmän toimesta. Mittarit viheralueohjelman toteutumisen seurantaan määritellään toimenpideohjelmissa. Tavoitteiden tarkistus ja viheralueohjelman toteutumisen tarkistus toteutetaan neljän vuoden välein yleiskaavan tarkastelun yhteydessä. Seurantaryhmä esittää tarvittavia tarkistuksia. Mahdolliset muutokset liitetään yleiskaavan tarkistuksen vaiheisiin.

Perhospuisto (M. Rieki)

SANASTOA JA KÄSITTEITÄ

Biodiversiteetti eli biologinen monimuotoisuus koostuu kasvi- ja eläinkunnan lajirikkaudesta ja määrällisestä runsaudesta. Se sisältää mm. lajien sisäisen perinnöllisen vaihtelun, lajien lukumäärän, erilaisten eliöyhteisöjen kirjon sekä biotooppien ja ekosysteemien monipuolisuuden ja erilaisten ekologisten prosessien vaihtelun (Ympäristösanasto 1998, 23)

Ekologinen verkosto muodostuu laajemmista luonnon ydinalueista, pienemmistä luonnontilaisista elinympäristölaikuista sekä näitä yhdistävistä ekologisista käytävistä, joiden kautta kasvi-, eläin ja muiden eliöpopulaatioiden välinen geenivaihto ja lajien leviäminen alueelta toiselle tapahtuu. Luonnon ydinalueet toimivat puskureina eliöyhteisöissä tapahtuville häiriöille. Metsässä, vesialueella tai avoimissa elinympäristöissä elävät eliölajit tarvitsevat erilaisia ekologisia käytäviä. (J. Vähämäki, 2009) Toimiva ekologinen verkosto monipuolistaa kaupunkien eläinlajistoa ja ylläpitää luonnon-alueiden, metsäalueiden ja kaupunkien viheralueiden ekologista toimintaa ja luonnon monimuotoisuutta (Väre 2003).

Ekosysteemipalveluilla (luonnon palvelu) tarkoitetaan ihmisen luonnosta saamia aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa neljään ryhmään: tuotantopalvelut, säätelypalvelut, kulttuuripalvelut, sekä ylläpitävät ja säilyttävät palvelut. (Suomen ympäristökeskus 2012)

Geodiversiteetti eli elottoman luonnon monimuotoisuus. Geodiversiteetti koostuu kallioperän ja maaperän ominaisuuksista, maastonmuodoista ja vesitaloudesta (Ympäristösanasto 1998, 23). Biodiversiteetti+geodiversiteetti= luonnon monimuotoisuus

Hallittu hoitamattomuus on tavoitteena kun kaupungin viheralueen tai joidenkin sen osien annetaan tietoisesti rehottaa jättämällä kohde vähemmälle hoidolle. Antamalla näin sukkession jatkua pidemmälle alueen lajisto monipuolistuu, kasveja seuraavat erilaiset hyönteiset ja niitä mahdollisesti linnut. Esimerkkinä hallitusta hoitamattomuudesta on, kun puistonurmikko leikataan harvemmin ja annetaan kasvaa pidemmäksi, puuston annetaan muodostaa tiheikköjä ja kelopuita jätetään puistoihin.

Hallittu hoitamattomuus hyödyttää sekä luontoa että ulkoilijoita – mutta sen avulla voidaan myös säästää hoitoresursseja. Hallittu hoitamattomuus soveltuu myös metsänhoitoon. (www.metsa.fi)

Hoitoluokka määrittää kaupungilla taajamien viheralueiden hoidon tason. Taajamien viheralueet on jaettu kolmeen perustyyppiin eli hoitoluokkaan, joita ovat A. rakennetut viheralueet, B. avoimet viheralueet sekä C. taajamametsät (Viheralueiden hoito VHT '14, hoidon laatuvaatimukset, Viherympäristöliitto ry, 2014)

Hulevesillä tarkoitetaan sateesta ja lumen sulamisesta peräisin oleva valumavesiä taajama-alueella (Boing Encyclopedia). Luonnonmukaisessa hulevesien käsittelyssä ja johtamisessa jäljitellään luonnollista sadeveden kulkeutumista maastossa.

Kaupunkikuva on kaupungin koko fyysisen ympäristön luoma subjektiivinen mielikuva paikkojen visuaalisista ominaisuuksista, jotka sisältävät monia tasoja. Jokin paikka voi olla kaunis, siisti, siisti, värikäs, turvallinen, ahdas, mielenkiintoinen, rauhallinen yms. Eri ihmiset voivat kokea kaupunkikuvan eri tavoin. (Virkki Jalo)

Kaupunkiseutu muodostuu keskuskunnasta, siihen fyysisesti ja toiminnallisesti tiiviisti liittyvistä lähikunnista ja -taajamista sekä näitä ympäröivästä lievealueesta. (Ympäristö.fi)

Kulttuuriympäristö koostuu kolmesta osasta: Rakennettu ympäristö (rakennukset, rakennelmat, pihapiirit, puistot, kadut, tiet yms.), perinnemaisema (perinnebiotoopit, rakennettu perinnemaisema) ja arkeologinen perintö (maassa säilyneet jäljet entisajan ihmisten elämästä). Kulttuuriympäristö ilmentää oman alueensa kulttuurihistoriallisia ja rakennustaiteellisia arvoja, jotka kertovat paikkakunnan historiasta ja kehityksestä. (Lusa et al 2002, 7-8) Kulttuuriympäristö on tässä määrittelyssä arvolatautunut käsite, kuitenkin kulttuuriympäristöä eli kulttuurimaisemaa on kaikki ihmisen toiminnan leimaama maisema. (Anne Mäkyne 2009)

Luonnonsuojelualue on rauhoitettu tai luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetuksi ehdotettu alue, jolla on merkitystä tietyn luontotyyppin tai luonnonkauneuden säilyttämisessä. Alueen käyttöä säätelevät rauhoitusmääräysten lisäksi hoito- ja käyttösuunnitelma. Luonnonsuojelualueilla turvataan lajiston ja luontotyyppien monimuotoisuutta. Luonnonsuojelualueilla huolehditaan lisäksi kansallismaiseman, kulttuuriperinnön ja virkistys- ja retkeilyalueiden säilymisestä. Luonnonsuojelualueita ovat: kansallispuistot, luonnonpuistot, valtion muut luonnonsuojelualueet ja yksityisille maille perustetut suojelualueet. (Ympäristöministeriö)

Maisema on aistein havaittu suhteellisen laaja ympäristö. Se koostuu paikan luontotekijöistä, niiden geomorfologisista, ekologisista ja kulttuurihistoriallisista ominaisuuksista sekä niiden välisestä vuorovaikutuksesta muodostuva, jatkuvan muutosprosessin alainen kokonaisuus (Panu 1998, 10, Wikipedia)

Maisemakuva on maiseman muutosprosessin jonkin vaiheen näkyvä osa (Panu 1998, 10)

Maisemarakenne on maiseman muutosprosessin aiheuttavien luontotekijöiden rakenteellinen kokonaisuus, jonka perusosia ovat maasto ja eloton luonto (kallio- ja maaperä, vesi, ilmasto). Elollinen luonto (eläimet, kasvit) sekä kulttuurisysteemit (ihmisen kehittämät ympäristöt) sisältyvät siihen myös (Panu 1998, 10)

Perinnebiotooppi on perinteisen maankäytön ja maatalouden, niiton ja laidunnuksen synnyttämä biotooppi, joille on kehittynyt omaleimainen ja rikas eliölajisto. Perinnebiotoopit pyritään säilyttämään siinä muodossa, johon aikaisempi maankäyttö on ne muokannut. Perinnebiotooppeja ovat muun muassa katajakedot, hakamaat ja laidunniityt. (www.ymparisto.fi, Pirkanmaan maiseman viesti 2, Ympäristösanasto 1998, 24).

Pienvesiä ovat ojat, purot ja lähteet ja lammet. Ne tarjoavat elinympäristön monille kasvi-, eläin ja hyönteislajeille toimien samalla monien eliöiden ekologisenä käytävänä. Pienvedet ovat latvavesistöjä, joten haitallisen kuorimituksen kertymä yläpuoleiselta valuma-alueelta on vähäistä. Ojat, purot ja lähteet tarjoavat myös tärkeitä virkistysmahdollisuuksia kaupunkilaisille. (Suomen luonnonsuojeluliitto)

Ruderaatilla tarkoitetaan joutomaata, jossa esiintyy kasvillisuuskehityksen (sukkession) alkuvaiheen lajeja. Kasvilajisto on monipuolinen ja siksi tärkeä mm. hyönteisille sekä talventörröttäjillä ruokaileville linnuille.

Viheralueella tarkoitetaan kasvillisuuden luonnehtima, kaupunkiin ja taajamaan liittyvää kasvullista aluetta. Viheralueiden tehtävänä on mahdollistaa vapaa-ajan, virkistys-, leikki- ja urheilutoiminnot sekä täyttää kulttuuriset, kaupunkihygieniset ja liikenteelliset sekä kaupunkirakenteen jäsentymisen ja täydentämisen vaatimukset (Panu 1998, 10). Julkiset viheralueet ovat yhteiskäytössä ja tavallisesti kunnan tai julkisen yhteisön omistamia ja ylläpitämiä alueita (Ympäristöministeriö, Viheralueiden käsitteistö 1992)

Viheralueverkosto eli viherverkko on puistojen ja ulkoilualueiden sekä niitä yhdistävien ulkoiluväylien muodostama kokonaisuus, johon liittyvät myös suojaviheralueet (Koivistoinen 1998, 182).

Viherrakenteella tarkoitetaan viheralueiden ja niiden välisten viher yhteyksien muodostamaa verkostoa, joka esitetään kartalla. Viherrakenne on luonnontilaisista ja osaksi luonnontilaisista alueista koostuvaa verkostoa, joka tuottaa ekosysteemipalveluita. Toimiva viherrakenne ja sen ylläpitämä luonnon monimuotoisuus tuottavat näitä ihmiselle tärkeitä palveluita. Viherrakenteen ja ekosysteemipalveluiden turvaaminen edellyttää erityyppisten viher- ja luonnonalueiden säilyttämistä.

Viheryhteydet tai **viherkäytävät** ovat kapeita yhteyksiä, jotka yhdistävät laajempia luontoalueita toisiinsa ja tarjoavat mahdollisuuden luonnonalueiden ja elinalueiden suojeluun, eläinten ja kasvilajien liikkumiseen sekä virkistykseen, ulkoiluun ja luonnon tutkimiseen. Viheryhteys voi yhdistää kaksi viheraluetta toisiinsa.

Virkistysalue on virkistykseen ja ulkoiluun kaavoitettu alue, jonka käyttö perustuu jokamiehenoikeuteen. Virkistysalueita ovat mm. puistot, urheiluja leikkipaikat sekä uimarannat taajamissa ja laajat ulkoilualueet taajamien ulkopuolella. (Ympäristösanasto 1998, 40)

LÄHTEET

Selvitykset ja suunnitelmat

Ehdotus Vantaanjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi 2016-2021. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Ekologisesti kestävät kaupunkiseudut ja niiden ekosysteemipalvelut. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 33/2008. Helsinki 2008. Suomen ympäristökeskus/Sanna-Riikka Saarela, Tarja Söderman.

Ekosysteemipalveluiden tutkimuksesta hallintaan. Suomen ympäristö 39/2012. Helsinki 2012. Suomen ympäristökeskus.

Kanta-Hämeen luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaohjelma –hanke (LUMOS) 2004-2005. Hämeen ympäristökeskuksen inventointitiedot Riihimäen kohteista. Riihimäen kaupungin ympäristölautakunta 2006.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 –sarja. Ympäristöministeriö.

Meren ja keskuspuiston läheisyys nostavat asuntojen hintoja Helsingissä. 11.8.2010. METLA News. Liisa Tyrväinen, Heikki Lönnqvist.

Palveluverkkoselvitys 2012-2035. Palvelujen nykytilan Riihimäellä. 2012. *Riihimäen* kaupunki/ Tekninen keskus/ kaavoitusyksikkö/Hanna Jantunen.

Riihimäen arvokkaiden luontokohteiden kartoitus, kasvillisuuskartoitus 2011. Riihimäen kaupungin Ympäristönsuojeluyksikkö 2011. Antti Hovi.

Riihimäen arvokkaiden luontokohteiden kartoitus, kasvillisuuskartoitus 2013. Riihimäen kaupungin Ympäristönsuojeluyksikkö 2013. Teppo Höyhä.

Riihimäen ekologinen verkosto. Yleiskaavan 2035 selvityksiä. 14.1.2014, liite 30.5.2014. Riihimäen kaupunki/ Tekniikan ja ympäristön toimiala/ kaavoitusyksikkö/ Annina Mellais.

Riihimäen hiljaisten alueiden kartoitus. Riihimäen kaupunki. Ammattikorkeakoulun tutkinnon opinnäytetyö/ Ympäristötekniikan koulutusohjelma. 2008. Tuuli Kallonen.

Riihimäen ilmastostrategia 2020 ”Kohti hiilineutraalia Riihimäkeä”. 2011. Riihimäen kaupunki.

Riihimäen liito-oravainventointi 2013. Riihimäen kaupunki. Teppo Höyhä.

Riihimäen linnustoselvitys 2013-2014. Loppuraportti. Kanta-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.

Riihimäen LUMOS-kohteiden inventoinnit 2010. Riihimäen kaupungin Ympäristönsuojeluyksikkö. Kirsi Koivula.

Riihimäen luontokohteet, kasvillisuuskartoitus 1990-1991. Riihimäen kaupungin ympäristönsuojelulautakunta. Julkaisu 1/91. 2011. Luontotutkimus Enviro Oy. Markku Heinonen, Markku Nironen, Eila Heikkilä.

Riihimäen maisemaselvitys. 31.1.2013. Riihimäen kaupunki/ Tekninen keskus/ Kaavoitusyksikkö.

Riihimäen meluselvitys 2008. Riihimäen kaupunki/ Ympäristönsuojeluyksikkö.

Riihimäen seudun pääpyöräilyverkon määrittely ja kehittämistarpeiden tunnistaminen. Tulokset 12.12.2013. Strafica/ Tomi Laine, Kari Hillo.

Riihimäen yleiskaava-alueen hulevesiselvitys. Loppuraportti. 25.10.2013. Oy Eero Paloheimo Ecocity Ltd.

Tulevaisuuden alueidenkäytöstä päätetään nyt. Tarkistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. helmikuu 2009. Ympäristöministeriö.

Viheralueiden hoito VHT’14. Hoidon laatuvaatimukset. Viherympäristöliitto ry:n julkaisu 55. Helsinki 2014. Viherympäristöliitto ry.

Viheralueiden hoitoluokitus. Viherympäristöliitto ry:n julkaisu 36. Helsinki 2007. Viherympäristöliitto ry.

Viheralueiden hoitoluokitus. 26.6.2009. Riihimäen kaupunki/ Tekninen vi-rasto/ Kaavoituspalvelut/ Puistotoimi/ Noora Mielikäinen.

Asukaskyselyt ja –tutkimukset

Liikuntapaikkakysely Riihimäen urheiluseuroille 6.-19.2.2015. Riihimäen kaupunki.

Viheralueohjelman asukaskysely/ karttakysely 20.10.-9.11.2014. Riihimäen kaupunki.

Puistosuunnitelmat

- Antinpuisto, istutussuunnitelma (leikki- ja pelikenttä)
- Bad-Segebergin puisto, kunnostus- ja istutussuunnitelma
- Bad-Segebergin puisto, lammen ympäristö kunnostus- ja istutussuunnitelma
- Bad-Segebergin puisto, meluvalli, istutussuunnitelma
- Eero Hillin puisto, puistosuunnitelma
- Elisanpuisto, puistosuunnitelma
- Gus Hrustalnin puiston toimintatori, istutussuunnitelma
- Huhtimon koirapuiston suunnitelma
- Impivaaran puisto, istutussuunnitelma
- J.V. Jormanpuisto, istutussuunnitelma
- Josefiinanpuisto, puistosuunnitelma
- Karlskogan leikkipuisto, istutussuunnitelma
- Karlskogan leikkipuisto, kunnostussuunnitelma
- Karlskogan leikkipuisto, välineet
- Kasarmialueen leikkipaikka, istutussuunnitelma
- Keskusaukio, istutussuunnitelma
- Keskuspuiston leikkipaikka, välineiden uusimisen leikkipaikkasuunn.
- Keskustan koirapuisto, puistosuunnitelma
- Kumelan Urheilupuisto, leikkipaikan puistosuunnitelma
- Kumelan urheilupuisto, puistokäytävä maakaasuputken kohdalta rakennepoikkileikkaus
- Kuulialanpuisto, istutussuunnitelma
- Lampipuisto, puistosuunnitelma
- Liinan korttelipuisto, istutussuunnitelma
- Liinan korttelipuisto, (muutos) puistosuunnitelma
- Linjapuisto (Perhospuisto), puistosuunnitelma väliltä Paavolantie-Untolantie
- Linnunradan keskimäinen levike, istutussuunnitelma
- Maauimalan istutuslaatikot, sijoitussuunnitelma
- Maauimalan ympäristö, istutussuunnitelma
- Marjapuisto, puistosuunnitelma

- Marsin puisto, puistosuunnitelma
- Orioninkadun puisto, istutussuunnitelma
- Palmun leikkipuisto, puistosuunnitelma
- Panimopuisto, leikkipaikkasuunnitelma
- Pellavapuisto, puistosuunnitelma
- Peltosaaren koirapuisto, istutussuunnitelma
- Peltosaaren liikuntapuiston alue 7, istutussuunnitelma
- Peltosaaren liikuntapuiston yleisurheilukentän ja pesäpallokentän ympäristö, istutussuunnitelma
- Peltosaaren urheilualan tekojäärata, pihasuunnitelma
- Peltosaaren urheilualan tekojäärata, puunistutuskehikko paikoitusalueelle
- Peltosaaren urheilupuisto, lipunmyyntirakennuksen vihertyöt
- Pohjankorven leikkipuisto, puistosuunnitelma
- Pohjois-Peltosaari, puistoalueiden vihersuunnitelma
- Puhaltajapatsas, rauhan vuoden kukkaryhmä, istutussuunnitelma
- Rajalanpuiston (Juppala), leikkipaikkasuunnitelma
- Ravipuiston länsiosa, istutussuunnitelma
- Riihikivi (Paloheimonkatu), istutussuunnitelma
- Riihimäen keskuspuisto (Kumelan urheilupuisto), yleissuunnitelma
- Riihimäen kirjasto, istutussuunnitelma
- Risteyspuisto, muistomerkin istutussuunnitelma
- Sammalpuisto, puistosuunnitelma
- Seikkailuleikkipaikka, yleissuunnitelma
- Sompionpuisto, lammen kartoituspiirustus
- Teutonpuisto, puistosuunnitelma
- Töyrypuisto, puistosuunnitelma
- Uhkolan leikkipuisto, istutussuunnitelma
- Uimahallin ympäristö, istutussuunnitelma
- Urheilupuiston Yleis- ja kunnostussuunnitelma
- Urheilupuiston laajennus, väli Kirjauksentie – Sirppitie, havainnekuva
- Urheilupuiston laajennus, väli Puhaltajankatu – Kirjauksentie, havainnekuva
- Vahteriston viheraluesuunnitelma 2007
- Vehmaspuiston leikkipaikka, puistosuunnitelma
- Vehmaspuiston meluvalli, istutussuunnitelma
- Veljestenpuisto, puistosuunnitelma
- Ystävyyspuistot Riihimäellä, yleissuunnitelma

Puistosuunnitelmat 1950-70-luvuilta (muovit on arkistoitu puistotoimiston arkistolaatikkoon 26.5.2014):

Suokylä

- Kolmiopuiston pohjoispään puistosuunnitelma
- Kolmiopuiston istutukset, istutussuunnitelma
- Keskuspuisto, istutussuunnitelma
- Keskuspuisto, valaistussuunnitelma
- Keskuspuisto, istutussuunnitelma
- Keskuspuisto, istutussuunnitelma
- Keskuspuisto, istutussuunnitelma
- Tykkimuistomerkin ympäristö, istutussuunnitelma
- Välikadun paikoitusalue, istutussuunnitelma
- Kauppakadun puuistutukset, istutussuunnitelma
- Lounaspuisto, puistosuunnitelma

- Kauppakatu, siltapenkereen istutuskasit, istutussuunnitelma
- Keskusaukion istutusten järjestely, ehdotus, istutussuunnitelma
- Keskusaukio, istutussuunnitelma
- Keskusaukion istutukset, istutussuunnitelma
- Leikkipuisto Lyseon luona, Hämeenkatu – Rauhantie, istutussuunnitelma
- Valtakatu 12, istutussuunnitelma
- Keskuspuiston eteläosan muutossuunnitelma, puistosuunnitelma

Petsamo

- Sirppitien puistikko, istutussuunnitelma
- Pallopuisto, istutussuunnitelma
- Kortteli 4, istutussuunnitelma
- Istuinkivipuistikko, viestimuistomerkki, istutussuunnitelma
- Istutuskasita Joukolankatu ja Kontiontien kulma, istutussuunnitelma
- Kontiontien väli Petsamonkatu – Ruotsinkatu, istutussuunnitelma
- Kontiontie väli Ruotsinkatu – Ahjolankatu, istutussuunnitelma
- Kontiontien istutuskasita, istutussuunnitelma
- Karankadun istutuskasita, istutussuunnitelma
- Karankadun istutuskasita, istutussuunnitelma
- Karankatu, pohjoisosa istutuskasita, istutussuunnitelma
- Karankadun pohjoispään istutukset, istutussuunnitelma
- Pohjoinen lastentalo, istutussuunnitelma
- Ilomäen pientaloalue, istutussuunnitelma
- Piilipuisto, istutussuunnitelma
- Piilipuiston pohjoisosa, istutussuunnitelma
- Ruotsinkadun leikkipaikka, istutussuunnitelma
- Kortteli Vilja, istutussuunnitelma

Harjukylä

- Kauppaoppilaitoksen etupihan istutukset
- Riihimäen kansalaiskoulun tontti
- Pohjolankadun puuistutukset
- Yhteiskoulun tontin eteläosa
- Urheilupuisto, Vesilinnan ympäristö
- Urheilupuiston uimalan länsiosa
- Urheilukentän pysäköintialue
- Urheilupuisto pohjoisosa
- Pallopuiston pohjoisosa
- Pallopuiston pohjoisosa II
- Urheilupuisto, pohjoisosan leikkialueet
- Kaupungintalo seinustan kukkaryhmä
- Kaupungintalon risteuksen liikennejakajan istutussuunnitelma
- Kaupungintalo, edustan istutussuunnitelma

Jokikylä

- Et. Asemakadun puuistutukset, istutussuunnitelma
- Vastaanottoasuntola, istutussuunnitelma

Juppala

- Haapahuhdan kansakoulu
- Kujapuisto
- Laakatien ja Juurevantien istutukset

- Peruspuuston istutukset (Suojalan alue)
- Peruspuuston istutus
- Kantakadun istutus
- Kantakadun istutuskasita
- J.V. Jorman puisto pohjoisosa
- Ravipuisto
- Pumppuasema
- Puistotie välille Sipusaarentie – Nurmellantie
- Jussilantien leikkipuisto
- Nurmellantien pohjoisosan istutussuunnitelma
- Suojalan alueen korttelipuisto
- Reunapuisto

Koivistonmäki

- Itsenäisyydenpuisto koilliskulman muutos, puistosuunnitelma
- Sankarihauta-alue, puistosuunnitelma
- Sankarihaudalla olevan kummun istutussuunnitelma, istutussuunnitelma
- Junailijankadun lastentalon leikkikenttä, istutussuunnitelma
- Temppeilikadun länsipää, istutussuunnitelma
- Temppeilikadun puuistutukset, istutussuunnitelma
- Sakonkadun itäpuolen istutuskasita osa 3, istutussuunnitelma
- Sakonkadun itäpuolen istutuskasita osa 2, istutussuunnitelma
- Kaartokadun - Sakonkadun risteys, istutussuunnitelma
- Hämeenkadun istutuskasita, istutussuunnitelma
- Teknillinen koulu, istutussuunnitelma
- Ammattikoulun puisto pohjoisosa, istutussuunnitelma
- Ammattikoulun puisto, leikkikenttä, istutussuunnitelma
- Ammattikoulunpuiston etelä osa, istutussuunnitelma
- Temppeilikadun ja Kaivokadun risteys, istutussuunnitelma
- Aseseppä patsaan ympäristö, istutussuunnitelma

Peltokylä

- Et. Viertotien etelän puolinen istutuskasita, istutussuunnitelma
- Et. Viertotien ja Saranpäänkadun risteys, istutussuunnitelma
- Et. Viertotien ja Kulmalanpuistokadun risteys, istutussuunnitelma
- Et. Viertotien istutus välillä Kaartokatu - Kulmalan puist., istutussuunnitelma
- Et. Viertotien istutus välillä Kulmalan puist. – Kaarlonkatu, istutussuunnitelma
- Ehdotus asema-aukion istutussuunnitelmaksi, istutussuunnitelma
- Asema-aukion liikennekorokkeitten istutussuunnitelma, puutarhapiirros
- Riihimäen paloaseman puisto, istutussuunnitelma
- Kulmalan puisto, puistosuunnitelma
- Sakonkadun, Kulm. Puistokadun ja Lopentien risteys, istutussuunn.
- Välittäjän istutukset, istutussuunnitelma
- Kauppatorin istutuskasitat, istutussuunnitelma
- ”Pässi” korttelin istutukset, istutussuunnitelma
- Saranpäänkadun istutuskasita, istutussuunnitelma
- Piikinmäen puiston länsiosa, istutussuunnitelma
- Piikinmäen puisto, puistosuunnitelma
- Luokkapuisto, puistosuunnitelma
- Kirkkopuisto, puistosuunnitelma

- Et. Viertotien istutuskasita (itäpuoli) väli Karoliinankatu - Kulmalan puistokatu, istutussuunnitelma

Uramo

- Jormanpuiston länsiosa, istutussuunnitelma
- Pyypuisto, puistosuunnitelma
- Pyypuiston itäosa, puistosuunnitelma
- Suojalan raitin istutukset – pohjoisosa, istutussuunnitelma
- Suojalan raitin istutukset – eteläosa, istutussuunnitelma
- Messulammen puisto, istutussuunnitelma
- Perälän puisto, puistosuunnitelma
- Ojapuisto, puistosuunnitelma
- Ojapuiston eteläosa, puistosuunnitelma
- Jormanpuiston eteläosa, istutussuunnitelma
- Jormanpuiston eteläosa, istutussuunnitelma
- Otsolanpuiston länsiosa, istutussuunnitelma
- Otsolanpuiston itäosa, istutussuunnitelma
- Otsolanpuisto lasten leikkipaikka, istutussuunnitelma

Hirsimäki

- Hirsimäen leikkipuisto, istutussuunnitelma
- Lopentien istutuskasita välillä Kaarlokatu - Santakatu, istutussuunnitelma
- Et. Viertotien suojaistutukset, istutussuunnitelma
- Sakonkadun puistikko, istutussuunnitelma
- Hirsimäen puisto, istutussuunnitelma
- Jäteveden puhdistamo, istutussuunnitelma

Peltosaari

- Väinö Sinisalon. - V.I. Oksasenkatu risteys, istutussuunnitelma
- Szolkokin puisto
- Gus Hrustalnin puisto pergola
- Gus Hrustalnin puisto suihkuallas
- Gus Hrustalnin puisto altaan rakennepiirustus
- Gus Hrustalnin puisto itäosa, puistosuunnitelma
- Väinö Sinisalonkadun eteläosan puistokasitat, istutussuunnitelma
- Väinö Sinisalonkadun ja Otavankadun varren istutuskasitat
- Karlskogin leikkipuisto, portaiden rakennepiirustus
- V.I. Oksasenkadun ja Saturnuksenkadun risteys, istutussuunnitelma
- Peltosaaren lammikko
- Karlskogin leikkipuisto, puistosuunnitelma
- Väinö Sinisalonkadun ja V.I. Oksasenkadun risteysalueen istutuskasitat, istutussuunnitelma
- Gus Hrustalnin puisto, istutussuunnitelma
- Peltosaari vihersuunnitelma esim. kortteli 1
- Peltosaari vihersuunnitelma esim. kortteli 2
- Peltosaari vihersuunnitelma
- Väinö Sinisalonkatu, istutussuunnitelma
- Gus Hrustalnin puisto, toimintatori, viemärintisuunnitelma

Patastenmäki

- Patastenmäen koulupuisto
- Patastenmäen kansakoulu, istutussuunnitelma

Kartat, kuvat, luettelot

Opaskartta 2014. Riihimäen kaupunki © Kartta- ja tonttiyksikkö. 2014.

Peruskarttarasteri © Maanmittauslaitos 11/2014

Maastotietokanta © Maanmittauslaitos 02/2015

www –sivut

www.riihimaki.fi/

www.sll.fi

www.ym.fi

www.taike.fi

www10.edu.fi

www.ymparisto.fi

www.maanmittauslaitos.fi

LIITTEET

Liite 1	Yleiskaavan 2035 tavoitteet ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet viheralueisiin liittyviltä osilta
Liite 2	Riihimäen viherrakenne
Liite 3	Hankekorit

LIITE 1 Yleiskaavan 2035 tavoitteet ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet viheralueisiin liittyviltä osilta

Riihimäen yleiskaava 2035 on strateginen maankäyttösuunnitelma, joka ohjaa kunnan yhdyskuntarakennetta ja maankäyttöä, sekä sovittaa eri toimintoja yhteen. Yleiskaavassa esitetään maankäytön kehityssuunnat, lähtökohdat ja tavoitteet tulevalle osayleis- ja asemakaavoitukselle sekä toteuttamiseen tähtääville toimenpiteille.

Yleiskaavassa varataan alueet asumista, elinkeinotoimintaa, virkistystä, suojelua, liikennettä, palveluja ja muita yleisiä toimintoja varten yleispiirteisellä tasolla ja pitkällä aikavälillä. Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet (VAT) ja maakuntakaava ohjaavat yleiskaavan laadintaa.

Yleiskaavatyön aloitusvaiheessa laaditut 7 kaupunkirakennemallia toimivat pohjana kaupunkirakennesuunnitelmalle. Rakennemalleissa on hahmoteltu millaisia vaihtoehtoja Riihimäellä on kehittyä ja kasvaa vuoteen 2035 mennessä. Niissä tulevaisuuden Riihimäkeä on lähestytty seitsemän eri teeman kautta:

- 1 Riihimäen seutu
- 2 Tiivistyvä kaupunki
- 3 Kehityskäytävät
- 4 Kestävän liikkumisen kaupunki
- 5 Elävä vihreä kaupunki
- 6 Asumisen kaupunki
- 7 Visio 2050

Kaupunkirakennemalleihin liittyvät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tukeutuvat teemoihin. Alle on koottu ne alueidenkäytölle asetut osatavoitteet, jotka toimivat perustana myös viheralueohjelman tavoitteille – eli pääasiassa teemaan ”Elävä vihreä kaupunki” liittyvät kulttuuri- ja luonnonperintöä sekä virkistyskäyttöä koskevat tavoitteet. Kuitenkin myös ”Tiivistyvä kaupunki” –teeman yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja elinympäristön laatua koskevat tavoitteet ja ”Kestävän liikkumisen kaupunki” –teeman yhteysverkostoja koskevat tavoitteet soveltuvat osin pohjaksi viheralueohjelmalle.

Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä **eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia**. Taajamia eheytetäessä parannetaan elinympäristön laatua. Taajamia kehitettäessä on huolehdittava siitä, että **viheralueista muodostuu yhtenäisiä kokonaisuuksia**.

Kaupunkiseutuja kehitetään tasapainoisina kokonaisuuksina siten, että tukeudutaan olemassa oleviin keskuksiin. Keskuksia ja erityisesti niiden **keskusta-alueita kehitetään monipuolisina palvelujen, asumisen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueina**.

Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin **eri väestöryhmien saavutettavissa** ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että **henkilöautoliikenteen tarve** on mahdollisimman vähäinen. **Liikenneturvallisuutta** sekä **joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn** edellytyksiä parannetaan.

Väestön tarpeiden edellyttämät **ylikunnalliseen virkistyskäyttöön** soveltuvat, riittävän laajat ja vetovoimaiset alueet sekä niitä yhdistävän viher-

alueverkoston jatkuvuus on turvattava.

Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokaiden ja herkkien alueiden **monimuotoisuuden** säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.

Alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä siten, että turvataan **luonnonvarojen saatavuus** myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet. Alueidenkäytössä edistetään **vesien** hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.

On otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta **merkittävät yhtenäiset luonnonalueet**. Näitä aluekokonaisuuksia ei saa tarpeettomasti pirstoa.

Luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua edistetään parantamalla **moninaiskäytön** edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta. Edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen **hiljaisten alueiden** säilymistä.

Elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden **monimuotoisuuden** säilymistä edistetään. **Ekologisten yhteyksien** säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.

Ilman erityisiä perusteita ei **hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita** tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja **metsätalousalueita** pirstoa muulla maankäytöllä.

On varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävien **kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot** säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Näillä alueilla alueidenkäytön on sovelluttava niiden historialliseen kehitykseen.

Tavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäytöntavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista ja maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa. Rakennesuunnitelman teemallisissa kuvissa on esitetty teemakohtaiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja rakennesuunnitelman suhde maakuntakaavaan on kerrottu selostuksessa.

Lisäksi yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon (MRL 39 §):

- yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys
- olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö
- asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus
- mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla
- mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön
- kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset

- ympäristöhaittojen vähentäminen
- rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen
- virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Riihimäki 2015 strategian, jonka visiona on ”Hyvän elämän Riihimäki”. Yleiskaavatyötä ohjaa erityisesti ekologisesti kestävää ja toimivaa yhdyskuntarakennetta koskeva strateginen päämäärä. Tämän päämäärän keskeisiin painopisteisiin liittyviä toimenpiteitä ovat mm.:

- aktiivinen maanhankinta asumis- ja yritystarpeisiin
- kaupunkirakenteen tiivistäminen luontoarvot säilyttäen
- kaupungin viheralueiden turvaaminen ja ekologisten kestävyysden huomioiminen kaupungin toiminnan kehittämisessä
- kevyen liikenteen verkoston kehittäminen ja kunnostaminen
- Vantaanjoesta houkutteleva ympäristöelementti

Ilmastostrategiset tavoitteet vuoteen 2020:

Riihimäen yhdyskuntarakenne on eheä ja energiatehokas. Maankäytöstä aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen määrä on kääntynyt laskuun. Met-sien merkitys hiilinieluna on huomioitu myös hoitotoimenpiteissä.

Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet. Kevyt- ja joukkoliikenne ovat houkuttelevia liikkumismuotoja.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset Riihimäen kaupungin toimintoihin on tunnistettu ja niihin on varauduttu.

Ilmastostrategian tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sisällytetään hallintokuntien kehittämissuunnitelmiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin. Kaavoituksen vastuulla ovat seuraavat toimenpiteet:

- Maankäytössä tiiveys ja eheyttäminen ovat suunnittelun päälähtökohtia.
- Varaudutaan kaupungin kasvuun ja huomioidaan luontaiset laajenemissuunnat yleiskaavallisessa suunnittelussa.
- Uudisrakentaminen ja uusi asutus sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan olemassa olevan rakenteen yhteyteen.
- Asumisen lähipalveluiden saavutettavuudesta kevyen liikenteen keinoin huolehditaan.
- Kaavoituksella luodaan kehitysmahdollisuuksia paikallisille elinkeinoille.
- Yhdyskuntarakennetta koskevien hankkeiden ja päätösten energiatehokkuus ja vaikutukset kasvihuonekaasupäästöihin selvitetään jo suunnitteluvaiheessa.
- Rakentamisalueet, viheralueet, viheralueverkostot ja hulevesien hallinta suunnitellaan samanaikaisesti. (vastuu myös katu- ja puistoyksiköllä)
- Liikuntapaikat toimivat ns. lähiliikuntapaikka periaatteella eli perusliikuntapaikat sijoitetaan lähelle asumista. (vastuu myös liikuntayksiköllä)
- Rakentamisen energiatehokkuutta edistetään kaavoituksen yhteydessä rakentamisohjein.
- Peltosaarta kehitetään eko- ja energiatehokkaana kaupungin osana (vastuu teknisellä keskuksella)
- Passiivisen aurinkoenergian hyödyntäminen huomioidaan kaavaratkaisuissa.
- Puurakentamista lisätään ja edistetään. (vastuu myös rakennusvalvontayksiköllä)
- Maankäytön suunnittelussa huomioidaan ilmastonmuutoksen

aiheuttamat riskit ja varaudutaan niihin. Kaavoituksen yhteydessä tehdään hulevesisuunnitelmat.

- Pyritään maankäytön suunnittelun keinoin saamaan ensisijaisiksi liikkumismuodoiksi kävely, pyöräily ja joukkoliikenne.
- Minimoidaan yksityisautoilun tarvetta edistämällä joukkoliikenteen toimintamahdollisuuksia ja suunnittelemalla ja rakentamalla toimiva kevyen liikenteen verkosto.
- Uudet kauppakeskukset ja vapaa-ajan keskukset sijoitetaan keskustoihin ja joukkoliikenteellä saavutettaviin paikkoihin.

Muiden hallintokuntien vastuulla olevat toimenpiteet, jotka sivuavat maankäytön suunnittelua:

- Kevyen liikenteen verkostoa täydennetään ja yhtenäistetään.
- Katu- ja liikenneverkon suunnittelussa lähtökohtana on sujuva ja vähäpäästöinen liikenne.
- Junan merkitystä nopeana ja ympäristöystävällisenä kulkuvälineenä kasvatetaan Riihimäen seudun joukkoliikenteessä tiedottamista ja syöttöliikennettä kehittämällä.
- Kuljetustarpeen minimoimiseksi puhtaiden ylijäämämaiden hyötykäyttöä edistetään mahdollisuuksien mukaan syntykohteissa tai lähiympäristössä esim. maisema- ja meluvalleina.

Kaupungin menestymisen kannalta tärkeitä tavoitteita on pohdittu yleiskaavoitustyön yhteydessä. Maankäytön viitekehityksessä yleiskaavan teemoihin kytkeytyjä tavoitteita tulisi määritellä valtuustokausittain.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maankäyttö- ja rakennuslain perusteella sekä kaupungin eri strategioiden lisäksi yleiskaavoitukselle esitetään rakennesuunnitelmassa seuraavia tavoitteita (katso myös jatkosuunnitteluohjeet ja kaupunginvaltuuston hyväksymät tavoitteet):

Seudulliset tavoitteet

Riihimäen kaupungin ja naapurikuntien rajaseutujen suunnittelu tulee käynnistää maankäytön ja liikenteen osalta. 2. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa esitetään läntisen kehätien jatkosuunnitteluun osayleiskaavatasoisen maankäytön suunnitelman laatimista Riihimäen ja Lopen kesken. Hankkeet on hyvä sovittaa vireillä olevaan Riihimäen kaupunkiseudun maankäytön ja liikenteen kehittämissuunnitelmaan sekä Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet suunnittelussa (SYKE. Urban Zone 3) tutkimushankkeeseen.

Riihimäen ja Hyvinkään välillä on pääradan varrelle maakuntakaavassa maankäytön kehittämiseen liittyviä merkintöjä, jotka tulisi ajantasaistaa neljän kunnan kesken. Riihimäen eteläosien kehitys on sidoksissa Hyvinkään kunnallistekniikkaan ja palveluihin.

Kaupunkikeskustan tiivistämistä koskevat tavoitteet

Nykyisten asemakaavojen toteutuminen kaupungin omistamille asumiseen varatuille tonteille ja esitetyt asemakaavojen muutoskohteet kattavat hyvin asuntotuotantotavoitteet kerrostalotuotannolle. Yksityisten omistamilla rakentamattomilla omakotitonteilla on merkitystä siltä osin kuin ne sijaitsevat rakennetun kunnallistekniikan ja palveluiden piirissä. Niiden osuus koko tarpeesta on 10 prosentin luokkaa (0,7 % väestönkasvu) ja 20 % hitaan kasvun vaihtoehdossa. Niiden hankkiminen kaupungille tulee tarpeelliseksi, mikäli yhdyskuntarakenteen tiiviyydestä ei voida muuta päättää.

Puistojen tai julkisten rakennusten korttelialueiden (Y-tontit) muuttamista asumiseen tulee harkita saavutettavaan hyötyyn nähden. Merkittävä asumisen tarpeisiin asemakaavoitettu virkistysalue sijaitsee Peltosaaren sillan pohjoispuolella.

Uusien asumisen alueita koskevat tavoitteet

Yhdyskuntarakenteen ja palvelujen kannalta parhaat uudet asumisen alueet olisivat Varuskunta-Kokko-Taipale alueella. Näille alueille on mitoituksessa osoitettavissa kolmannes rivitalotuotantotarpeesta ja 17 % omakotituotantotarpeesta (1 % väestönkasvu) ja hitaan kasvun vaihtoehdossa rivitalotuotantotarpeesta kolmannes ja 58 % omakotituotantotarpeesta.

Kaupungille laaditaan asuntotuotanto-ohjelma, jossa määritellään viidelle vuodelle kaavoituksen, infrastruktuurin ja palveluiden järjestäminen vuosittain sekä seuraavalle viidelle vuodelle ainakin kaavoitushankkeet. Kaupungin maapoliittinen ratkaisu kaavoittaa raakamaan ensimmäinen asemakaava pääsääntöisesti vain kaupungin omistamalle maalle korostaa riittävän raakamaareservin hankintaa.

Elinkeinojen toimintaedellytyksiä koskevat tavoitteet

Elinkeinopoliittisessa visiossa Riihimäki on suosittu yritysten sijaintipaikka, jossa yhdistyy hyvä työvoiman saatavuus, hyvä koulutustarjonta, maan paras logistinen sijainti, hyvä tonttitarjonta ja maan parhaiten yritykset huomioiva kunnallinen toimintakulttuuri. Riihimäen asemanseudulla on korkean teknologian ja osaamisintensiivisen yritystoiminnan keskittymä.

Yrityksille tarjotaan monipuolisia, liikenteellisesti hyvin sijaitsevia alueita. Tuotannolliset alueet sijoitetaan kaupungin reunoille. Tulevaisuuden uudet yritysalueet keskittyvät moottoritien, mahdollisesti myös kantatien 54 ja pääradan varteen Etelä-Vahteristoon.

Elinkeinostrategian täytäntöönpanoa valvomaan muodostetaan elinkeinopoliittinen neuvottelukunta.

Liikennettä koskevat tavoitteet

Maankäytöllä vahvistetaan nykyisen kaupunkirakenteen monipuolisuutta ja jäsentyneisyyttä asumisen, työpaikkojen, liikenteen ja virkistyksen suhteen, vähennetään moottoriliikenteen tarvetta sekä edistetään sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävästä liikkumisesta.

Vireillä olevassa Riihimäen kaupunkiseudun maankäytön ja liikenteen kehittämissuunnitelmassa selvitetään kaupunkiseudun maankäytön ja liikenneverkon kehittämisen suunnitelmat ja arvioidaan niiden yhteisvaikutusta tarkasteluvuoteen 2035. Toisessa vireillä tulevassa Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet suunnittelussa (Urban Zone 3) tutkimushankkeessa selvitetään myös yhdyskuntarakenteen tulevaa kehitystä ja sen reunaehdot. Tulevaisuuden arviointianalysissä määritellään jalankulku-, joukkoliikenne- ja auto-kaupunkikehitys.

Kaupungin viherrakennetta koskevat tavoitteet

Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa ekosysteemipalveluiden kestävä toiminnan ja muodostaa ympäristön ja viheralueverkoston kestävä perustan. Monimuotoinen ekosysteemi kestää paremmin äkillisiä tai pitkittyviä luonnon ääri-ilmiöitä.

Ekologisen verkoston ja ulkoilureittiverkoston tavoitteet ja toimenpiteet nivoutuvat tiiviisti toisiinsa. Kaupungin rajoilla korostuu suhde naapurikuntien tilanteeseen ja kehittämistavoitteisiin. Isot liikenneväylät, maavallit, tulvat ja usein myös vesi aiheuttavat estevaikutusta. Tavoitteena on näiden fyysisten ja visuaalisten estevaikutusten vähentäminen erityisesti kaupungin keskustaan tukeutuvien ulkoilun ydinalueiden väliltä sekä etäämmällä sijaitsevien luonnon ydinalueiden väliltä.

Hulevesien luonnonmukainen hallinta viheralueilla ja Vantaanjoen nykyistä monipuolisempi rooli osana virkistysalueita parantaa virkistysarvoja ja lisää kaupunkiluonnon monimuotoisuutta.

Jatkosuunnitteluohjeet

Lausunnoissa esitetään rakennesuunnitelmaa koskevia tavoitteita ja selvitystarpeita. Näiden pohjalta esitetään jatkosuunnitteluohjeet luonnoksen laatimista varten:

Asuminen ja palvelut

Saatetaan loppuun tekeillä olevat asuntostrategia ja palvelustrategia. Otetaan huomioon asuntostrategian yhteydessä ikääntyvien ja toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden määrän huomattava kasvu, asumiskäyttäytymisen muutosten seuranta ja analysointi sekä asuntotyyppien (kerrostalo-rivitalo-omakotitalo) jakauman arviointi. Selvitetään palvelustrategiassa palvelujen tulevaisuuden tarpeet, kaupungin palvelujen sijoittaminen, rakennusten käyttö ja rakentaminen sekä laaditaan kaupallinen selvitys. Selvitetään Itäisen kehätien varrella asumisen alueet yhteistyössä Hausjärven kunnan kanssa.

Selvitetään Arolammin asemanseudun pitkän tähtäyksen tarve, mitoitus ja ajoitus osana pääradan varren muuta kehittämistä. Selvitetään Monnin taa-jaman, asemaseudun sekä Hyvinkään ja Riihimäen rajaseutujen tukeutumista Hyvinkään kunnallistekniikkaan.

Elinkeinoalueet/ selvitysalueet

Merkitään selvitysalueille 2, 3 ja 6 elinkeinoalueiden kannalta tarpeelliset varaukset. Selvitysalueella 2 on ratkaistava hulevesien viivyttämisen vaatimat aluetarpeet ja selvitysalueella 6 ekologisen yhteyden sijoittaminen ja aluetarpeet.

Selvitysalueella 3 koskee kaupunginhallituksen Etelä-Vahteriston ja Pohjois-Monnin osayleiskaavan lähtökohtia koskeva päätös 5.5.2008, jonka mukaan Itäinen kehätie liittyy Arolammintiehen radan alittavana ja työpaikka-alueita sijoitetaan radan itä- ja länsipuolelle. Itäinen kehätie ja Arolammin orsi on suunnitelmassa sijoitettu maakuntakaavan mukaisesti. Päätöksen mukaan Etelä-Vahteriston itäosa varataan tulevaisuudessa asumisen tarpeisiin. Luonnosvaiheessa on otettava kantaa päätöksen mahdolliseen päivitystarpeeseen.

Priorisoidaan selvitysalueiden tarkemman asteinen suunnittelu seuraavasti: I se-6, Arolammin eritason eteläpuolinen alue; II se-2, kantatie 54:n eteläpuoli; III se-3:n osa, Etelä-Vahteristo-Arolammin orsi.

Liikenne

Sijoitetaan Itäisen kehätien eteläisin osa ja Arolammin orsi yleiskaavaluonnokseen tarkemmin kuin rakennesuunnitelmassa, jossa ne on esitetty kaaviomaisesti yhteystarpeina. Itäisen kehätien yleissuunnitelma on vuodelta 1995 (Riihimäki, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeen tiepiiri, Uudenmaan tiepiiri, Hämeen liitto, Hämeen ympäristökeskus). Tarvittaessa suunnitelma päivitetään. Maakuntakaavan linjaus on yleissuunnitelman mukainen.

Priorisoidaan suunnittelussa Itäisen kehätien eteläisin osa ja Arolammin orsi.

Läntistä kehätietä varten on laadittu pääsuuntaselvitys v. 2001 (Riihimäki, Loppi, Hämeen tiepiiri, Hämeen ympäristökeskus, Hämeen liitto). Tarvittaessa suunnitelma päivitetään.

Merkitään kävelyn ja pyöräilyn pääverkko yleiskaavaluonnokseen Hausjärven, Hyvinkään, Lopen ja Riihimäen turvallisen ja kestävä liikkuksen suunnitelman (sisältää pyöräilyn pääverkkoselvityksen) periaatteiden mukaisesti (Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Hausjärven, Hyvinkään, Lopen ja Riihimäen kunnat ja Destia Oy, 2014).

Ympäristö

Tutkitaan Riihimäen Lasin ongelmajätteen kaatopaikan pilaantuneisuus ja riskit pohjavedelle ennen kuin suunnitellaan alueen maankäyttöä. Otetaan huomioon Veturitallien alueen suunnittelussa tehdyt tutkimukset.

Selvitetään ekologiset yhteydet Riuttassa ja Pohjois-Monnissa sekä itä-länsisuuntainen ekologinen yhteys valtatie 3 ja maantien 130 poikki sekä Hyvinkään, Riihimäen ja Hausjärven rajalla.

Laaditaan valuma-aluekohtaiset hulevesisuunnitelmat yleissuunnitelmata-solla ennen asemakaavoitusta Riihimäen yleiskaava-alueen hulevesiselvit-yksen (2013) pohjalta.

Ulkoilu, liikunta

Selvitetään yleiskaavassa mahdolliset aluevaraukset melua aiheuttaville liikuntalajeille (moottoriurheilu ja ampumaurheilu) Riihimäen kaupungin alueella. Kaupunginhallituksen päätöksen 14.4.2014 mukaisesti ampuma-radan selvittämisvastuu on sivistyslautakunnan kulttuuri- ja vapaa-aikajaok-sella.

Kehitetään Vantaanjoen vartta houkuttelevana ympäristöelementtinä mm. ulkoilureitin avulla.

Kaupunginvaltuusto päätti 8.6.2015 § 68:

1. Hyväksyä yleiskaavan laadinnan pohjaksi seuraavat tavoitteet:

Väestönkasvu: Varaudutaan yleiskaavassa uusien alueiden mitoituksessa 0,7 %:n vuosittaiseen väestönkasvuun. Väestöprojektioita ja ennusteita käytetään myös talouden ja toiminnan suunnittelussa. Palveluiden suunnittelun tarpeisiin ennustetta tarkennetaan alueellisesti.

Seudulliset: Tehdään maakuntakaavan suunnitteluohjeen mukaisesti seudul-linen osayleiskaavatasoinen maankäytön ja liikenteen suunnitelma läntisen ke-hätien ja kantatien sekä Vt 3:n rajaamalla alueella.

Kaupunkikeskusta: Kaupunkirakenteen sisällä asumisen täydennysrakentam-iseen soveltuvien alueiden käyttöönottoa edistetään. Keskustan täydennysrak-entamisen alueet rakennesuunnitelman liikekeskusta-alueiden ulkopuolella, etenkin lähellä rautatieasemaa varataan yleiskaavassa keskustatyypiselle asumiselle.

Uudet asuinalueet: Priorisoidaan suunnittelussa Varuskunta-Kokko-Taipaleen alue yhdyskuntarakenteen ja palvelujen kannalta parhaana uuden asumisen alueena.

Elinkeinot: Rakennesuunnitelman selvitysalueiden potentiaalia elinkeinoalueik-si arvioidaan. Seudullisesti merkittävälle tilaa vievän kaupan yksikölle varataan alue valtatie 3 Riihimäen eteläisen liittymän luoteisneljännekseen. Kapulan-Rappukallion aluetta kehitetään jätehuollon ja ympäristötekniikan alueena.

Liikenne: Kehäteiden tarpeellisuus, toteuttamisedellytykset ja toteuttamisjärj-estys selvitetään seudullisen maankäytön ja liikenteen kehittämissuunnitelman yhteydessä. Keskustan liikennettä selvitetään Yhdyskuntarakenteet suunnitte-lussa (Urban Zone 3) tutkimushankkeen yhteydessä.

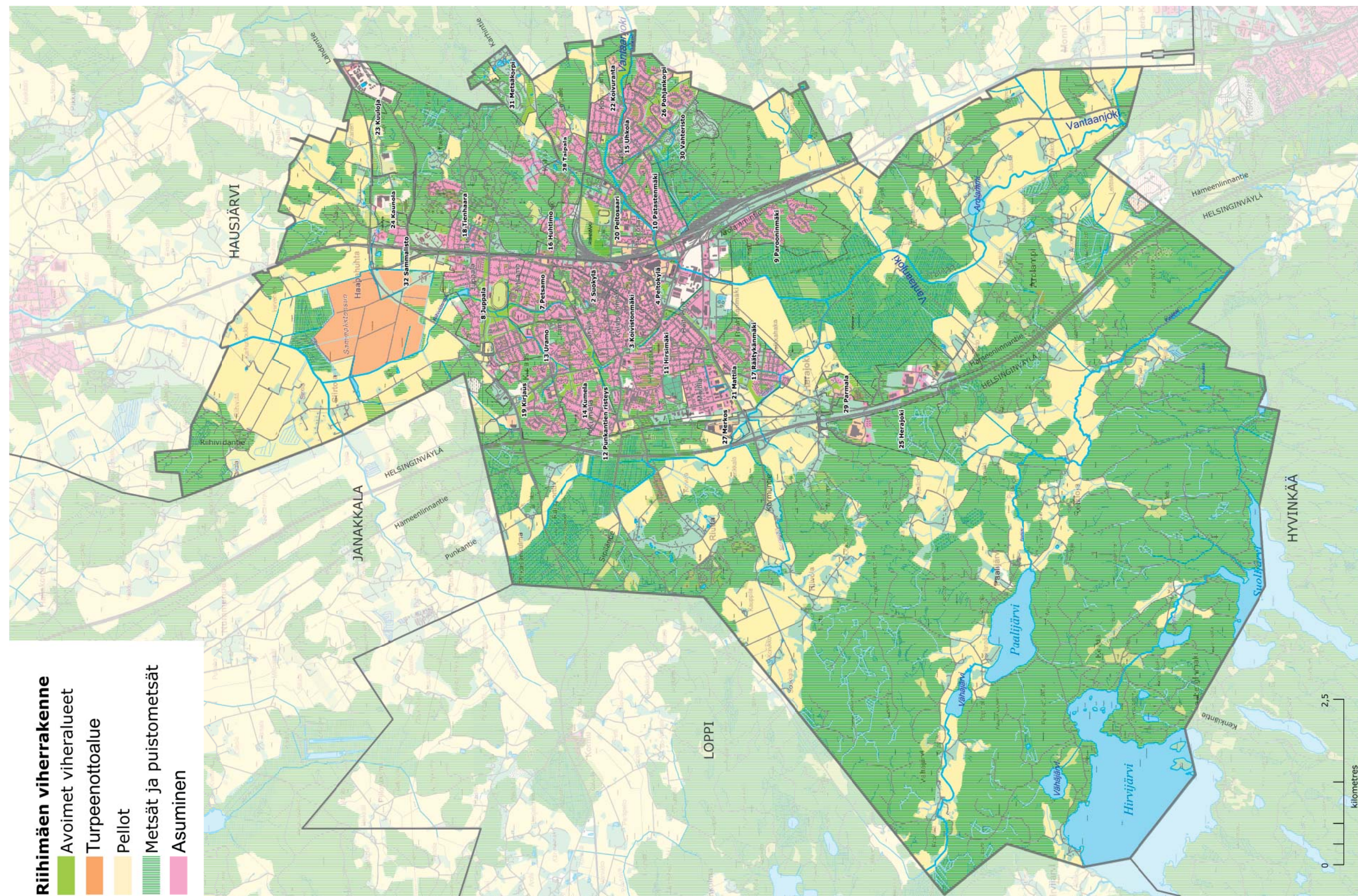
Viherrakenne: Yleiskaavan viherrakenne laaditaan viheralueohjelmaan tuke-utuen. Vantaanjoki/ Silmäkeneva -alueen kehittäminen ulkoilun ja virkistyksen tarpeisiin osoitetaan yleiskaavaluonnoksessa.

2. Muuttaa ja kehittää rakennesuunnitelmaa yleiskaavaluonnokseksi lausunto-
jen ja mielipiteiden johdosta edellä esitettyjen jatkosuunnitteluohjeiden mukai-
sesti.

LIITE 2 Riihimäen viherrakenne

Lähteet: Suomen ympäristökeskus/ Corine maanpeiteaineistot 2006, Maanmittauslaitoksen taustakartta 1:20000, Maanmittauslaitoksen maastotietokanta ja Riihimäen kaupunki.

LIITE 3 Viheralueohjelman hankekorit

Katu- ja puistoyksikön laatimat hankekorit ja hankkeiden aikataulutus

